

P. Dr. REGINALD M. DACÍK O. P.

Duše světců

1946

VYDALA DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL V OLOMOUCI

DUŠE SVĚTCŮ.

Je vůbec možno vyjádřiti slovy duši světců? Je možné proniknout její tajemné hloubky? — Přiblížit se jim, ano, poodhalit poněkud jejich tajemství. Ale proniknout je? To se vymyká lidskému rozumu.

Světcova duše je jistě lidská duše se všemi vlastnostmi, o nichž mluví psychologie. A přece duše světcova v mnohém uniká zkoumání nejbystřejšího psychologa. Vždyť ostatně už staří tvrdili, že *i n d i v i d u u m e s t i n e f a b i l e*. Jestliže duše každého lidského jedince je těžkou hádankou, čím více duše světcova! Světec je člověk, ovšem, ale světec je také dítě Boží. Spojuje v sobě dokonalou osobnost lidskou a její pozvednutí do řádu nadpřirozeného. Je geniem lidským, který je oděn v posvátný šat milosti. Jestliže jest těžké mluvit o duši kteréhokoliv lidského genia, je jistě mnohem těžší mluvit o duši náboženského genia, jakým jest světec, který v sobě spojuje dvojí velikost: dokonalého člověka a dokonalého křesťana.

Světec je člověk, kterému dokonale rozumí jen Bůh. Kdo by se pak divil, když ho nechápou lidé tohoto světa, tak vzdálení jeho smýšlení a cítění a celého jeho života!

Každý světec si může opakovat se svatým Pavlem, který psal s jemnou ironií světsky smýšlejícím Korintňanům: „My jsme poselci pro Krista, vy rozumní v Kristu; my slabí, vy však silní; vy slavní, ale my beze-ctní.“ (I. Kor. IV. 10.) Věčný rozpor mezi smýšlením a cítěním světce a člověka pozemsky usměrněného je výrazem rozdílu duše světcovy a nesvětcovy. A poněvadž mezi poznávajícím a poznávaným musí býti poměr, řekli jsme, že dokonale pochopí světce jen Bůh. Nedokonale může ho pochopit také člověk, ale jen ten, jehož duše je duchovně spřízněna s duší světcovou. Stejný cíl a stejné úsilí plodí v duši vzájemné pochopení. Proto jen světec má možnost proniknout k duši světcově pro jisté podobnosti v myšlence a činu a sourodost v životě.

Můžeme se proto my, kteří nejsme svatí, odvažovat toho, co náleží jen svatým, můžeme chtít pochopit duši světců?

Máme-li právo toužit po poznání nekonečného Boha a je-li nám hříšníkům dovoleno zkoumati tajemství Boží svátosti, máme jistě právo pokoušet se nahlédnouti do duše jeho svatých. Čím je však kdo blíže Bohu, tím více pozná a pochopí z jeho nekonečných dokonalostí, a čím je kdo sourodostí a podobností života blíže světci, tím více porozumí jeho duši.

Podivuhodné jsou věru mnohdy názory lidí na světce. Mohli bychom je zařadit do dvou kategorií. Jedni vidí ve světcích více

než jsou, jiní naopak méně, než v nich třeba vidět. Jedni pohlíží na světce jako na bytosti mimosvětské, odlidštěné nebo takové, které nikdy neměly s lidským co dělat; jiní naopak na ně pohlíží jako na nezdravé, nenormální případy lidského života a výstřelky náboženské horlivosti. Obojí názor je dosti znám a prakticky dosti rozšířen.

Kdo z nás nečetl životy svatých, v nichž je líčen světec jako bytost, která se nedotýkala země, žila v neustálém spojení s Bohem, zkrátka životem nebešťanů? Podle těchto historiků světec se světce narodil, v jeho životě není lidského vývoje, protože neměl na sobě nic lidského, od svého příchodu na svět byl umrtveným, vedl život odříkavý, nikdy nepocítil přitažlivosti hříchu a lákání žádostivosti. Tento světec měl tajemnou moc, konal divy a zázraky, s lidmi neměl nic společného, od nich byl jen ctěn nebo pronásledován.

V takovém líčení životů svatých je jistě něco pravdy, ale mnohem více nepřesností, neujasněností a neskutečností. Světec sice toužil a usiloval o to, aby žil s Bohem a v Bohu, snažil se jíti tímto životem tak, aby se neumazal jeho blátem, hledě se řídit slovy Mistrovými, podle nichž jsme ve světě, ale nejsme ze světa, to jest, nepatříme mu svým duchem. I světec měl svůj duchovní vývoj. Nepřišel na svět se svatozáří okolo hlavy. Tu si musel vybojovat, tu si musel zasloužit v tuhých bojích s tělem, světem a d'áblem. Světec se nerodí; světec se stává, třeba i z hříšníka, a to za součinnosti lid-

ské i božské, za spolupráce svobodné vůle a pomoci milosti.

Právě tak, ano, mnohem nesprávnější je názor těch, kdo vidí ve světcích náboženské fanatiky a lidi duševně úchylné, méněcenné. Náboženský fanatismus a duševní úchylnost nejsou daleko od lži; světec je však člověk svrchovaně pravdivý a v mravním ohledu stojí velmi vysoko. Pravdivost, skutečnost, mravní velikost jsou vlastnosti světce. Lež, neskutečnost, divadelní póza a mravní plytkost jsou vlastnosti šarlatána, kejklíře ať profánního nebo náboženského. A člověk duševně úchylný by si sotva mohl troufat na výkony, jaké vidíme v životě světců.

*

Světec je člověk z masa a kostí, z těla a nesmrtelné duše; je člověk, který šel životem s podobnými obtížemi, jaké my zakoušíme. Radoval se ze všeho krásného a plakal lítostí a bolestí nade vším, co dráhalo jeho duši. Bůh mu dal na cestu životem řadu dobrých vlastností, mnoho talentů, kterých užíval ve smyslu jejich určení.

Světec je člověk, a proto vše, co je lidské a co trápí člověka, i jeho trápilo. I on musel projít ohněm životních zkoušek, musel podstoupit namáhavé cesty duchovního vývoje, který je tak podobný vývoji tělesnému. Nikdo nepřichází na svět svatý. Je sice pravda, že mnohý člověk je od přirozenosti obdařen vlastnostmi, které mu umožní prožít v největší čistotě duše své dětství a mládí, ale co pomůže krásné dětství a čisté mládí,

není-li korunováno svatostí věku dospělého? Kolik krásných mladých duší pozbývá všechen lesk, jakmile přijde doba zkoušky, křiše mládí, která poplení tolik čistých srdcí. Mladý člověk mívá optimistický pohled na život a jeho duše, zvláště když není zcela zkažená, bývá plná krásného idealismu. Vidí svět tak, jak si jej vytvořil ve své obraznosti. Vidí lidi tak, jak se o nich dočetl v knihách, jež líčí rády to, co je dobrého a krásného v člověku. A pak narazí mladý člověk na úskalí skutečnosti, tvrdé reality, která je mnohdy značně odlišná v konkrétních případech od vysněného ideálu. Kolik lidí nezakolísá! Kolik je těch, kdo se přenesou přes tyto hory obtíží! Jen světci. Nastávající světci. Jedinci, v nichž vyrůstá světec.

A přijdou snad ještě mnohé a mnohé jiné překážky, jež se stavějí člověku do cesty, která vede k Bohu. Jsou to často lidé, prostředí, v němž žije, okolí, se kterým se stýká, vášně duše, s nimiž musí zápasit, nemoci těla, které má trpělivě snášet. Jeden podléhá, druhý vítězí. Jeden reptá, druhý se usmívá. Jeden — jde stále nazpět, druhý — den ze dne pokračuje. Jeden se stává stále povrchnějším, ve druhém vyrůstá pozvolna světec.

Ano, světec vyrůstá pozvolna tak, jako pozvolný a dlouhý je vývoj od dítěte k dospělému člověku. Není každý člověk stejně zatížen dědičně, není každý stejně nakloněn ke zlému. Hřích, který může být svrchovaně přitažlivý pro jednoho, může ve

druhém vzbuzovat živelný odpor. Ani dva listy na jednom stromě nejsou zcela totožné, praví znatelé přírody. A ti, kdo se vyznaží v lidských duších, vědí dobře, že ani dvě si nejsou zcela podobné. Co jednomu působí obtíže, jeví se druhému snadné, a tam, kde jeden ztrácí odvahu, nachází druhý podnět a vzpruhu k práci. Jsme nestejní a nestejně jsou také naše výkony, protože různé jsou naše síly. Ani vývoj světců nebyl stejný. Jeden dospěl ve dvaceti letech, druhý v této době ještě ani nezačal. Jeden navázal na přirozené dary, kterými Bůh obdařil jeho duši, druhý nejdříve prošel bahnem hříchu, než začal myslet na svou duši. Terezie Ježíškova umírá v rozpuku života, odchází z tohoto světa dříve, než mohla poznat jeho zlobu, s čistotou duše, kterou přijala na křtu svatém. Augustin začíná, když prožil nejkrásnější věk v hříchu a lásce pozemské.

Jedna je pouze křesťanská svatost, protože jedna je pouze láska, která je životem duše světcovy. Na počátku cesty za svatostí a právě tak na jejím konci jsou slova Kristova: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, z celé bytosti své.“ Stupeň, jehož bylo dosaženo v uskutečnění tohoto prvního a největšího přikázání, je také stupněm svatosti. Cesta lidského života vede k Bohu. Spojit se jednou s Bohem v blaživém patření je jejím cílem. Člověk však touží již nyní mít Boha, žít s ním, radovati se z něho, neboť

konec života může býti vzdálený a jeho dosažení znamená dlouhé čekání. Na pomoc mu přichází láska. Je to moc, která spojuje milujícího s milovaným, třebas i velmi vzdáleným. Láska dává člověku jistým způsobem už napřed to, čeho dosáhne, až nazve touženou věc svou. Proto je láska k Bohu alespoň kouskem nebe v srdci člověka, je přede hrou věčnosti, je předchutí nebeské radosti z Boha.

Láska Boží je sférou, ovzduším, v němž žije světec. Láska velká, láska vždy rostoucí, láska odřikavá, vzdávající se všeho pozemského, aby dosáhla všeho, co náleží Bohu, láska taková, jak ji líčí sv. Jan od Kříže, když píše: „Láska působí ve vůli prázdno ode všech věcí, ježto nás zavazuje milovati Boha nad ně nade všechny; to však nemůže býti, leč když odloučíme náklonnost od nich ode všech, abychom ji věnovali úplně Bohu. Proto praví Kristus u sv. Lukáše: Kdo se nezřekne všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem. To znamená: kdo se neodřiká všeho, co vlastní svou vůlí, nemůže býti mým učedníkem.“ (Výstup na horu Karmel, kn. II., hlava 6.)

Taková láska spojuje světce s Bohem už zde na zemi, a to tím více, čím dokonaleji ho odpoutává ode všeho pozemského. Je tu vývoj, růst od lásky počáteční, která je slabá, často nerozhodná, bázlivá, až k lásce silné, dokonalé, odvažující se všeho, co slouží k slávě Boží. A pak je tu úžasná různost vyjádření jedné a téže lásky. Neboť láska je mnohotvárná a každá lidská osobnost ji

zpracovává a vyjadřuje podle výšky a šíře poznání Božího a podle vnukání, kterým mluví Duch svatý k duši.

V různosti výrazu jedné a téže lásky je třeba hledat r ů z n o s t s v ě t c ů, tak jako v jednotném předmětu jejich lásky spočívá jednota všech opravdových poutníků věčnosti. Kde jinde však bychom hledali pramen této rozličnosti než v individuálním postoji každého světce k životu, v osobitých projevech lásky, jakož i v působení milosti Ducha svatého, jenž vede každou duši ve smyslu jejího přirozeného zaměření, a to cestami a k cílům, jež jsou určeny Boží prozřetelností?

*

Velmi podivuhodné jsou věru mnohé projevy lásky světců, nad nimiž můžeme jen žasnout. Slyšíme-li o sv. Šimonu Stylitovi, který po dlouhá léta stál na sloupu, vystaven nepřízni počasí, slunečnímu žáru, deštům a bouřím, a očekával, co mu přinese k jídlu štědrá ruka věřících, nechápeme dnes dobře takovýto výraz lásky. Stejně je nám málo pochopitelný způsob života reklusů, kteří se na celý život zazdili, ponechali si jen nepatrný otvor k přijímání nejnужnější potravy a takto vzdálení světa v nejhorším nepohodlí modlili se a rozjíмали o Bohu a věcech Božích. A přece to byla táž láska, která je vedla k podivuhodné formě odříkání a která vedla mučedníky na popraviště a misionáře do dálných krajín k národům neznámým, nevzdělaným a divokým.

Láska je mnohotvárná ve svých projevech a je vynalézavá v podávání důkazů své existence. Tichý život karmelitky, obětované Bohu, je právě tak výrazem lásky jako horečně činný život apoštola, který hledá Boha v nesmrtelných duších. Proto se setkáváme se světci ve všech povoláních, na všech frontách lidského života. Na místě nezáleží, právě tak jako nezáleží na povolání, na prostředí. Světec zvládne každé prostředí, přizpůsobí si každé místo, pronikne láskou a z ní plynoucí obětavostí milosti snaží se ovládnout sebe a pak, když každé okolí. Silou vůle a mocí nadpřirozené vyzařuje z celé své bytosti Boží světlo, ovládá pozvolna i své okolí.

Svatost je láska a láska závisí jako všechny ctnosti ve svém konkrétním vyjádření z velké části na osobním temperamentu člověka. Člověk povahou tichý dá samozřejmě zcela jiný výraz své lásce než člověk povahy ohnivě, bouřlivě. Je sice pravda, že výchova, cvik, askese zmohou velmi mnoho a přetvoří člověka po nejedné stránce, ale přesto si člověk podrží velkou, převážnou část své přirozené povahy. Ctností se zlepší, cvikem se zušlechtí, ale to, co je v ní podstatného a co odlišuje jednoho člověka od druhého, zůstane. Ani milost neničí přirozenosti v tom, co je v ní dobrého, nýbrž ji pozvedá, zušlechtuje. Světec je člověk, mající svou přirozenou povahu, kterou se snaží zušlechtit ctností. Ale zničit ji v sobě nemůže, tak jako nemůže zničit v sobě to, co

jej činí jím samým a co jej odlišuje od ostatních jedinců lidského rodu.

A právě zde musíme hledat pramen různosti mezi světcí. Zde je výklad pro jejich chyby a nedostatky, ano i přehánění a upřílišování, s jakými se setkáváme i v životě světců. Světec je člověk, který se svatým nenarodil, nýbrž se svatým stává, a to za součinnosti své vlastní vůle a Boží milosti. Milost sama nestačí; světec musí použít k dosažení velkého cíle, který si postavil a který vidí stále před sebou, všech svých přirozených schopností a sil. Jeho duše je mnohdy zápasištěm, na němž svádí kruté boje přirozenost a vnukání milosti, touha po Bohu a žádost očí, síly nebeské a síly pozemské. I na vrcholcích duchovního vzestupu pociťuje mnohdy světec tíži cesty, kterou se dal, a jeho tělo se nejednou vzpírá duchu, který je chce mít zcela v moci. „Synu, v tomto životě nikdy nejsi bezpečen,“ čteme v knize Následování Krista, „ale dokud živ budeš, vždycky je ti zbraní duchovních zapotřebí. Jsi uprostřed nepřátel, kteří s pravé i s levé strany na tebe dorážejí... Hledáš-li odpočinku v tomto životě, kterak dojdeš tenkrát odpočinku věčného?“ (III., 35.) Sv. Terezie vypravuje o pokušeních, která zakoušela při světských návštěvách v hovorně, sv. Jeronym bojoval s těžkými pokušeními v samotě betlemské jeskyně, kam utekl sice před světem, ale nikoliv před vzpomínkami na salony římských rodin, v nichž se dříve rád pohyboval.

Světec je člověk a zůstává člověkem i teh-

dy, kdy ho Bůh obdaří velkými milostmi a zahrne svou přízní. Proto ani chyby, které snad na něm najdeme, nesmí nás zarážet. Jestliže světec vyniká jednou ctností, nemusí nutně vynikat některou jinou. Málo na tom záleží, nazveme-li jejich chyby nedokonalostmi nebo všedními hříchy — těžký hřích a svatost jsou samozřejmě neslučitelné. Chyba je chyba a je známkou tvora, který je svou povahou nedokonalý. Jestliže sv. Augustin nechtěl jísti jinou lžicí než stříbrnou, jestliže sv. Bernard, ač byl představeným kláštera, nevěděl ani kolik je oken v refektáři, jestliže sv. Alfons byl strohý v rozmluvách s lidmi, jestliže bl. Jindřich Suso krotil své tělo tak, že si nakonec uškodil na zdraví, nelze tyto způsoby jednání označit jako objektivně nezávadné, ale lze je vysvětlit a omluvit povahou a životní drahou světcovou. Augustinova přílišná jemnost byla neuvědomělým a vžitým důsledkem předběžného vychování, Bernard, muž nadmíru rozjímavý, byl neustále ponořen v sebe, Alfonsova strohost byla důsledkem velkodušného slibu nezmařit ani chvíli času a Jindřichova krutost k sobě samému vycházela z přílišné touhy podrobit tělo duchu, aby se duch mohl dokonale spojit s Bohem.

*

Světec je člověk, ale nikoliv člověk obyčejný. Obyčejných lidí je dost, světců je poskrovnu. Genius je také člověk a přece nikdo neřekne, že je mnoho opravdu geniálních lidí a že genius patří mezi obyčejné

smrtelníky. Genius se rodí, prostředí a okolnost jej vyzvedají, on sám ovšem může své velké hřivny rozmnožit osobní příčinlivostí. Světec se nerodí, třebaže vyvolení Boží se předpokládá. Světcem se může stát i ten, kdo byl dříve hříšníkem, to jest opakem světce. U genia tomu tak není. Mají však oba něco společného: jsou výjimečnými osobnostmi, které zanechávají po sobě pravidelně velký a dlouhotrvající vliv.

To, co činí světce výjimečným zjevem v kruhu věřících, je heroická ctnost. Heroismus, hrdinství a svatost, patří k sobě. Může být různý heroismus: sociální, vlastenecký, vojenský, náboženský. Světec je heros svatosti. Křesťanství je ideál, jehož výše dosahuje jen světec — hrdina křesťanské dokonalosti. Osobnost světce je proto úzce spjata s pojmem náboženského heroismu.

Křesťan, který žije v posvěcující milosti a plní zákon evangelia, je jistě křesťanem dobrým. Ano, v jistém smyslu můžeme říci, že je svatým, protože posvěcující milost jej pozvedá v řadu bytí do sféry nadpřirozené a dává mu účast v Boží přirozenosti. Je svatým, řekli bychom, staticky. Mluvíme-li však o světcích v přesném slova smyslu, o světcích, které Bůh vyznamenal a Církev postavila za vzor všem věřícím a za přímlovce u Boha, pak máme na mysli svatost řádu psychologického, dynamického. Jde o svatost, která se projevuje ctnostným životem, a to ve stupni heroickém. Staticky, ontologicky je svaté i dítě, kterému se do-

stalo milosti křtu. A přece když zemře, nestaví je Církev na oltář, i když víme, že dítě, jehož duše byla očištěna křestní milostí, spěchá rovnou do nebe. Svatost, o které mluvíme, je svatost v řádu činnosti. Světec je ten, jehož činnost je nadlidská. Milostí posvěcující se stal z člověka nadčlověk v řádu bytí. Což není dítě Boží nadčlověkem? Jde ovšem o řád mystický, těžko viditelný oku pozemského člověka. Ale mystické není totožné s neskutečným. Mystické nemá nic společného s fantastickým. Mystické je právě tak skutečné, jak skutečná je hmatatelná existence našeho těla, i když dokonalé poznání reality mystického řádu je vyhrazeno těm, jejichž poznání není ovlivňováno tělem a hmotou. Milostí se stal tedy člověk nadčlověkem v řádu bytí. To platí o každém člověku, který žije v milosti. Světec je mimo to nadčlověkem i v řádu činnosti, v jeho životě se setkáváme se skutky, které přesahují obyčejný lidský výraz činnosti. Jsou to skutky hrdinné.

Benedikt XIV. vyžaduje čtyři podmínky k tomu, abychom mohli mluvit o hrdinnosti. 1) Látka, předmět ctnosti musí být opravdu věc obtížná, nesnadná, přesahující obyčejné síly člověka. Nemluvíme o hrdinnosti, jestliže křesťan plní své obyčejné náboženské a sociální povinnosti. Ale budeme mluvit o hrdinnosti, když rozdává svůj majetek chudým a sám bude žít chudě, když věnuje své síly a svůj čas až do nejvyššího vyčerpání spáse bližního, když bude den věnovat svým stavovským povinnostem

a noci Bohu. 2) Úkony heroické ctnosti musejí být vykonány ochotně a snadně. Jsou to úkony, které podává láska. A láska dává snadno a ochotně. 3) S heroickým skutkem je spojena také určitá vnitřní radost, pramenící ve vědomí, že skutek je obětí, podanou Bohu. Tato radost je stejně jako ochota a snadnost důsledkem lásky, která diktuje heroický skutek. Raduje-li se světec ve své duši i tehdy, když se mu dostalo těžkého utrpení, zklamání, pohrdání, je to známkou hrdinné lásky, která je dokonale odevzdána do vůle Boží. 4) Konečně tyto skutky hrdinné ctnosti musejí být dosti časté, kdykoliv se naskytne příležitost. Láska touží podávat často důkazy své existence v duši. A proto, je-li hrdinná, podává stále důkazy své hrdinnosti. (Cf. De serv. D. beat. 1. III., cap. 21.)

Je to právě heroismus v životě světců, který je činí velkými, nedostižnými, ale zároveň také často příliš subjektivními v pojetí duchovního života. Umrťování bl. Jindřicha Suso bylo nepochybně heroické. Ale dostoupilo zároveň takového stupně subjektivního pojetí smyslu odříkání a utrpení v křesťanském životě, že by bylo nebezpečné ho na této dráze následovat. I v heroismu světců je mnoho jednostranností, nechceme-li říci objektivních omylů, před kterými nebyli chráněni ani svatí. Nelze říci obecně, že ten neb onen způsob jednání je objektivně správný jen proto, že jej nacházíme v životě některého světce. I svatí podléhali omylům. Láska, která je vedla,

byla jistě dostatečnou omluvou, když jednali v pevném přesvědčení, že jednají správně.

Každý heroismus předpokládá velkou myšlenku. Nemusí býti ovšem vždy tato myšlenka velká ve skutečnosti, stačí, aby byla velká v očích toho, komu je vůdčí hvězdou. Křesťanská svatost, odlesk svatosti samého nejsvětějšího Boha, je jistě dosti velkou myšlenkou, aby učinila z obyčejného zbožného člověka světce. Jen je třeba, aby myšlenka svatosti, ať ve svém celku nebo třebas jen v určité dílčí ideji byla dokonale prožita a do posledních důsledků provedena. Světec je člověk a lidská činnost nese vždy na sobě znamení určité jednostrannosti. I myšlenka svatosti bývá, ne-li pojímána, alespoň uskutečňována s jistou jednostranností, vždyť ostatně universální je pouze Bůh. Proto se nedivíme, když sv. František se dá unést myšlenkou chudoby, učiní ji ústřední ideou svého života a dosáhne v ní heroického stupně. Podobně jiný světec šel cestou kruté kajícínosti a opět jiný cestou apoštolské lásky, obětující se až do vyčerpání. Teoreticky by se nám zdálo, že by bylo mnohem krásnější a lepší, kdyby v sobě člověk vypěstoval v harmonickém souladu všechny ctnosti, třebas v míře jen normální, ve skutečnosti však heroismus jedné myšlenky bývá pravidelně známkou svatosti. Ale což svatost harmonického souladu všech ctností není alespoň rovnocenná s heroismem jedné ideje? — Myslím, že by byla více než rovnocenná, kdyby byla opravdová a skutečná, protože by více při-

podobňovala universální svatosti Boží, než jednostranná svatost, zdůrazňující jednu myšlenku. Bohužel, svatost harmonického souladu všech ctností se pravidelně zvrhne v určitou prostřednost. Ne snad vždy v hříšnou prostřednost, ale přece jen v prostřednost, protože člověk je příliš malý, aby mohl býti opravdu velký ve všech ctnostech. Světec bývá pravidelně opravdu velký, to jest heroický v některé ctnosti a to stačí, aby vynikal nad běžný typ zbožných věřících. Chce-li kdo být opravdu velký ve všem, zůstane nakonec ve všem malý. Určitá jednostrannost je známkou člověka, Božího tvora. A proto, kdo by ji chtěl dokonale odstranit, chtěl by popřít, že člověk je tvor Boží. A to by byla pýcha.

Cesty svatosti jsou různé. Bůh nevede všechny duše stejnou cestou. K mnohým příbytkům v nebi vede mnoho cest. Mluvíme-li o svatých, máme na mysli hlavně cesty obyčejné a cesty mimořádné. Jak po cestě obyčejné, tak po cestě mimořádné, musí světec kráčet mimořádným krokem, to jest krokem heroické ctnosti, ale mimořádná cesta skýtá mimo to ještě mimořádné obtíže, i když nezkušeným věřícím se zdá, že výzbroj mimořádné cesty, jako jsou vidění, zjevení, extase, stigmatisace a jiná charismata, jen podporují světce v jeho úsilí. Světci však soudili zcela jinak. Podstatu svatosti neviděli v mimořádných milostech. Spíše se báli cest, které vedou mimo

sféru obvyklých ctností, o nichž mluví evangelium. Nechtěli být předmětem pozornosti druhých; jestliže se jím stali, pak jistě proti své vůli. Kanovníci v Annecy tvrdili, že nepamatují obyčejnějšího biskupa než byl František Saleský. A přece všichni věděli, že jeho svatost není nikterak obyčejná. V tom bylo tajemství jeho umění, že dovedl skrýt věci neobyčejné pod plášť obyčejnosti. Mystička poslední doby, dominikánka Klara Moes psala jednoho dne: „Jediná útěcha mi zůstává v mé úzkosti a strachu, že jsem totiž hledala vždy ve všem svém jednání ve skutečnosti jen Boha. Jak šťastné jsou duše, jimž nechá Pán nalézt svatost na obyčejné cestě a jak si zaslouží soucitu ony, které Bůh vede cestami mimořádnými. Každého dne nabývám vždy větší zkušenosti, jakými úzkostmi a starostmi je tato cesta poseta.“ (Barthel, Mutter S. M. Klara Moes, Luxemburg, 1908, str. 385.)

Mimořádná cesta není ovšem jen záře a lesk extasí a mystických rozmluv s Bohem. Mimořádná cesta přináší také mimořádná utrpení duše, bolestné prožívání Kristových muk, těžké zkoušky strachu, malomyslností, skrupulí, vyprahlostí a nesplněných tužeb. Uvede-li Bůh světce na mimořádnou cestu, pak ho musí zabezpečit také mimořádnou pomocí, nemá-li s této cesty sejít, nemá-li po ní zabloudit. Proto ho vede často sám, ukazuje mu, jak se má prodírat houštinami zmatků a soužení.

Svatí netoužili po cestách mimořádných, právě tak jako netoužili zdát se čímsi výji-

mečným. Jejich výjimečnost viděli druzí nebo alespoň ji vidíme dnes my, když na ně pohlížíme s odstupem času; oni sami však neměli pravidelně o ní tušení. Poznámka Bremondova je v tomto ohledu velmi poučná. „Jistá zbožná a jinak rozumná osoba, která byla plna nadšení, když jí bylo dopřáno býti několik hodin ve společenství sv. Dona Bosco, přišla poněkud z míry nad tím, že tento svatý muž přijal srdečně pozvání na hostinu. Co by si byla asi myslila,“ praví Bremond, „kdyby čtla vzácné listy sv. Kateřiny de' Ricci bratru Vincenci a kdyby zjistila, že tato světice mezi dvěma extasemi mohla mluvit o dortech a cukroví.“ (Méditation sur la Sainteté, Paris, 1906, s. 16.) Světci netoužili, aby byli zvláštní. Nevěděli o své výjimečnosti. Věděli však obvykle o ní ti, kdo s nimi žili a kdo je pozorovali. Pokora brání člověku smýšlet o sobě vysoko. A pokora je základem každé skutečné svatosti.

Někdo snad řekne, že pokora je pravda, a proto vidí pravdivě a smýšlí pravdivě. Ano. O tom není pochyby. Jenže člověk se může na sebe dívat s dvojí strany: se strany své lidské bídy a se strany Božích darů. Jestliže je rozumný, pak obojí pohled povede k pokoře. Pohled ze zdola, protože ukáže člověku, co je sám v sobě. A pohled se shora, protože ukáže, jak člověk vše, co má, má od Boha. Člověk však může zdůrazňovat jeden z těchto pohledů a světci zdůrazňovali pravidelně pohled ze zdola. Někdy v něm třebas i zdánlivě přeháněli, pokud možno v tomto ohledu přehánět. Řekněme

raději, že nezdůrazňovali dosti onen druhý pohled. A výsledek byl velmi prospěšný jejich duchovnímu pokroku. Ama nesciri et pro nihilo reputari Tomáše Kempenského bylo dokonale uskutečněno.

*

Různost světců byla podmíněna především růzností přirozeného temperamentu. Byla tu však obyčejně ještě celá řada jiných vlivů, které působily na utváření duše světcovy. Předběžná výchova, sociální prostředí, četba jistých knih, řádová družina, ke které světec náležel, a mnoho jiných okolností působilo, že duše každého světce se vytvářela určitým směrem zcela samostatně. Ano i tělo světcovo mělo značný podíl na vytváření jeho duše. I světec je člověk, a proto vše, co působí na jiné, působí i na něho. Světec je však také více než obyčejný člověk, a proto odstraňoval, ničil, zneškodňoval, co bylo špatného na vlivech, přijímaných zvenku, a přijímal, co v nich bylo dobrého.

Je samozřejmé, že zcela jinak se utvářela duše poustevníka, žijícího v tiché samotě, daleko od lidí, a rozjímajícího o velikosti Boží a lidské bídě, a duše, řekněme, vysokoškolského studenta nebo profesora, jenž se neustále pohyboval mezi lidmi, musel řešit otázky běžného života teoreticky i prakticky. Když sv. Vendelín pásal ovce, rozjímal v chrámu přírody o velikosti Tvůrce nebes a země a jeho duše byla v neustálém pohledu na velikost Boží. A když Petr Jiří Frassati

neúnavně pracoval ve škole, ve studentských kroužcích a zbytek času věnoval ještě svým chudým, byla jeho duše mnohdy unavena a vyčerpána, ale stále ochotna sloužit bližním, v nichž viděl svého Boha. U sv. Vendelína vidíme neustálou sebranost modlitby, u Petra Jiřího neustálou touhu po práci. Obojí posvěcuje a vede k Bohu, jestliže je v náležitém řádě. Každá z nich však vytváří jiný typ světce.

Jak podivuhodná různost v životě a v pohledu na život se nám zjeví, sledujeme-li dějiny svatosti s těmito myšlenkami! Poustevník v horním Egyptě a apoštol velkoměsta! Oba hledají téhož Boha, oba usilují sloužit mu toužé láskou, a přece u obou dostává cesta k Bohu zcela zvláštní, osobité znaky, podmíněné povahou, krajem, prací, zkrátka celým způsobem života. Podobně bychom mohli v největších podrobnostech sledovat rozdíly světců podle řádových družin, podle krajů, v nichž se zrodili, podle doby, v níž žili. Zcela jinak se nám jeví duše světce středověku a světce dnešní doby. Stačí na příklad postavit vedle sebe některé blahoslavené terciáře našeho řádu ze 13. či 14. století a Petra Jiřího Frassati, terciáře 20. století. Středověk byl pln mimořádných zjevů, vzduch byl takřka prosycen jistou psychosou mimopřirozených cest, a proto není divu, že této psychose podléhala každá duše, která se dala cestou křesťanské dokonalosti. Dvacáté století naopak je střízlivé, až příliš střízlivé, rozumářské, někdy k svému prospěchu,

někdy ke své škodě. Světec vyrůstající v této době, zvláště světec, pohybující se uprostřed moderního života, bude nutně prostý, střízlivý bez exaltovanosti, jeho cesta k Bohu se bude pohybovat po dráze, která bude vzdálena mimořádných jevů. Jsou a budou ovšem výjimky, protože Bůh stejně dnes jako dříve povede své svaté cestou, kterou si sám určí, ale dnešní člověk sám od sebe nebude mít pro mimořádnou cestu mnoho předpokladů, mimořádnou pravidelně nebude hrát v jeho životě tak velkou roli. Poslední svatí — sv. Terezie Ježíšková, sv. Don Bosco, Contardo Ferrini, Pier Giorgio — jsou toho dokladem.

*

Tyto a podobné úvahy nám také ukáží, jak máme rozumět následování svatých. Byla doba a není tak daleká, kdy se zdůrazňovalo heslo: svatým se můžeme divit, nemůžeme je však následovat. Není pochyby, že jsou v životech světců věci, které jsou pouze předmětem obdivu a nikoliv následování, ale učiniti zmíněné heslo základem postoje křesťana k světcům je známkou naprostého nepochopení jejich života a skutků. A to je jeden extrém v otázce následování svatých. Druhý můžeme pozorovat u těch, kteří chtějí kopírovat, abych tak řekl, jednotlivé skutky světců. Činy světců jako ostatně všech lidí jsou tak původní a tak osobité, že je nelze kopírovat, a proto je podobná práce už napřed odsouzena k neúspěchu. Každý člověk je originál, a pro-

to také jeho skutky musejí být původní. Otrocké napodobení druhého musí nutně ztroskotat.

Nemáme tedy snad následovat svaté?

To nechci říci. Vždyť Církev nám staví před oči světce především proto, aby nám v nich dala vzor. Chci však zdůraznit, že světce nelze následovat, napodobovat otrocky, kopírovat jejich činy, nýbrž následovat, a to osobitým způsobem jejich ducha, vyjadřovat vlastním způsobem tytéž myšlenky, které je vedly, dávat osobní, původní, duchu doby, místa a postavení odpovídající výraz oněm ctnostem, které zdobily světce.

Následovat svaté znamená pochopit jejich ducha, pochopit myšlenku, která je vedla ke skutkům velkým a hodným obdivu a pak usilovat o uskutečnění této myšlenky v novém prostředí, za nových změněných okolností. Nelze přenášet ze středověku do dnešní doby všechny projevy lásky světců k Bohu nebo bližnímu, ale je třeba přenést tuto lásku samu, která byla jejich pramenem. To znamená hledat dnes nové cesty tak, jako je hledali světci všech dob, neboť každý z nich šel svou cestou, původní, kterou nelze kopírovat. Kdyby svatý Bernard dnes žil a byl pln svaté horlivosti, jakou přetékala jeho duše, jistě že by nebyl menším světce, než když žil ve 12. století. A přece není pochyby, že by se dnes jeho život vyvíjel v mnohém zcela jinak než tehdy. Stejně intenzivní by byla jeho víra a láska a stejně velká horlivost pro Církev a nesmrtelné duše, ale vyjádření těchto

ctností by mělo jinou podobu, než jaké se jim dostalo ve vrcholném středověku.

A proto tak jako je třeba odmítnout názor těch, kteří by se chtěli svatým pouze podívat bez jakékoliv závaznosti vzhledem k životu, tak třeba odmítnout horlivost otrockého napodobování jejich skutků. Jsou jistě v životě světcově skutky, kterých nelze následovat, ale není v životě světcově ctnosti, kterou bychom si neměli osvojit. Skutkům, jež nelze následovat, může náležet obdiv, ale duch světců, který je pramenem těchto skutků, není pouze předmětem obdivu, nýbrž napodobování. Uchopit ducha světce a dát mu formu, vyjádření, odpovídající individuálnímu temperamentu, době, prostředí, okolnostem, to znamená následovat svaté.

*

Hluboká tajemství skrývá každá duše světce. Čím více se zabýváme touto otázkou, tím více pozorujeme, jak nová a nová tajemství se zjevují našemu duchovnímu zraku. Pokusil jsem se zde podat ukázkou několika světců, snažil jsem se poodhalit tajemství jejich duše, poukázat na lidskou a božskou stránku v jejich životě. Nejsou to životopisy v pravém slova smyslu. Šlo především o duši. Šlo o pochopení světce, který bývá nejednou skreslován proto, že se nechápe v jeho životě vztah mezi přirozeným a nadpřirozeným, mezi lidským a božským, mezi fantasií lidskou, která tvoří legendu, a šedou skutečností. Četba ukáže,

jak pravdivé jsou myšlenky o duši světců, které jsem právě uvedl. Jsou jen výsledkem studia duše světců. Nejsou to myšlenky, za nimiž by nestála skutečnost, nejsou to aprioristické zásady; vyplynuly jako logický důsledek z pozorování jednotlivých činů, z nichž je utkán život světce. Má-li je pak na mysli člověk, který chce studovat život světcův, mohou mu být dobrou pomůckou.

Vybral jsem světce pouze z jedné rodiny řádové. Jde proto o světce s jistým zabarvením, jež dává lidskému a křesťanskému charakteru duch řádu sv. Dominika. Podstatné rysy lidské psychologie jsou však u všech lidí stejné a podstatné zásady křesťanské, jež ovládají nadpřirozenou psychologii světcovu, jsou stejně platné pro všechny, kteří jsou Kristovi. Uvádí proto poznání světců jedné duchovní rodiny do tajemství duše světců vůbec. A to mně bylo vedoucí myšlenkou stále: naučit chápat světce v jejich velikosti a duchovní kráse, neboť jen to může být předmětem lásky a předmětem následování, co bylo dokonale a správně pochopeno.

NĚKOLIK RYSŮ OSOBNOSTI SV. DOMINIKA.

Jako hvězda prvního řádu září na obloze svatosti zakladatel trojí řádové rodiny - svatý Dominik. Jeho osobnost je jedna z těch, které přitahují a budou vždy přitahovat tajemným kouzlem harmonie přirozeného a nadpřirozeného, a každý, kdo jednou pozná jeho velkolepou myšlenku, znamenající úplnou revoluci v řeholním životě středověku, bude toužit poznat také osobnost muže, který je jejím původcem. Mohutná postava svatého zakladatele bratří Kazatelů prochází středověkem jako přízrak nezměrné lásky k duším a její světlo se šíří na všechny strany, její paprsky se prodlužují až do konce věků, aniž ztrácejí na své síle.

Dominik byl určen k tomu, aby byl světlem světa. Už tajemný sen, který měla jeho matka světice Jana z Azy před jeho narozením, naznačoval velké poslání syna, který měl přijít. Bude psem s pochodní v tlamě, který bude osvěcovat a zapalovat celý svět. Tak viděla matka svého syna dříve, než se narodil a tak jej uzřel svět, když přišel. Dominik, muž Páně, jak hlásalo jeho jméno, měl být věrným strážcem stádce Hospodina, věrným, jak věrný je pes svému pánu, jenž vycítí každého nepřítele a doráží na něj s tím větší zuřivostí, čím více miluje

svého pána. Snad nikdo neměl tušení mezi obyvateli španělského městečka Calaruega, Dominikova rodiště, jaká osobnost vyrůstá v hochu, který se vyznačoval ušlechtilým chováním; jen matka chovala v srdci sladké tajemství a s důvěrou pohlížela na své dítě, vyrůstající k slávě Boží a prospěchu svaté Církve. Světice vychovávala světce; svou lásku ke Kristu, trpícímu ve všech trpících, vlévala i svému synu. Možno se divit, že Dominik, sotva dospívající tělem, byl již dospělý duchem? Vypravování současníků o tom, jak se nabídl vstoupit do otroctví na místo mladíka, jediného syna vdovy, která neměla čím zaplatit dluhy, a jak prodal své drahé knihy, aby za stržené peníze nakoupil chudákům potřebných věcí v době velkého hladu, to vše mluví o soucitné lásce, a to o zralé lásce člověka, který je vyspělý duchem, ač tělem ještě dítě.

A tato láska, která je vrcholným zákonem křesťanským, která je souhrnem Kristova učení i jeho činnosti, bude jej provázet po celý život, dá mu svůj zvláštní charakter. Láska k duším ho vyvede z tiché samoty a sladké sebranosti klidného života řeholního kanovníka, láska k duším ho bude pohánět s místa na místo, vnukne mu myšlenku stvořit zcela nový typ řeholního života, láska k duším mu dá sílu přemáhat všechny nesnáze, zapomínat na těžké únavy, láska k duším ho zkosí jako svěží květ v plnosti života, aby ho převedla z běd života pozemského do slávy vlasti nebeské. Láska k duším byla pro něho vším: byla

jeho životem a byla jeho smrtí. A odměna za ni byla úměrná její velikosti.

Dominik byl muž, který miloval duše. Nemluvil mnoho o lásce, spíše ji uskutečňoval. Nejraději se zdržoval na místech, kde se mu dostávalo pohary a ústrků, neboť byl přesvědčen, že utrpením může nejvíce duší získat Bohu. Prchal z měst, kde byl ctěn a oslavován. Cítil, že tam není pro něho a pro jeho lásku vhodná půda. Zdálo se mu, že ho tam není potřeba. Miloval pole, zarostlé bodláčím bludů a plevem nenávisti proti Církvi. Tam bylo možno pracovat do úpadu. Tam bylo možno ukázat duším lásku a získávat je pro Boha s námahou, o jaké ví jen ten, kdo umí pracovat v potu tváře na dlouholetém úhoru. Tam kynula také naděje na mučednickou smrt, po které světec toužil, i když vyznával, že není hoden tak velké milosti.

Blahoslavený Jordán Saský, Dominikův nástupce v úřadě velmistra řádu, nám zanechal jedinečný obraz svatého zakladatele. Když popsal zázraky, jež vykonal Bůh na přímlovu světcovu, pokračuje: „Nade všechny zázraky větším a vznešenějším jest, že světec takovou čistotou mravů vynikal a božským duchem byl nadchnut, že byl vpravdě nádobou počestnosti a milosti, nádobou okrášlenou nejvzácnějšími drahokami. Býval vždy mysli veselý, vyjímaje chvíle, kdy byl jat soustrastí a milosrdenstvím. A poněvadž dobrotivé srdce rozradostňuje tvář, bylo pozorovat na jeho tváři jakousi nadpřirozenou jasnost, jejímž důsledkem

byla laskavost a milé jednání s jinými. Nikdy se ani dost málo nezasmušil a nerozhněval... Tato dobrota a laskavost byla nadpřirozená a zjednávala si snadno lásku všech, vábíc každého, kdo na něho popatřil. Kdekoliv byl, ať na cestě se sou-druhy, ať v domě hostitelově, ať mezi vel-moži, knížaty nebo jinými hodnostáři, vždy plynula z jeho úst řeč poučná. Nebylo za dne k bratřím a druhům muže úslužnějši-ho... Den věnoval bližním, noc Bohu. Pla-kával hojně a velmi hořce. Slzy byly mu chlebem ve dne v noci. Ve dne proléval slzy nejvíce, když sloužil mši svatou, v noci pak, když se modlil za obrácení hříšníků a když bičoval při tom za hříchy lidské své nevin-né tělo. Všem lidem projevoval velikou lá-sku, ježto všechny miloval a ode všech byl milován. Radovati se s radujícími a plakatí s plačícími bylo mu vlastní. Jsa srdce sou-citného, ze vší síly se věnoval spáse bližních a sdílel s nimi jejich neštěstí a trápe-ní... A co ho nejvíce činilo každému mi-lým, byla ona vlastnost, že jsa upřímného srdce, nikdy slovem ani skutkem neodbočil na cestu dvojitosti a přetvářky.“

Toť chvála, jakou dává světci světec, uči-teli žák, milovanému Otci milující syn. Jsou to slova, která nevycházejí jen z úst, nýbrž i ze srdce. Dominik miloval, a proto byl mi-lován všemi, kdo se dostali do mocné sféry jeho lásky. I ledová srdce bludařů tála mnoh-dy pod žářem jeho lásky a přijímala prav-du, která jim byla podávána ve formě lás-ky, spojené s obětí.

Dominik, muž hluboké lásky k duším, byl mužem vroucí modlitby. A myslím, že se nemýlím, řeknu-li, že vroucnost jeho modlitby byla hlavní příčinou jeho velké lásky. Bylo o něm napsáno, že rozmlouval buď s Bohem nebo o Bohu. Tím mělo být zdůrazněno jeho neustálé spojení s Bohem. Čistá duše je vždy nakloněna k tomu, aby žila ve vědomí přítomnosti Boží, a proto se modlí neustále. Její život je stálou modlitbou, neboť chválí u s t a v i č n ě Boha buď slovy nebo svými skutky, řízenými k jeho oslavě.

Dějiny prvních bratří nám zanechaly ne jeden krásný rys z jeho života. Když byl na cestách — a býval na cestách velmi často — nechával své druhy obvykle kráčet napřed a sám se hroužil v rozjímání a vroucí modlitbu. Jeho duše potřebovala klidu, samoty, mlčení právě tak, jak potřebují plíce vzduchu, jak potřebuje ryba vody. Frà Angelico, malíř nebeských luhů, malíř tajů lidské duše staví na svých obrazech sv. Dominika pravidelně pod kříž. Buď stojí a vzhlíží s duší a se zrakem plným soucitu na ukřižovaného Krista, anebo klečí a objímá svaté dřevo, anebo konečně sedí pod křížem v hluboké kontemplaci ukřižované Lásky. Zdá se mi, že lépe si nemohl umělec představit svého drahého Otce. Pod křížem čerpal světec svou lásku, pod křížem se učil milovat duše, za které umřel Syn Boží, pod křížem nalézal útěchu ve chvílích neúspěchů a odmítání se strany těch, již nechtěli rozumět jeho slovu sladkého volání na cestu spásy.

Den věnoval nesmrtelným duším, noci modlitbě. Neměl ani své světničky; místem jeho odpočinku byly stupně oltáře. Po kompletáři, když se bratří uložili k nočnímu odpočinku, sestoupil do kostela a oddal se modlitbě. Chodíval od oltáře k oltáři, klekal na jejich stupních a vyléval ve vroucí modlitbě své srdce, až zaslechl hlas klášterního zvonu, který budil bratry k jitřním hodinám. Když ho přemohla únava a oči se zavíraly nedostatkem spánku, uleh na chvíli na stupně oltáře, aby si odpočinul na tvrdém lůžku lesklého kamene. Tak trávil nejčastěji dlouhé noci, jež se zdály tím kratší, čím vroucnější byla jeho láska k Bohu, toužící po samotě a spojení s ním. V chóru povzbuzoval často bratry, aby zpívali plným hlasem, neboť, jak říkával, při bohoslužbách se nemá šetřiti hlasem. Sám nejraději míval slavnou zpívanou mši svatou, třebaš v pozdních hodinách. Jeho velkodušnost neznala mezí v dávání sebe. Dal vše, co měl, ale rád by dal ještě více, neboť velikost lásky Boží, jak ji viděl on, ho nutila splácet lásku, kterou bylo pohrdáno.

Sestoupíme-li hlouběji do jeho duše, budeme snadno pozorovat, že na jejím dně byla podivuhodná víra, takřka vidoucí, která pronikla jeho život a dala nadpřirozený směr každé jeho myšlence, všem jeho skutkům. Středověk byl beze sporu dobou hluboké víry. Jen tato hluboká víra, která byla vlastní nejširším vrstvám křesťanů, dala vykvést velebným katedrálám a celému stře-

dověkému církevnímu umění právě tak, jako mocné gotické zbožnosti. Středověkému člověku nedělalo potíží žádné dogma, žádné tajemství se mu nezdálo nemožným. Viděl Boha ve všem a mluvil s ním tak, jak mluví přítel s přítelem, jehož má po svém boku a o jehož přítomnosti nemůže pochybovat. Jestliže pak tato hluboká víra nabyla mocnějších rozměrů, vytvořila světce, před jejichž velikostí se dosud skláníme v němém úžasu, nejsouce schopni kráčet jejich cestou.

V osobě svatého Dominika vidíme jakoby ztělesněnou hlubokou víru středověku právě tak jako tehdejší zbožnost, v níž se snoubí v ladném souladu přirozeno s nadpřirozenem. Už popis vnější stránky jeho osobnosti není bez zajímavosti. Bl. Cecilie, jedna z prvních sester, jež uvedl Dominik k San Sisto Vecchio, nám jej představuje takto: „Postava jeho byla prostřední velikosti; byl hubený. Obličej měl krásný a živé barvy, vlasy a bradu měl světlou, oči nad míru milé. Na jeho čele a mezi řasami zářila jakási nebeská jasnost, jež mu zjednávala velikou úctu a lásku všech. Býval nadmíru přívětivý a veselý. Byl-li však chybami a nedostatky lidskými pohnut k soustrasti, bolestně truchlival...” Když s představou jeho vnějšku spojíme vše, co tvořilo krásu jeho duše, když si uvědomíme, že jeho klid a jas jeho čela byl odleskem duše ponořené v Boha, pak dostaneme obraz velké osobnosti našeho svatého Otce.

A pak pochopíme také jeho velké úspěchy v záchraně duší, k níž použil světec všech

schopností a darů přirozených a nadpřirozených.

Dominik byl apoštolem. V Breviáři se o něm praví, že vyrostl pod vedením řehole sv. Augustina — jako řeholní kanovník v Osmě — ale nakonec rozmnožil hodnoty klášterní sebranosti o apoštolskou lásku: *virum canonicum auget in apostolicum*. V tom je nejvyšší sláva Dominikova. Otevřel brány kláštera, naučil řeholníky rozdávat z plnosti duše, ukázal jim, že jejich láska by nebyla podobná lásce Kristově, kdyby si dary Boží nechávali jen pro sebe. Sám předcházel příkladem. Procestoval kraje jižní Francie a severní Italie, zamořené bludem a hlásal v chudobě a prostotě Krista ukřižovaného.

I jeho řád, který r. 1216 potvrzuje papež Honorius II., je dílem lásky k duším. Posvěcovat sama sebe, aby se dostalo posvěcení nesmrtelným duším. To bylo heslem jeho, jakož i všech těch, kdo vstoupili v jeho šlépěje. Zdá se nám, pozorujeme-li jednání světcovo, že by nemohl být ani v nebi šťastný, kdyby tam neviděl duše, pro něž se obětoval. „Dej mi, Pane, duše a vše ostatní si vezmi!“ Tato modlitba, vycházející ze srdce milujícího, charakterisuje velkou osobnost Dominikovu. Není to modlitba totožná s tou, kterou vysílal k nebeskému Otci Ježíš na sklonku života, když prosil: „Učiň, Otče, aby všichni byli jedno tak, jako ty a já jedno jsme!“

Láska Dominikova byla ohněm, který nedovedla uhasit žádná oběť, žádná náma-

ha. Oheň však stravuje a čím je prudší a čím mocnější jsou jeho plameny, tím rychleji mizí jeho oběť. Dominik umírá poměrně mlád. Copak je to jedenapadesát let? Umírá uprostřed práce pro lásku a nesmrtelné duše. Odchází však jako hospodář, jenž se těší pohledem na krásnou úrodu, kterou svážejí do stodol. Ano, byla krásná úroda jeho plodného života a ještě dnes těžíme z jejího bohatství.

Když se po jeho blažené smrti snažil bl. Jordán zhodnotit život tak bohatý, psal pln upřímného obdivu pro svého drahého Otce: „Kdož by byl s to, aby se vyšinul na tak vysoký stupeň svatosti jako tento muž? Žasneme nad jeho horlivostí, následovati ho téměř nemůžeme... Vykonati, co on vykonal, není v pouhé lidské moci; k tomu třeba zvláštní milosti Boží.“

Nejsou to slova malomyslnosti, nýbrž dobrého odhadnutí lidských sil a uznání potřeby Boží pomoci na cestě svatosti. Není-li nám dáno dospět až tam, kam dospěl on, je nám jistě dáno, abychom spěli za ním. „V nebi je mnoho příbytků,“ řekl božský Spasitel. Vedle míst předních jsou tam i místa poslední. O tom není pochyby. Ale i ta místa poslední jsou místa vzácná, která vyžadují mnoho úsilí a mnoho Boží pomoci. Jednoho není v nebi: žárlivosti mezi těmi, kdo jsou na místě prvním a mezi těmi, kdo jsou na místě posledním. Jedna a táž láska spojuje všechny, jedna a táž láska je vrhá v jediné extasi na srdce Boží. My nemáme ovšem práva říci, že nám postačí místo poslední,

jestliže nás chce míti Bůh vpředu. Máme jen jedno právo a jednu povinnost: usilovat o dosažení toho místa, které je nám určeno Bohem. A nevíme-li, jaké je toto místo, víme, že je naší povinností jíti stále vpřed. Neboť to je vůle Boží, naše posvěcení, jak řekl sv. Pavel.

SVATÝ ALBERT VELIKÝ.

Jsou různé představy velikosti člověka a jsou různé důvody, proč ten či onen člověk byl nazván výjimečným titulem Veliký. Starověk nazval Velkým Alexandra pro jeho státnické a dobytelské schopnosti. Dnešní člověk se rozplývá v úctě plné obdivu před filmovou hvězdou a dovede oslavovat sportovce, který svým rekordem skočil o deset centimetrů více než jeho předchůdce. Jestliže dnes člověk neplývá pro své modly titulem Velký, pak jistě jen proto, že by bylo příliš mnoho těch, kdo by se o něj ucházeli a kterým by jej rád dal. A titul Velký je opravdu jen pro výjimečné případy. Středověk nazval Velkým prostého a pokorného mnicha Alberta a nazval jej proto Velkým, že ho Bůh učinil Velkým v podrobování lidské moudrosti božské víře, jak je řečeno v církevní modlitbě na jeho svátek. To je ovšem velikost, které nerozumí a nikdy neporozumí svět, ale což na tom. Člověk tohoto světa a člověk Boží si nikdy nerozuměli navzájem a neporozumí si nikdy. A je-li třeba se tu rmoutit, pak jistě jen proto, že člověk tohoto světa nerozumí řeči člověka Božího, neboť člověk Boží se nemá čemu naučit od člověka tohoto světa.

Pokorný, prostý syn sv. Dominika, Albert z Lauingen ve Švábsku, je velký onou velikostí, která je tím méně chápána člověkem, čím více se podobá velikosti Boží. Jeho šlechtictví krve bylo nesmírně vyzvednuto šlechtictvím ducha a právě toto druhé šlechtictví jej učinilo slavným a velkým před Bohem i před lidmi. Co je tělo proti duchu a co je sláva, pocházející ze slavného rodu proti slávě, pocházející z blízkosti Boží?

Představme si muže, jenž svou úžasnou moudrostí ovládá celé třinácté století. Byl to dar Boží a byl to výsledek Albertovy píce a neúnavného studia. Takřka od svého dětství se snažil poznat vše, co může být předmětem lidského rozumu, toužícího po odpovědi na všechny otázky, jež mučí duši. Studuje na nej přednějších universitách evropských, všímá si života ve všech jeho projevech, stává se slavným profesorem v Paříži, v Kolíně nad Rýnem, na dvoře papežském, je oslavován velkými, je považován za muže tajemného, za kouzelníka prostým lidem, který o něm mluví s největší úctou, plnou posvátné bázně. Jeho význam ve filosofii, v přírodních vědách, v uvedení aristotelské filosofie na katedry katolických universit — a jiných tehdy nebylo — znamená úplný převrat v dosavadním smýšlení. Je to skutečná revoluce v církevních vědách, které až do té doby odmítaly filosofii jako vědu světskou, která není a nemůže být v souladu s vědou Boží. Jeho autorita jak u prostých věřících, tak u vzdělců je ta-

ková, jaké dosáhlo v dějinách lidstva málo jedinců. A je to autorita, která není vyvolána nějak uměle pomocí reklamy. Je to vážnost a úcta, která odpovídá hloubce vědění a množství poznatků, uložených pro věky budoucí v osmnácti velkých foliantech. Albertův rozum byl všeobsáhlý. Všechna odvětví tehdejších věd mu byla známa, od fyziky až po filosofii, od botaniky až po hvězdářství, od mineralogie až po theologii. Byl to duch, jakých se vyskytuje málo v dějinách lidstva.

A tento veleduch je prostý a pokorný jako dítě, které o sobě nikdy nesmýšlí vysoko, nebo ještě lépe řečeno, nesmýšlí o sobě vůbec. Sotva tušil bl. Jordán Saský, když přijímal v Padově do řádu mladého Alberta, koho v něm přijímá, kdo v něm vyrůstá k ozdobě řádu. Těžko bylo věru předvídat velkou budoucnost u mladíka, obávajícího se, zda bude moci vytrvat, zda bude moci snášet vše, co od něho požádá řád. Staré legendy mluví dokonce o zvláštních obavách Albertových, týkajících se jeho slabého nadání, a hledají vysvětlení pro jeho úžasnou moudrost v příslibu Panny Marie, k níž se v této chvíli utíkal. Je to snad narážka na krizi, kterou musel projít mladík, než spočinul v klidu klášterních zdí. Albertův charakter se tvoří zcela vyrovnaně. Věda není na úkor ctnosti, rozum neničí city srdce. Když roste vědec, roste zároveň světec. Vědění bez lásky plní pýchou. Jestliže je však spojeno s láskou, stává se pramenem nesmírných dober, zvláště na poli apoštolátu.

Lidská osobnost předpokládá vyrovnanost v každém ohledu. Málo je takových osobností, které jsou velké všestranně, neboť člověk je vždy nakloněn k tomu, aby se vyvíjel jedním směrem. Vědec bývá málokdy pokorný. Velikost v ohledu intelektuálním není vždy spojena s velikostí mravní a zdatnost na poli sociálním či uměleckém není vždy doprovázena svatostí života. Albert spojuje v harmonickém souladu to, co se zdá mnohému neslučitelné: je právě tak velký v moudrosti rozumu, jak v pokoře srdce. Poslušný k hlasu Božímu i svých představených, jde pokorně s místa na místo a působí tam, kde je třeba jeho učenosti a vůdcovské schopnosti. Poslouchá s pokorou a prostotou dokonalého řeholníka, když jej posílají s jedné university na druhou, poslouchá, když jej volí provinciálem německé provincie, i když musí s bolestí opustit své knihy a cestovat z kláštera do kláštera a visitovat bratry, poslouchá i tehdy, když jej Alexander IV. jmenuje řezenským biskupem, třebaže vidí, jak těžké břemeno se mu ukládá.

Je to však zvláště Albertův poměr k sv. Tomáši Akvinskému, který vrhá zcela zvláštní světlo na jeho duši pokorného vědce. Po prvé se setkali v Kolíně nad Rýnem. Albert jako učitel, Tomáš jako žák. Světec pozná světce a vědec odhalí vědce. Tehdy věštil Albert budoucí slávu Tomášovu a nemýlil se. Tomáš se stává známý velmi záhy ve vědeckých kruzích evropských a v nejedné otázce na poli speku-

lativním předčí svého učitele, od jehož názorů se nebojí odchýlit. Vznikne snad rivalita mezi učitelem a žákem, který se stal už také učitelem a jehož věhlas roste den ze dne? Bude snad žárlit učitel na žáka? — Světci nežárlí. Jen člověk nízkého smýšlení je schopen žárlivosti. Světec mluví tak, jak mluvil Jan Křtitel, když žárlili jeho žáci na velký vliv, jaký počínal mít na všech stranách Kristus: „On musí růsti, já však se musím zmenšovat“. Albert byl světec, a proto jednal jak jednají světci, protože smýšlel, jak smýšlejí světci. A myslíme-li na jeho cestu do Paříže na sklonku života, kam šel hájit nauku svého žáka, na něhož se odvážili, když se už nemohl bránit, zaměňiv život pozemský za život u Boha, pak jsme dojati pokorou vědce a starce čtyřiaosmdesátiletého. To byl skutek, který ho činí velkým velikostí, jež je těžko pochopitelná člověku tohoto světa. To byl čin, k němuž bylo třeba pokory právě tak velké, jak velká byla učenost toho, kdo se ho podjal. Velmi vhodně si tu můžeme připomenout slova, jimiž charakterisuje velkou osobnost Albertovu Humbert z Romaně, velmistr řádu, představený Albertův: „Sám však jsa dalek toho, aby se chlubil, vše přičítal milosti Boží a ve své velké pokoře poznával nástrahy nepřitele, který se často skrývá i v pýše skromnosti. Nedal se zmásti pochlebováním lidským, aby neupadl do propasti pýchy. Byl vždy v přítomnosti Boží a pohotově vyplnil všechna vnuknutí jeho vůle. Pohrdač světskou slávou a ctí —

mitry a berly necenil více než hole a kapuce chudého bratra — nemiluje zde na zemi nic více než Krista a jeho spravedlnost.“

Světec je člověk, který má nejbližší k Bohu, a proto hodnotí vše pozemské způsobem, který je nejbližší hodnocení Božímu. Albert postupoval na žebříku společenského postavení způsobem, který mu jistě záviděl leckdo z jeho současníků — vždyť lidé byli vždy stejní v lásce i v závisti. Slavný učitel na předních universitách evropských, veřejný spisovatel, uznávaná autorita, biskup obrovské diecése, kníže církevní... A přitom stále chudý mnich, jenž ze všeho miluje nejvíce prostou klášterní celou, chudý stůl, laciný šat. Dlouhé cesty po diecési podniká pěšky tak, jako je podnikal pěšky, když jako provinciál visitoval německé kláštery, a jako bude chodit pěšky, ač stařec, až jej učiní papež hlasatelem křížové výpravy. Biskupem škarbalou ho nazval lid, jenž byl zvyklý vídat církevní knížata v lesku drahých rouch a v doprovodu mnohých dvořanů. Když mu konečně dovoluje na mnohé prosby papež Alexander IV., aby se vzdal svého biskupského stolce a uchýlil se do ticha klášterní cely, k milovaným knihám, odchází tak chudý, jak byl, když se ujal svého úřadu. Zbohatla diecése, ale nezbohatl Albert, obohatilo se stádce věřících a vzrostl majetek biskupský, ale pastýř zůstal chudý. Víme, že ve světě se děje velmi často zcela naopak. Ale víme také, že ve světě není mnoho světců. A jedná-li kdo

tak, jak jedná svět, sotva bude napodobovat Alberta, jenž chtěl být bohatý chudobou a toužil nemít nic z věcí pozemských, aby mu patřilo vše, co je Boží.

Člověk je omezený ve svém bytí i ve své činnosti, jen docela nepatrnou část svých plánů může uskutečnit. Divíme-li se mnohdy, jak ten či onen světec mohl vykonat v krátké době dílo, k němuž by bylo třeba normálně celé řady lidí, musíme myslet na jeho spojení s Bohem, od něhož měl tyto podivuhodné schopnosti překročit hranice možností lidských. Jen Bůh je nekonečný ve svém bytí, ve své činnosti a také v možnostech činnosti a čím více se k němu člověk přiblíží, tím více dostane z jeho moci, tím se stane všestrannějším, tím méně bude cítit svou omezenost.

Albert byl strohým vědcem se srdcem plným citu lásky. Hledáte pojítka těchto dvou velmi nesourodých vlastností? Byl jím Bůh, od něhož byla jedna i druhá a k němuž vedly obě, jsouce vždy náležitě usměrněny.

Je to zcela přirozený úkaz, je-li vědec tak zabrán do svých prací, že nerozumí životu kolem sebe, nechápe jej, necítí s ním. Věda vyssává z člověka jakýkoliv cit, duši činí vyprahlou a často neschopnou pozvednout se k hodnotám, které jsou mimo hodnoty, o něž má vědec svrchovaný a jediný zájem. Každá vědecká specialisace odvádí člověka v jisté míře od jeho spoluobčanů a uzavírá ho do ulity jeho vlastních zájmů. A není-li člověk dosti opatrný, vyřadí se pozvolna ze svého okolí a z člověka se stane vědec.

Už to není člověk, nýbrž vědecká kapacita. Člověk předpokládá soulad mezi rozumem a vůlí. Vědec je mnohdy pouhý rozum. Je to člověk jednostranný, je to člověk jen poloviční, protože nechal polovinu své osobnosti zakrňt. A to je škoda právě tak, jako je škoda všeho, co zakrňelo, co nevyspělo podle svého přirozeného vzrůstu.

Albert zasvětil svůj život vědě, ale uměl ji podrobit víře. A v tom je řečeno vše. Víra je sice také předmětem rozumu, ale víra není pouhou úvahou, je životem. A život bez srdce není možný. Albert vědec uvažuje o minerálech a přírodních silách a Albert světec padá na kolena a klaní se Tvůrci divů přírodních. Albert vědec se noří v taje filosofie bytí a všech jeho vlastností a Albert světec prolévá slzy, když mluví o umučení Páně, když píše o lásce Syna Božího v Eucharistii. Rozum Alberta vědce hledá důvody pro vyzvednutí úcty Matky Boží a srdce Alberta světce se rozplývá v lásce k té, kterou s důvěrou a s vděčností nazývá i svou Matkou. Osobnost Albertova je výrazem spojení všech kladných složek v člověku a jejich použití ke službě Boží. Tak mohl vyrůstat i vědec i světec a jeden druhému nebyl na úkor. V tom je právě umění světců, tak málo chápané dětmi tohoto světa k jejich největší škodě. Čím více kdo zdůrazňuje jednu složku života tak, že tím škodí současně druhé, tím více brzdí rozvoj lidské osobnosti, která je jen tehdy dokonalá, když je úplná. A úplnost předpokládá u člověka,

že není zanedbáno nic, co náleží k pojmu člověka jak v jeho bytí, tak v jeho činnosti.

Osobnost Albertova dosáhla oné popularity, která vede k legendárnosti. Každá velká osobnost svádí k tomu, že se kolem ní tvoří legendy. A je to snad na úkor pravdivosti, která byla vůdčí myšlenkou velké osobnosti? Pochybuji. Legenda není proti pravdě, legenda je vykladačkou pravdy, je lidovým vyjádřením pravdy, je rozvedením pravdy, oslavou pravdy. Legenda je důkazem, že zemřelý, okolo něhož se tvoří legenda, žije dále, že jeho život je tak pravdivý a skutečný, že nemůže zemřít. Legenda je básnickým výrazem pro to, co bylo suchou skutečností. Nuže, stala-li se osobnost Albertova legendární, je to jen známkou její úžasné skutečnosti, která žije dále a bude žít stále, protože legenda neumírá.

V legendách žil Albert jako mág a kouzelník. Je snad třeba vidět v tomto obrazu více než úžasnou Albertovu moudrost, která se jevila v očích prostého člověka jako cosi kouzelného? Legendou vyzdoben Albertův vstup do kláštera, legendou vyličen jeho odchod z tohoto světa. Vstup do kláštera a odchod na věčnost jsou dva mezníky Albertovy plodné činnosti a hrdinného úsilí o svatost života. Na počátku a na konci stojí Panna Maria. Na počátku ho přivádí do řádu a svými slovy povzbuzuje k vytrvalosti a slibuje velkou moudrost, na konci mu odnímá tuto moudrost, aby si znovu uvědomil, jak byl po celý život přesvědčen, že vše, co má, má jen od Boha. Je to le-

genda. Ale co je tu vlastně legendárního? Není to jen básnické roucho hluboké skutečnosti? Albert ztrácí ke konci života paměť a to je mu známkou, že se blíží chvíle jeho odchodu s tohoto světa. Tak ho ujistila svatá Panna, když ho ozdobila nevšední moudrostí. Svolává bratry a mluví: „Nejmilejší bratři, hleďte, nyní se to stalo. Nyní vidím, že jsme dospěli k oné době. Proto před vámi vyznávám a prohlašuji veřejně, že věřím pevně a rozhodně všechny i jednotlivé články křesťanské víry, a konečně prosím pokorně a zkroušeně, aby mi byly v pravý čas uděleny svaté svátosti“.

To je poslední řeč Albertova, řeč prostá, jak prostý byl jeho život, řeč velmi skutečná, jak skutečná byla jeho snaha o dosažení Boha. Loučí se s bratřími a spojuje se ve svátostech s Bohem. Odchází s tohoto světa a přechází na onen svět. Velkým byl v životě, velkým zůstal i ve smrti. Jeho obraz mravní krásy září všem věkům. A zdá-li se nám snad, že nemůžeme za Albertem vědcem, můžeme jistě za Albertem světce.

SVATÝ ANTONÍN FLORENTSKÝ, MUŽ SPRAVEDLIVÝ.

Navštíví-li kdo Florencii, město květů, jistě neopomene zastavit se u sv. Marka. Docela nepatrný je vnějšek tohoto slavného kláštera, v němž žilo tolik světců, jehož zdi jsou vyzdobeny freskami andělského umělce Frà Angelica. V kročíte-li však dovnitř, zdá se vám, že duch oněch světců zde dosud žije a jste puzeni k modlitbě, kterou kdysi byly proniknuty jak světničky dominikánských řeholníků, tak společné místnosti, ano i krásné, vzdušné chodby. A pak se zastavíte v kostele. Není velký, ale chová vzácný poklad, který jej činí slavným: tělo někdejšího zakladatele kláštera, dlouholetého převora a konečně velkého arcibiskupa florentského, sv. Antonína. Pokleknete u skleněné rakve, odpočívající pod oltářem poboční kaple, a zjeví se vám postava muže, která nevyniká ničím zvláštním. Tělem věru nebyl velký, spíše drobný. A vzpomenete si na jeho obraz, zavěšený v jeho světničce, obraz askety s tahy přísnými a podivuhodně mírnými zároveň. Ano, m u ž s p r a v e d l i v ý. To je slovo, které vám napadne a které nejlépe odpovídá Antonínovi, nejlépe vyjadřuje celý jeho charakter. Muž spravedlivý. Tak se nám jeví celý jeho život. Každý

světec je spravedlivý, ale neměl snad každý stejnou nutnost uplatňovat tuto ctnost, není v životě každého světce tak výrazná, jako v životě sv. Antonína z Florencie. Proniká jej zcela, vidíme ji zcela zřetelně na každém kroku jeho života, dává zcela zvláštní zabarvení každému jeho skutku.

Zdá se, jakoby vsal do sebe tento hluboký smysl pro spravedlnost s Gratiánovými dekretálkami, kterým se naučil už jako hoch zpaměti. Byla to značně objemná sbírka církevních zákonů a nařízení, podle které se tehdy vyučovalo na universitách. Patnácté století nemělo ještě Kodexu církevního práva. Antonín studoval práva, ale jeho srdce toužilo výše než dosahuje právo lidské. Rodina z něho chtěla mít politického pracovníka, Bůh však mu určil zcela jinou dráhu. Nelákaly ho pocty, jakých se dostávalo jeho otci, Mikuláši Pierozzimu, když se stal primátorem města. Jeho oko hledělo dále, mnohem dále za všechno pozemské. A tak jednoho dne zaklepe na bránu dominikánského kláštera ve Fiesole u Florencie a prosí o přijetí do řádu. Bude splněna jeho žádost? — Jan Dominici, pozdější kardinál, jemuž se dostalo pocty oltáře, byl tehdy převorem kláštera. Pohlédne na mladíka nepatrné, útlé postavy, pomyslí na klášterní přísnosti, které právě zdůrazňoval svým řeholníkům, a cítí ihned, že odpověď může býti jen záporná. Má však mladíku, který má duši plnou idealismu, vzít to, co má nejkrásnějšího? Má jedním slovem zničit jeho mladistvé touhy, krásné sny o velké a svaté

budoucnosti? — Nikoliv. To neučiní. — „Co studujete,“ táže se. — „Práva,“ odpovídá mladík. „Nuže, až budete umět zpaměti Gratiánovy dekretálky, přijďte opět a pak vás přijmu do řádu.“ — Odpověď krutá. Kdo se může naučit zpaměti tak nezáživné dílo, takové stovky stran? Antonín odchází zdrcen. Ale jen na chvíli. Jeho touha je příliš velká, než aby zmalomyslněl. Dal se do práce. A v této chvíli v něm počíná vyrůstat pevný muž, který ví, co je práce, co je povinnost, co je každý okamžik času, který nám svěřil Bůh. A snad v této chvíli, kdy se dává do podivuhodné práce, získává si právnické znalosti, které budou v jeho životě jen podporovat jedinečně vytríbený smysl pro spravedlnost.

Než se rok s rokem sešel, objevil se opět u brány kláštera ve Fiesole s knihou v ruce a s prosbou na rtech, aby byl vyzkoušen z úkolu a přijat do řádu, jak mu bylo slíbeno. Jan Dominici nevychází z údivu, když listuje knihou a přesvědčuje se krok za krokem o podivuhodné paměti mladíkově a ještě podivuhodnější píli. Ne, toho hocha nesmí odmítnout. Toho mu posílá sám Bůh. Kdo viděl kdy podobnou vytrvalost! Řeholní život klade na člověka značné požadavky, hoch je sice tělesně slabý, ale má-li tak pevnou vůli, jak právě ukázal, pak se netřeba obávat, že by nevytrval a že by neměl dosti síly přijmout na sebe všechny závazky řehole. Jan Dominici se otcovsky usmívá a v duši Antonínově se rozlévá krásná, čistá radost. Je u cíle, je v pří-

stavě. Svatý mír zaplavuje jeho toužící duši.

Pozorujeme-li další život sv. Antonína, zdá se nám, že tato událost vrhá své paprsky na vše, co se v něm děje. Studuje ve Fiesole, stává se oblíbeným kazatelem, jeho spisy rázu theologického a duchovně-náboženského jsou horlivě čteny. Zakládá slavný klášter sv. Marka ve Florencii a řídí jej řadu let. Je milován spoluobratřími a volen v mnoha klášterích převorem. Všude zanechává pověst svatého života i kus práce reformační. Nakonec jej papež jmenuje arcibiskupem florentským a svěřuje mu město a diecési, jež byly ve značném mravním úpadku. Takový je krátce přehled života sv. Antonína. Všechny okamžiky tohoto života jsou proniknuty vytrvalou pílí a hlubokým smyslem pro spravedlnost, ve všech se odráží onen rok, kdy se učil s nezdolnou vytrvalostí Graciánovým dekretálekám zpaměti, kdy, jak se zdá, přešly nejen v jeho paměť, nýbrž i v jeho krev zásady práva a spravedlnosti.

Lidí opravdu spravedlivých není na světě mnoho. Spravedlnost je ctnost, se kterou bychom se měli setkávat na každém kroku života, se kterou se však setkáváme jen zřídka. Spravedlnost je vyrovnaní a spravedlivý je ten, kdo dává každému, co mu náleží. Není to snadné, protože člověk pravidelně více myslí na sebe než na druhé a přeje více sobě než druhým, a proto snadno zkracuje druhého, aby nějakým způsobem obohatil sebe. Nemusí to být jen v řádu hmotném, není jen bohatství a majetek

předmětem spravedlnosti. I dary ducha, duchovní majetek, čest, dobré jméno, uznání, sláva jsou předmětem spravedlnosti a člověk může o ně stejně okrádat člověka jako o peníze a statky hmotné.

Spravedlnost působí vyrovnaní mezi lidmi a vyrovnaní působí klid v duši. Svatý Antonín si učinil životním heslem slova: Sloužiti Bohu je kralovati. Člověk slouží tak rád sobě! A i tehdy, kdy slouží druhému, slouží mu často jen pro sebe. Slouží-li kdo Bohu a pak bližnímu pro Boha, vykonává svrchovanou spravedlnost, protože dává Bohu, co mu náleží, totiž službu svého života. A dává-li také sama sebe do služeb bližního z lásky k Bohu, je uskutečněna celá spravedlnost, protože vše, co člověk má, je dar Boží, který zavazuje k tomu, aby ho bylo užíváno podle vůle Dárcovy. Když pak člověk vykoná vše, co bylo vůlí Dárcovou, nastává v jeho duši uspokojení, klid a mír tak jako v duši toho, kdo vykonal svou povinnost, která mu byla uložena.

Spravedlnost, plná vyrovnaného klidu, byla osou činnosti Antonínovy. Setkáváme se s ní na každém jeho kroku. Když se stal jako převor římského kláštera u Minervy poradcem u svaté Roty, první jeho starostí bylo, aby notářům a jiným úředníkům tohoto papežského úřadu byla vyplácena spravedlivá mzda. Ve Florencii, kde bylo následkem politických bouří množství rodin zbaveno konfiskací majetku, zakládá spolek, zvaný Buonomini di san Martino — Dobrodinci svatého Martina — jehož úko-

lem je vyhledávat takovéto rodiny a starat se, aby se jim dostalo potřebného k slušnému živobytí. Vždyť bída je nejednou příčinou neřesti — paupertas meretrix. U lidí, kteří byli kdysi zvyklí na určité pohodlí a na prostředky, které jim umožňovaly vyšší společenské postavení, přistupuje k bolestnému pocitu bídy ještě pocit studu a zahorklosti a tento stav je velmi málo prospěšný ctnosti. Na to myslel Antonín, když ve svém hlubokém sociálním citění toužil pomoci nespravedlivě trpícím. Jeho Sdružení ještě po staletích působilo velmi blahodárně a vykonalo nesmírně mnoho na poli křesťanské charity.

Spravedlnost je vyrovnanost s Bohem i lidmi. Není snadné dosíci této ctnosti v míře dokonalé, protože člověk je vždy nakloněn k jednostrannosti, a proto také k různým projevům nespravedlnosti. Jednostrannost je důsledkem lidské slabosti a nemožnosti a jednostrannost je také nespravedlivá. Nebot' dává-li člověk podle měřítka stranictví, jedná vždy nespravedlivě. Není snadné být spravedlivým, a proto není snadné mít pevnou linii, jak říkáme v obecné mluvě. Člověk velmi často balancuje, mění své názory podle potřeby doby a okolností a podle změn přízně druhých a lásky k lidem, se kterými se setkal. Alegorická socha spravedlnosti mívá zavázané oči. Nevidí napravo ani nalevo, neptá se po přízni lidské, měří všem stejně, to jest všem podle zásluh každého jednotlivce. Spravedlnost nekolísá, je pevná a stálá vůči každému

a za všech okolností. Tak ji vidíme i v životě sv. Antonína, v němž není kolísání, neodůvodněných změn v poměru k lidem a věcem. Stálý klid hledí z jeho oka, protože pevný je vztah jeho duše ke všem, s nimiž ho spojil osud. Když se stal arcibiskupem velké diecése florentské, je stejně pevný v hájení práv církevních a práv chudých a utlačovaných, jak pevný byl v hledání spravedlnosti pro všechny, kterým se jí nedostává. Nejednou pocítila florentská radnice sílu jeho slova, nejednou museli ustoupit páni od svých nespravedlivých choutek, protože chudák není k tomu, aby byl hříčkou pánů, a dělník nesmí být utlačován svými zaměstnavateli. Mohli bychom se divit, když ho lid nazýval Otcem chudých a když po smrti nezůstalo po něm nic než prázdná pokladna? Církevní hymnus zpívá o něm velmi vhodně: Chudý miloval chudé a milosrdný ubohé. Nebojácný byl vůči zloduchům a víc než mírný k pokorným.

Spravedlnost učí také správně vidět, protože zbavuje sebelásky, která zaslepuje. Antonín byl znám jako jedinečný rádce, byl vyhledáván v nejspletitějších otázkách života. Ano, byl jedinečně vzdělaný, spisy, které zanechal jsou toho dokladem, zvláště velkolepá Mravouka, jeho hlavní dílo. Jsou však mnozí, kterým neschází velké vzdělání, a přece o nich nelze říci, že by dovedli radit. Věda není život a množství poznatků ještě neopravňuje k řešení obtížných otázek životních. Věda je teorie a život je skutečnost. Vědec může být idealista a fan-

tasta a pak je jeho idealismus nereální, a proto bezcenný. Světec je vždy idealista, ale jeho idealismus se pohybuje v oblasti skutečna, je to idealismus reální. Antonín byl muž spravedlivý a tato spravedlnost, která ho stavěla pevně jak k Bohu, tak k lidem, přispívala k jeho životní moudrosti, ze které mohl udělovat také druhým. A protože byl pastýřem, jenž miloval své ovečky, byl vždy ochoten slyšet jejich stesky a dovedl poradit tak, že byl obecně zván Antoninus a consiliis, Antonín rádce.

Smrt Antonínova byla smrt spravedlivého a platilo o ní vše, co praví o této smrti Písmo svaté. Bylo to roku 1459, kdy se rozloučil pastýř se svými ovečkami. kdy odešel Otec chudých a rádce všech, kdo hledali Boha. Bylo mu šedesát devět let. „Spravedlivý připravuje si život,“ praví Duch svatý v knize Přísloví (XI., 19.). Antonín odchází, aby žil plně životem, jehož se mu dostalo jen z části zde na zemi. Což není pozemský život jen předehrnou věčného života? Písmo svaté praví, že „kdo se honí za zlým, připravuje si smrt“. (Přísl. XI., 19.). „Spravedliví však na věky jsou živi, v Hospodinu jest odplata jejich a péči o ně má Nejvyšší. Proto dostanou království nádhery a korunu krásy z rukou Páně“ (Moudr. V., 16.). Antonín žil a zemřel, jak žije a jak umírá spravedlivý. Nemusel se bát smrti a také se jí nebál. Kdo by se bál cesty k milujícímu a milovanému Otci? Antonín žil spravedlivě a spravedlivého čeká jen odměna. Dostalo se mu jí. Bůh ho odměnil korunou

věčnosti a dal mu největší slávu, jaké se může dostat člověku a jakou může dát jen Bůh. A tak se splnilo na něm i to, co slíbil Duch svatý v Žalmu 111.: „V paměti věčné bude spravedlivý.” Jeho památka je stále čerstvá jak u Boha, tak u lidí.

ČINNÝ KLID A KLIDNÁ ČINNOST SV. TOMÁŠE AKVINSKÉHO.

Setkáváme se v životě obyčejně se dvěma typy lidí. Jedni jsou plni horečné činnosti a ženou se střemhlav za svým cílem, ať skutečně nebo jen zdánlivě hodnotným; druzí se halí v nečinný klid a pokoj plný pasivity. Jedni by chtěli stále jen pracovat, a sice i to, co neumějí a dávat i to, co nemají; druzí se před prací stahují do své ulity klidu i tehdy, kdy by měli podepřít klesajícího a ponechávají si i to, co jim svěřil Bůh jen k rozdávání. Jak první, tak druzí vládnou jistým bohatstvím, kterého nevyužívají dokonale. Ti, kteří hoří pro činnost, by potřebovali trochu klidu, aby jejich činnost byla klidná, a ti, kteří pěstují přílišný pokoj, by se měli dát ovlivnit impulsivností činnosti, aby jejich pokoj byl činný.

Nedovedl bych si představit sv. Tomáše Akvinského jinak, než jako muže, prozářeného podivuhodným klidem. Zdá se mi, že tento klid je jednou z jeho charakteristických vlastností, snad vlastnost nejvýraznější. Stačí projít jeho životem, ba stačí číst jeho díla, abychom byli přesvědčeni o této podstatné známce jeho povahy. A přece jeho klid nebyl klidem člověka, který má na mysli jen sebe. Tomášův klid byl svrchovaně činný tak, jako jeho činnost byla

jedinečně klidná. Stačí, pravím, několik pohledů v jeho poměrně krátký, ale úžasně plodný život, abychom byli přesvědčeni o pravdivosti tohoto tvrzení.

Mladý hrabě Tomáš z Akvína, hradu blízko Neapole, byl vychováván ve slavném opatství benediktinském na Monte Cassino. Snad byl určen ke stavu duchovnímu, vždyť rodině hrabat Akvínů by jistě nebylo k netci, kdyby jeden z jejích synů seděl na stolci arcibiskupa neapolského. Tomáš mnoho netesknul po rodném hradě, na němž prožil své nejranější dětství, když r. 1225 svým příchodem obšťastnil již dosti četnou rodinu. Už tehdy zaměstnávaly jeho duši myšlenky docela jiné, než mívají hoši v jeho věku. „Co je Bůh? Otče, řekněte mi, co je Bůh?“ táže se zkušeného mnicha, který jej našel zahloubaného v tuto otázku. Kolik veleduchů se zabývalo touto otázkou po celý dlouhý život! Kolika duším přinesla myšlenka na ni světlo a jas a kolika se stala úskalím, přes které se nepřenesli! Je to otázka, k jejímuž řešení nikdy na světě nevyřešenému může přistoupit jen rozum vyzrálý a plný pokory, aby se nedal zmást ubohostí výsledků svého myšlení. Což může člověk, tvor omezené intelligence, pochopit svým slabým rozumem nekonečného Boha? Tomáš začíná svůj rozumový život otázkou, co je Bůh. Bude mu ta otázka požehnáním, či přinese mu zklamání a z něho prýstící skepsi a odvrát od Boha, jenž přebývá ve světle nedostupném, jak řekl svatý Petr?

Hle, Tomáš, nořící se v hluboký klid kon-

temple Boha od prvního záblesku svého rozumu.

A pak přišla zkouška, která musela přijít, aby vyburcovala jeho aktivitu. Mladý Tomáš vstoupil na universitu v Neapoli, aby se věnoval svobodným uměním. Jednoho dne se setkal s bratry Kazateli. Snad je zahlédl na ulici a šel za nimi jako kdysi Jakub a Jan za Mistrem, kterého poznali, snad slyšel v jejich chrámu slavné chorální bohoslužby. V Neapoli měl dosti příležitostí, aby je poznal zcela zblízka. — Zatoužil po bílém šatu svatého Dominika, zatoužil po činném klidu jeho duchovních synů. Co však řekne matka? Otec nedávno zemřel. Co řeknou bratři a sestry, co řekne celá rodina, která s ním měla velkolepé plány? Spokojí se, vezme-li na sebe šat žebravých mnichů?

Tomáš nebyl snílek. Jednal klidně, ale rázně. Je pánem své budoucnosti. Vzdává se nároků na výhody, které mu skýtá slavný rod, a stává se novicem milovaného řádu. Je šťasten tak jako je šťasten trosečník, když dosáhl břehu, tak jako je šťasten každý, kdo spočinul v předmětu své touhy. Neraduje se a netěší se však předčasně?

Rodina podnikla vše, aby zmařila, zničila a zdupala radost Tomášovu. Matka vynaložila všechnu energii, aby oloupila své dítě o nejčistší štěstí, jež sama nemohla ničím nahradit. Poštvala na Tomáše své syny Randulfa a Raynalda, aby jej vyrvali řádu a vrátili rodině. Tomáš zatím byl na cestě do Paříže, kde se na nejslavnější univer-

sitě měl věnovat studiu theologie. Rodní bratři se hnali za ním. Nesmí být ponechán řádu. Musí vyrvat z jeho duše klid, jakého požíval z vědomí, že šel za voláním Božím. Musí být vrácen světu, z něhož prchá bez jejich svolení. — Podaří se jim to? Postačí vnější násilí, aby zlomilo jeho pevnou vůli?

Tomáš je cestou chycen a odveden jako zajatec na rodný hrad. A poněvadž nejeví nejmenší ochoty ustoupit od svého úmyslu, je zavřen v temné hradní kobce a styk se světem a s řádem je mu zamezen. Jsou to dny chmurné pro mladou duši, která touží po životě a zatím musí zde pozvolna zmírat. Připadá nám na mysl obraz ptáka, který denně zalétal k azurové modři nebes a s jeho hrdélka zaznívaly trilkující písně Tvůrci vesmíru, až ho zavřeli do těsné klece. Byly to chmurné chvíle pro mladou duši Tomášovu, ale musely přijít, aby se zocelila její síla, aby vyzkoušel pevnost svého povolání. Marné bylo přemlouvání, bezvýsledné byly hrozby, nic nepomáhaly velkolepé sliby. Tomáš zůstával pevný ve svém rozhodnutí. Byla to snad neústupnost? Ne, ta nemůže být tam, kde mluví Bůh. A Tomáš byl přesvědčen, jak jen může být přesvědčen člověk, že jedině v řeholním povolání je jeho místo. Vytrvává statečně, a proto přemáhá všechny překážky. Přemůže i tu, kterou mu strojí d'ábelská zloba jeho bratří, když viděli, že lidská zloba je příliš slabá? Jednoho dne pošlou k němu hanebnou ženu, aby ho svedla k hříchu. Uvažovali zcela správně, že, padne-li hráz

jeho čistoty, budou mít snadno přístup kalné vody k jeho duši a jejich úsilí dospěje k cíli. Dábel věru není hloupý. Síla Tomášovy statečnosti však byla větší než d'ábelské úklady bratří a jeho moudrost, dar to Ducha svatého, byla osvícenější než d'áblova vychytralost. Vzal hořící poleno z krbu a vyhnal svůdnici. Pak ohořelým dřevem naznačil na zdi kříž, poklekl v hluboké modlitbě před ním a děkoval Bohu za ochranu. Nebeské zjevení mu promluvílo v duši a Tomáš se cítil přepásán od andělů, posílen a zbaven ostnu těla. Viděl, že jde do tuhého, že po dobrém nedosáhne od své rodiny svolení k vstupu do řádu, a proto, jakmile se mu podařilo spojit se snad prostřednictvím služebnictva s jistým přítelem, spouští se za temné noci po provaze s hradního okna dolů a prchá za svým ideálem. Pobyť v zajetí vlastní rodiny byl pro něho tuhým noviciátem se všemi zkouškami, které s sebou přináší doba začátečníků. Tomáš za tuto krátkou dobu necelého roku dozrál v muže pevného a vyrovnaného charakteru, v muže, který ví, co chce, a ví, jak má chtít to, co chce. Sledujeme-li jeho další život, můžeme krok za krokem pozorovat, že v něm není žádných přelomů, žádných kolísání. Vše jde podivuhodně klidně. V Tomášovi nám září osobnost dokonale vyrovnaná, která je bezpečná svým klidem a klidná svou jistotou.

Mladý dominikán odchází na studium do Kolína nad Rýnem, do Paříže, kde dosahuje titulu doktora, nebo jak tehdy říkali, magistra posvátné theologie, a stává se profe-

sorem na nejpřednějších universitách evropských. Žák Alberta Velikého bojuje za myšlenky svého učitele, uvádí Aristotelovu soustavu ve známost církevním kruhům a vytváří systém křesťanské filosofie, která se stane oficiální filosofií Církve. Obrovské dílo, které vykonal a jež zůstalo po něm, bude hlásat všem věkům velkého genia, ale zároveň obdivuhodnou píli, pro niž nalézáme v dějinách málo případů podobných. Tomášův život nebyl dlouhý; copak je to čtyřicet devět let, které byly rozděleny mezi činnost učitelskou, kazatelskou a spisovatelskou? Přehlédneme-li však dílo, které se nám dochovalo, dílo, z něhož čerpají všichni, kdo šli po něm, zůstává náš rozum ohromen. Už Savonarola, jak sám vyznává, míval zcela zvláštní pocit při četbě jeho díla, který ho nabádal k pokoře. „On byl opravdu hluboký. A když se chci stát maličkým, čtu jej a zdá se mi, že on je obrem a já ničím.“ Když si pak uvědomíme, že úžasnou mnohostí děl se nestal Tomáš plytký, čili, že s mnohostí spojil podivuhodnou hloubku, což pravidelně nebývá, je náš podiv tím větší.

A kdo zná díla sv. Tomáše, kdo je s nimi úzce spřátelen, takže jejich četbou rozmlouvá s jejich autorem, vyčte z nich totéž, co viděl v jeho životě: harmonický klid plný činnosti. Klid se projevuje ve slově, činnost v jeho obsahu. Klid skrývá osobu píšícího, činnost prozařuje z touhy pomáhat, učit nevědomé, nésti světlo nevidoucím. Papež Pius XI. o něm napsal: „Zatím co filosofové vyhledávají svoji slávu, on sděluje nauku,

hledí zůstatí neznám, aby světlo nebeské moudrosti samo zářilo.“ Nevím věru, najdeme-li mezi genii muže, který by byl tak neosobní v podávání pravdy, jako Tomáš. Jak snadno hledí učitel podávat s naukou také sama sebe; jak často touží kazatel, aby trochu slávy toho, jehož slávu hlásá, padlo také na něho! Tomáš je mistrem v zapomínání na sebe a v hledání pouhé objektivní pravdy. V něm není ani stínu úsilí o to, aby vzbudil zájem o svou vlastní osobu. Událost, kterou vypravuje životopisec, jen potvrzuje tuto skutečnost. Tomáš kdysi klečel pod křížem, který mu byl, jak sám vyznal, knihou, ve které se nejvíce naučil. Jeho duše byla ponořena v bolest trpícího Krista. Vždyť Kristus stále trpí ve svých údech, stále jsou otvírány bolestné rány v jeho mystickém těle, a proto milující duše trpí stále se svým Mistrem. Tomáš trpěl s Kristem a Kristus promluvil k milující duši Tomášově. „Dobře jsi psal o mně, Tomáši; jakou žádáš odměnu za svou práci?“ — Co odpoví Tomáš? „Pane, jen Tebe.“ To je odpověď pokory. A ta pronikala celé dílo Tomášovo. Proto bylo tak neosobní, protože vycházelo z pokory, která nehledá sebe, nýbrž jen a jen čest a slávu Boží. „Že pokora byla základem všech jeho ctností,“ píše Pius XI, „přesvědčíme se, jak v řádě poslouchá prostého bratra laika a čteme-li jeho spisy, z nichž vane taková úcta k Otcům církevním. Poněvadž si hluboce vážil všech dřívějších učitelů, řekl o něm Lev XIII.: „Zdědil v jistém smyslu jejich moudrost.“

Z Tomášovy osobnosti právě tak, jako z celého jeho díla, září podivuhodný klid, který je odleskem pokoje Božího. „Ježto patřil na všechny věci v Bohu, první příčině a cíli, dovedl spojití ve svém životě, právě tak jako ve své Theologické summě dvě moudrosti, získanou a vlitou, o nichž sám praví: ‚Moudrostí, jíž nabýváme studiem, soudíme správně věci podle dokonalého užívání rozumu.‘ Ale jest jiná moudrost, která sestupuje s nebe a soudí věci božské jakousi soupřírozeností s nimi. To je dar Ducha svatého, jímž se stává člověk dokonalým ve věcech božských, takže nejen je poznává, nýbrž zakouší je v sobě samém.“ (Pius XI.) Nikdo nedovedl podat tak krásnou syntésu života jako Tomáš. Přirozeno a nadpřirozeno takřka splývají v jedno a vše spěje k Bohu tak, jako vše od Boha vychází. V Bohu hledal Tomáš vzor pro svůj vlastní život. Netrpěl, jako mnozí moderní křesťané trpí, přílišnou introspekci, nehledal v sobě ideál života, tak jako nehledal v pohledu do sebe sílu k činu, nýbrž v pohledu na Boha. Jestliže jeho život je provanut tajemným klidem, který je patrný i v jeho díle — vždyť dílo není nic jiného, než zcela konkrétní výraz života — není to jen důsledek přirozené povahy, nýbrž přímý výsledek pohledu na klid Boží. A jestliže jeho klid je plný pronikavé činnosti, pak jen proto, že napodoboval Boha, o němž je psáno, že stále působí. Bůh je svrchované dobro. Dobro však se nutně rozlévá. A proto i lidské dobro, čím je větší, čím je skutečnější, čím dokonaleji se účastní

v dobru Božím, tím bohatšími proudy se bude rozlévat. Tu je třeba hledat tajemství Tomášova klidu i bohaté činnosti, jejíž účinky se neomezily na několik let a na úzký okruh, nýbrž překračují věky a zasahují nepřehledné řady těch, kdo hledají vodu moudrosti u nejučenějšího mezi světci a nejsvětějšího mezi učenci.

Tak jako celý Tomášův život byl ve znamení činného klidu, tak se nám jeví i jeho konec. Tomáš začíná svůj život otázkou, co je Bůh a končí jej viděním Boha. To je Tomášův klid. A Tomáš začíná svůj život také úporným bojem o své povolání a vytrvalostí, která plní obdivem, a končí jej na cestě na lyonský sněm. To je Tomášova činnost. A obě tyto složky se prolínají, jedna těží z druhé, jedna je obohacována druhou, jedna slouží druhé. Tomáš začíná otázkou, co je Bůh, a protože hledal upřímně a neosobně řešení této životní otázky, dává mu na konci života Bůh poznat, co je, a Tomáš pod dojmem velkého vidění přestává psáti své veledílo, Theologickou summu, pokládaje vše, co kdy napsal o Bohu, za slámu, za plevy proti tomu, co viděl. Počíná se připravovat na smrt. Je dosud mlád, mohl by vykonat ještě velký kus práce. Ale což může toužit po práci na této zemi, kdo zakusil rozkoše činnosti nebešťanů? — Přinesli velkému mistru pokrm na cestu věčnosti, který tolik miloval, o němž tak krásně psal a zpíval. Umírající učitel se zahleděl na svatou hostii a shromáždění cisterciáctí mniši v klášteře Fossa Nuova, hostitelé poutníka

na sněm lyonský, a br. Reginald z Piperna, jeho průvodce, si uchovali pro vždy poslední slova mistrova: „Přijímám tě, příčino své spásy. Jen tebe jsem toužil milovat a jen tebe jsem hledal. Nikdy jsem proti tobě nepronesl slova, ale řekl-li jsem něco nesprávného o této svátosti, netrvám tvrdošíjně na svých slovech, nýbrž ponechávám vše opravě Církve římské, které až do posledního dechu jsem zachoval věrnost a poslušnost.“

To je řeč hodná muže, jakým byl Tomáš. Je to řeč pokory a lásky k Bohu a Církvi. I z této řeči se ozývá vyrovnaný klid, plod velkolepé činnosti, která nyní ustává, aby se změnila ve věčnou činnost v patření na Boha a v jeho lásce. A tato věčná činnost bude také jeho věčným klidem na srdci Božím.

POKORNÁ VZNEŠENOST SV. RAYMUNDA Z PENNAFORTU.

Díváme-li se na světce v odstupu doby, můžeme vidět mezi nimi dvojí typ: jedni žili tak, že nikdo nebo téměř nikdo zde na zemi netušil velikost a krásu jejich duše a teprve čas, který krácel za nimi, odhalil pozvolna, co bylo skryto pohledu současníků; kdežto druhým se dostalo již za života jisté oslavy jako lidem mimořádných vlastností. Jedni žili skryti světu a Bůh je ponechal v této skrytosti až do poslední chvíle jejich pozemského života, druzí žili jako svíce na svícnu a Bůh ještě podporoval nadprůměrnost jejich ducha a tam, kde nestačily jejich síly, spěchal na pomoc svou milostí, třebas i mimořádnou. Jedněm ponechal oslavu teprve po smrti, druhým ji počínal dávat už za života.

K prvnímu typu náleží mnoho světců, zvláště z posledních dob. K druhému patří nepochybně sv. Raymund z Pennafortu, jehož život je charakterisován pokornou vznešeností slavného profesora práv, kanovníka barcelonské kapitoly a nakonec oddaného následovníka sv. Dominika.

Zdá se mi, že nejhlubší vhled do života sv. Raymunda nám dává událost, zaznamenaná současníky z posledních let světcových. Byl už starcem vzácných zkušeností

a bohatých zásluh. Král Jakub I. si jej zvolil za zpovědníka, a poněvadž odjížděl v záležitostech státních na ostrov Malorku, vzal jej s sebou. Raymund byl mužem, jehož vědomí odpovědnosti se nezastavilo ani před hodností královskou. Byl královým zpovědníkem, nikoliv pochlebníkem. A tak, když jednoho dne viděl, že jeho napomínání je marné a král nepřestává dávat pohoršení, rozhodl se rázně, že odejde, a svůj úmysl prohlásil králi. Jakub miloval Raymunda, třebaže mu působil neustálé výčitky, nerad by jej ztratil, i když přítomnost mu byla živým svědomím a jeho slova výhružným hlasem Božím. Dal proto přísný zákaz poskytnout jeho zpovědníku jakoukoliv loď, kterou by se přeplávil do svého konventu v Barceloně. Až sem sahala králova moc. Raymundova důvěra v Boží pomoc však šla mnohem dále. „Uvidíte,“ pravil, „že Král nebes se mi postará o loď, aby zahanbil krále pozemského.“ Šel k moři, rozprostřel na něj svůj řeholní plášť, jeden jeho konec uvázal k holi, aby mu tvořil lodní plachtu, na zbývající část pláště si klekl, zavál vítr a unášel světce z ostrova směrem k Barceloně. Šťastně doplul k největšímu úžasu všech diváků tohoto nevidaného divadla, vzal na sebe plášť, jenž zůstal zcela suchý, a aby zázrak byl dovršen, vešel zavřenými dveřmi do svého kláštera. Byla doba poledního odpočinku, klášter byl ponořen v hluboký klid španělského letního odpoledne a Raymund potřeboval, aby svým příchodem budil co nejméně podivu.

Raymundův život je plavba po moři Božích plánů na plášti důvěry v prozřetelnost nebeského Otce. Je to plavba zcela mimořádná, podivuhodná jako každý pokus plavit se místo na lodi na kusu pláště. Raymund však nechce, aby jeho plavba byla viděna jako něco podivuhodného. Jeho vznešenost je pokorná. A pokora, jak víme, koná velké věci a pokládá je za malé, podniká skutky mimořádné a nevidí v nich nic neobyčejného. Druzí viděli velikost a podivuhodnost jeho plavby; jemu se zdála něčím docela prostým, něčím zcela samozřejmým. Raymund byl vznešený ve svém životě a byl pokorný. O jeho vznešenosti věděli druzí; on o ní nevěděl, protože pokora mu bránila všímat si jí a uvažovat o ní. Byl vznešený onou vznešeností plnou pokory, která je tím větší, čím více se ztrácí v Bohu a v neuznávání sama sebe. Neboť čím více se zmocňuje člověka božské, tím více mizí jeho stránka lidská.

Katalánsko je krajem sv. Raymunda. Hrad Pennafort blízko Barcelony jej přijal mezi své občany roku 1175. Dítě rostlo k radosti rodičů, a když jeho rozum potřeboval náležitě pomoci, aby se mohl rozvíjet podle zákonů, daných Stvořitelem, byl dán do katedrální školy v Barceloně, kde rostl jako choralista, pěstuje jak rozum novými poznatky, tak srdce náboženskou vroucností. Dokončiv studia stal se sám učitelem na škole, na níž se mu dostalo vzdělání, a rozdával s láskou a ochotou, co přijal od druhých.

Touha po vědění, zvláště po prohloubení věd právnických, jej vedla do Paříže a do Bologně, kde na universitě, známé v celé Evropě slavnými kanonisty, dosáhl doktora práva a pro své neobyčejné schopnosti byl jmenován profesorem. Jeho vědecká kariéra byla u konce; byl profesorem práv na nejslavnější fakultě právnické, neobyčejnými vědomostmi, moudrostí a zdravým úsudkem v nejspletitějších otázkách si získal sympatie nejširších vrstev vědeckého a církevního světa, svým vystupováním, v němž se spojovala podivuhodná vznešenost s tichou pokorou, podmaňoval si mocné i prosté. Po čem mohl ještě toužit, co si mohl ještě přát?

A přece nebyla jeho cesta ještě daleko u konce, naopak, byl to jen její začátek. Byla to příprava na poslání, které ho čekalo, které mu připravila Boží prozřetelnost. V té době se zastavil v Bologni na své cestě z Říma biskup barcelonský, slyšel o vědeckém věhlasu svého diecesána a požádal ho, aby se vrátil. Zároveň mu nabídl kanovnícké místo při kapitole barcelonské katedrály. Raymund přijal a vrátil se do vlasti. Jeho návrat však měl být začátkem nového směru jeho života a biskup, pln radosti, že se mu podařilo získat Raymunda, se neměl dlouho těšit ze svého úspěchu. Přišel někdo mocnější a vyrval mu jeho tučnou kořist. Byli to bratři Kazatelé, kteří se právě usadili v Barceloně. Byla jich nepatrná hrstka, ani pořádného sídla ještě neměli, ale hořeli apoštolskou horlivostí a zapalovali

každého, kdo se k nim přiblížil. Nevíme, za jakých okolností se s nimi setkal Raymund, ale víme, že chytl hned, jakmile se přiblížil k jejich apoštolskému ohni. A tak vidíme, jak na Velký pátek roku 1222 žádá Raymund o roucho svatého Dominika a ze vznešeného kanovníka se stává pokorný novic. Právě Velký pátek si Raymund zvolil, aby zemřel světu a obětoval se zcela Bohu v den, kdy Syn Boží zemřel za nás a přinesl v obět svůj život nebeskému Otci. Bylo mu tehdy sedmačtyřicet let.

Vstoupí-li sedmačtyřicetiletý učenec a kanovník do kláštera, není to totéž, jako když vstoupí dvacetiletý mladík. Vstoupit do řádu znamená nechat venku za dveřmi klášterními vše, co člověku náleželo. Dvacetiletý mladík ještě nic neměl kromě svých romantických snů a tužeb, nadějí, očekávání a snad slibů. Sedmačtyřicetiletý učenec a kanovník však měl již mnoho. Měl své postavení společenské, měl zajištěný život, měl slávu, měl i bohatství, zkrátka měl vše, čeho může člověk jako člověk potřebovat. Vstupuje-li do kláštera mladík, zanechává ve světě své sny, touhy, naděje, o jejichž uskutečnění nemá jistoty. Vstupuje-li však do kláštera učenec a kanovník, zanechává ve světě vše, čeho si namáhavě dobyl dlouholetou prací, a chce být vzhledem k budoucnosti tam, kde je dvacetiletý mladík, který nepohlíží dozadu, protože by tam nic nespatriil, nýbrž dopředu, kde se rýsuje jeho budoucnost. Dějiny neznají mnoho kanovníků, kteří opustili svět a vzali na sebe ře-

holní šat se vším, co k němu patří, ale zato nám dějiny svědčí, že ti kanovníci, kteří učinili tento krok, náležejí mezi nejvýznamnější členy Církve vítězné.

Záře Raymundova vědění a světlo jeho svatosti byly příliš velké, než aby je mohla pohltit klášterní skrytost. Bůh nedává člověku hřivny, aby je sám zakopával. Nerozžehuje v lidské duši světlo, které by se mělo skrývat pod kbelec. Když povolal Raymunda do ticha klášterní cely, nechtěl tím zhasit světlo jeho moudrosti a svatosti. Naopak, chtěl je postavit na svícen, chtěl posílit jeho plamen. Chtěl, aby se jeho apoštolská láska prohloubila láskou Boží a aby vnější činnost jeho čerpala ze zdrojů, které poskytuje svým synům Kazatelský řád.

Právě tehdy Jakub I., král Aragonský, toužil založit řád, jehož úkolem by bylo vykupovat křesťany z maurského otroctví. Byla to doba, kdy králové nerušili řády, nýbrž je zakládali, protože v nich viděli oporu své vlastní moci. Kdo může více podepřít moc světskou než moc duchovní? A kdo je duchovnějším než duchovní řády? — Král se obrátil na Raymunda a za jeho vedení vzniká nový řád v Církvi, řád Panny Marie na vykupování křesťanských zajatců, jehož hlavou se stává sv. Petr Nolasco.

Touto událostí proniklo jméno Raymundovo, už beztak dosti známé, i tam, kde o něm dosud nevěděli. Zaslechl o něm papežský legát ve Španělsku, počal se na něho obracet v záležitostech církevněprávních, a když seznal jeho obrovské vědomosti a

skutečnou moudrost muže dokonale obezřetného, způsobil v Římě, že si ho papež Řehoř IX. povolal do věčného Města na svůj dvůr. Plných pět let pobyl ve službách papežových a zůstal by jistě i řadu dalších, kdyby ho churavost nenutila vrátit se do rodného kraje. Doba jeho pobytu na papežském dvoře znamená nesmírné požehnání pro rozvoj církevního práva. Až do té doby nebylo pevného kodexu církevního práva, jednotlivé papežské dekrety byly roztroušeny, mnohé zapomenuty. Na přání papežovo se dal Raymund do obrovské práce a sebral a uspořádal v soustavný soubor všechny papežské listiny, všechna rozhodnutí, týkající se církevního práva od počátku Církve a dal takto základ k dalším podobným komplikacím, které nakonec přivedly k dokonalému kodexu církevního práva. Jeho dílo zvané *Quinque libri Decretalium* se stalo středověkou učebnicí církevního práva a hlavním pramenem veškeré juristické vědy pozdějších věků. Práce Raymundova byla velká a papež nebyl skrb-lík. Chtěl odměnit svého zpovědníka — theologa úměrně službě, kterou jemu a celé Církvi prokázal. Ale Raymundova pokora byla větší než papežova štědrost. Netoužil po arcibiskupské hodnosti, kterou papež nabízel. Vždyť jen proto vstoupil do řádu Kazatelského, aby zůstal až do smrti prostým řeholníkem. Což neměl ve světě vše, po čem může toužit lidská duše? Což nebyl obklopen slávou a což mu nekynula sláva ještě větší? Uprošuje papeže, aby ustoupil

od svého rozhodnutí a ponechal mu nadále prostý šat i jméno bratra Kazatele, jehož si váží více než mitry a vlečky a titulů biskupských.

Raymund odešel z Říma do vlasti. Toužil po klidu klášterní cely. Dostane se mu ho? Není všem dáno, aby se těšili z klidu zde na zemi. Bůh ho poprává jen několika vyvoleným. Ostatní se musejí utěšovat nadějí, že jim věčnost přinese tím hlubší klid, čím tužší byl jejich boj a zápas na zemi. Raymund se netěšil dlouho z touženého klidu. Roku 1236 zahynul tragickou smrtí na moři cestou ze Svaté země druhý Velmistr řádu, bl. Jordán Saský, a zraky voličů na řádové kapitole se obrátily k Raymundovi. Pokora mu bránila vzít na sebe tak odpovědný úřad, ale poslušnost zvítězila. Jen dva roky zůstal ve své funkci nejvyššího představeného řádu, ale za ta dvě léta vykonal velký kus práce. Znalý církevního práva dal nové uspořádání řeholním Stanovám a uvedl je do nejmenších podrobností v souhlas se všemi papežskými výnosy, týkajícími se řeholníků. Touha po samotě ho však stále pudila, a tak za dvě léta se vzdal svého úřadu v naději, že se bude moci konečně věnovat jen své vlastní duši, když tolik let věnoval duším svých bratrů.

Naděje ho však i tentokráte zklamala. Nebylo mu dopřáno klidu, dokud nepohltil jeho tělo temný, mlčelivý hrob. Se všech stran přicházely prosby o radu, o pomoc v záležitostech duchovních a právnických a Raymund neodmítal nikoho. Je rádcem

a zpovědníkem královým, vyřizuje stále nesčetné množství dotazů, přicházejících ze všech konců světa, přikládá ruku k dílu všude tam, kde je třeba jeho pomoci, a v srdci umlčuje touhu po naprostém klidu. Onen boj, který se odehrává v duši každého věrného bratra Kazatele, boj mezi klidem v Bohu a činností pro spásu nesmrtelných duší, je v životě Raymundově tak zřetelný. Kontemplace a akce zápasily o prvenství a Raymund věděl, že jen tehdy dosáhne vítězství, když uvede obě složky v náležitý soulad, když jedna bude vyrůstat z druhé, když jedna bude podporovat druhou. Svědectví starého životopisce Petra Marsilia, kterým se snaží charakterisovat světce, je velmi příznačné pro pochopení vnitřního růstu Raymondova: „Od té chvíle,“ praví Marsilius, „kdy vzal na sebe řeholní roucho, a zvláště po profesi, jevil se Raymund velmi velký v pokoře, bohatý poklady dobrovolné chudoby, vznášející se v modlitbě, horlivý v konání ctností, neochvějný v trpělivosti, osvícený živou vírou. Opatrný a moudrý byl ve slově, kráčel cestami spravedlnosti, zkrátka pevná a vzácná nádoba všech ctností.“

Raymundovi bylo sto let, když ho roku 1275 povolal Pán, aby vydal počet z hřiven, které mu byly svěřeny. Bylo to věru snadné účtování, protože sto let Božích darů a milostí bylo vyváženo mnoha a mnoha pracemi a lopotami pro čest a slávu Boží. Ani jedna hřivna nebyla zakopána, ani jeden dar nezůstal ležet ladem, všech bylo

využito s největší pečlivostí. A tak mohl slyšet světec sladká slova svého Soudce: „Nuže, služebníku dobrý a věrný, za to, že jsi byl nad málem věrný, nad mnohými věcmi tě ustanovím; vejdi v radost Pána svého.“

LEGENDA A SKUTEČNOST V ŽIVOTĚ SV. VINCENCE FERRERSKÉHO.

Jsou světci, v jejichž životě je věru velmi nesnadné oddělit legendu od skutečnosti, plody úcty lidu od holé pravdy. Legenda sice není proti pravdě, ale není také suchou historickou pravdou. Je nad pravdu, je básnickým vyjádřením pravdy. Historik však hledá suchou pravdu bez básnických příkras. Jeho předmětem je dějinná skutečnost ve své prostotě a nikoliv plody této skutečnosti, jak vyrostly v myslí, v obraznosti lidu. Proto historik snadno nechápe takového světce, v jehož životě takřka splývá holá skutečnost s legendou, která vyrostla ze skutečnosti, a proto je jejím pokračováním. Velká a bohatá legenda předpokládá velkou a bohatou skutečnost tak, jako jen na krásném stvolu a v dobré půdě může vyrůst krásný květ. A proto porozumět světci, v jehož životě splývá skutečnost s legendou, může jen ten, kdo se pokusí odhalit skutečnost, skrývající se pod legendou, a kdo rozumí legendě jako květu, vyrostlému na půdě skutečnosti.

Mezi světce, jejichž život je právě tak velký ve skutečnosti jako v legendě, náleží jistě sv. Vincenc Ferrerský, největší kazatel patnáctého věku. Ještě dnes žije Vincenc v legendách lidu španělského a francouz-

ského, protože legenda je nesmrtelná tak, jako dále žije ten, o kom legenda vypravuje. A v těchto legendách vyrostl Vincenc jako divotvůrce, jako postava z jiného světa. Lid si ho povýšil, sňal s něho takřka všechno lidské a oděl ho zcela v šat nadpřirozena a mimořádná. Každá maličkost vzrostla v obrazotvornosti jeho ctitelů do závratných výší a legenda se snažila překonat skutečnost. A přece se mi zdá, když se zahledím v život tohoto jedinečného muže patnáctého věku, že skutečnost je v jeho životě mohutnější než legenda, a to nejen proto, že nám jej přibližuje tak, jako jej legenda vzdaluje, nýbrž i proto, že legenda nedovedla vystoupit výše, než vystoupil skutečný život.

Vincenc Ferrerský pocházel z Valencie. Jeho lidský život začíná 20. ledna 1350. Téhož dne se stal křtem svatým také účastným života Božího. Hoch rostl a prospíval nejen tělem, nýbrž i duší. Rodinné prostředí podporovalo přirozené vlohy jak v rozvoji rozumu, tak v usměrňování srdce k lásce Boží. V šesti letech byl dán do škol a jeho úspěch byl neobyčejný. Jestliže je přirozené nadání podporováno pílí, lze vždycky očekávat krásné výsledky. Dobrá výchova rodinná, která navazovala na přirozené vlohy chlapcovy, podporovaná dary Božími, dala vyklíčit v duši Vincencově seménku touhy po kněžském a řeholním povolání. A tak jej vidíme, jak v sedmnácti letech prosí ve valencijském konventě řádu kazatelského o roucho sv. Dominika. V té chvíli, kdy se za ním zavřela klášterní brána, uzavřelo se

také první období jeho života, období čistého mládí, a otevřely se daleké obzory velkého ideálu, k jehož dosažení bude třeba mnoho úsilí a bude třeba podstoupit řadu těžkých zkoušek. Vincenc se však neleká. Ví, že čím větší cíl, tím většího vypětí sil je třeba k jeho dosažení. A také tím větší milosti Boží, o kterou třeba prosit.

Legenda vyzdobila začátky jeho řeholního života vypravováním o d'áblu v podobě poustevníka, který se mu zjevil a varoval ho před přílišnou přísností a radil mu, aby užíval, dokud je mlád, dosti je času ke skutekům pokání, až se stárí přihlásí o vládu člověka. Legenda je básnickým hávem skutečnosti. Sedmnáctiletý mladík, který vstupuje do kláštera z čistého idealismu, touží v době co nejkratší se podobat zakladateli svého řádu. Vše, co slyší, vše, co vidí, vše, co čte o velkých vzorech svého řádu, ho plní nadšením a jeho úsilí zdolat v sobě poslední zbytky vztahů k pozemskosti roste den ze dne. Nic si neodpouští z řádových přísností: posty a umrtvování smyslů a vášní jsou mu věci posvátnou. Chtěl by dobýti nebe jediným útokem, chtěl by prorazit hradby tělesnosti jediným nápořem, chtěl by jediným skokem překročit všechny stupně, jež vedou k svatosti, a spočinout na jejím vrcholu. Tělo však pozvolna hyne pod tíhou postů a mrtvení, smysly jsou znaveny, jen fantazie horečně pracuje a duch vidí poustevníka, který radí zanechat dosavadní dráhy a dát se cestou pohodlnosti. Krise začátečníka. Zcela normální, pravidelná. Který začáteč-

ník ji neprožil? Kolik začátečníků v ní však zvítězilo a nedalo se zlákat úlisným, vychytralým hlasem poustevníkovým? Vincenc nepodlehł v těžké zkoušce. Nedal se zmást ani našeptáváním lidské pohodlnosti, stahující dolů, ani únavou a vysílením, které se mnohdy dostavovaly, když ukládal svému tělu a duchu více, než mohly snést. Statečně odrážel útoky malomyslnosti a omrzelosti, které dorážejí na člověka vyčerpaného nočním bděním a denním studiem, a uchovával si v duši neustále plamen svatého nadšení, šlehající z velké lásky k Bohu a bližnímu.

Nové období Vincencova života začíná, když je roku 1378 vysvěcen na kněze. Jeho rozum byl dokonale vzdělán filosofickými a theologickými studii a vůle zocelena řeholní kázní. Pln horlivosti a svatého zápalu pro vše velké a krásné, rozvinul širokou činnost jak na kazatelně, tak na katedře profesora theologie, ano, i ve veřejném životě, a brzy se stal osobností známou a váženou v kruzích církevních i světských, zvláště když se počaly šířit jeho knihy, jež nabývaly stále větší obliby. Toto období učitelské a kazatelské činnosti, poměrně značně klidné, bylo zakončeno čtyřlétým pobytem na dvoře papeže Benedikta XIII. v Avignoně. Vincenc zůstává prostým, chudým řeholníkem i uprostřed nádhery a lesku papežského dvora a připravuje se takto na velké poslání, které mu bude brzy svěřeno a které jej učiní tím, čím zůstane: nej-

větším kazatelem svého věku, divotvůrcem, hlasatelem posledního soudu.

Roku 1399 začíná nejslavnější období Vincencova života. Bude trvat téměř dvacet let až do jeho smrti. Právě toto období vtiskne jeho životu charakteristickou značku velkého apoštola celého západního křesťanstva, učiní z něho muže milovaného a obávaného zároveň.

22. listopadu 1399 byl jmenován Vincenc papežským vyslancem, aby procházel Evropou a vracel lidstvo Kristovu evangeliu. Doby byly zlé. Dvojice papežská přispívala věru velmi málo k náboženskému prohloubení duší a s úpadkem mravů šel i úpadek víry. Tam, kde počíná hynout víra, rozlézá se pověra, a na hrobě nevěry a pověry vykvétá pravidelně býlí a bodláčí nemravnosti. Krása středověku orientovaného k Bohu vadla den ze dne více; věže velkolepých katedrál, hlásající vysokošlehající lásku a mohutnou víru svých tvůrců, jaksi smutně pohlížely do kraje, neboť chrámové prostory se počínaly prázdnit. Kristovo stádce se rozbíhalo na všechny strany za pastýři, kteří nemohli vésti na tučnou pastvu.

Byly to věru doby zlé. Ale Bůh nezapomíná na svou Církev, neopouští ji nikdy a v dobách zlých bdí nad ní způsobem zcela zvláštním. Lid potřeboval kazatele slovem a příkladem. Netoužil po planých hádkách, těch měl už dosti. Toužil po pravém slově Božím, vždyť po tom vždy touží člověk, i tehdy, kdy před ním utíká. Přišel Vincenc. Byl poslán náměstkem Kristovým, aby hlá-

sal slovo Boží. Byl poslán a šel rád, protože miloval duše. Líto mu bylo zástupu, který lačněl po slově Božím. Dává se do práce. Jde pravidelně pěšky z města do města, z vesnice do vesnice, prochází kraje Španělska, Francie a severní Italie a burcuje lid z náboženského spánku. Brzy má kolem sebe skupinu těch, kdo ho doprovázejí s místa na místo, konají veřejné modlitby, pokání, bičují se za hříchy své a hříchy lidu. Za těchto dvacet let jen patnáct dní nekázal. Všechny ostatní dni byly zasvěceny službě slova.

Představme si poněkud Kazatele v jeho poslání. Přišel do města, kde byl očekáván a přivítán slavnostním způsobem. Byl-li v městě dominikánský klášter, odebral se nejdříve ke svým spolubratřím, vešel do kostela a v modlitbě a rozjímání čerpal sílu k budoucí práci. Zatím se scházely obrovské zástupy lidstva z celého okolí, stavěly se stany, protože množství lidu nenašlo místa k ubytování. Časně ráno sloužil světec zpívanou mši svatou, pravidelně na náměstí, protože žádný chrám nemohl pojmout davu věřících. Pak bylo kázání, trvající pravidelně tři hodiny. Lid naslouchal se zatajeným dechem slovům úžasného kazatele, jenž se podobal andělu posledního soudu. Jeho řeč je mírná i krutá zároveň. Slavný profesor teologie se snižuje k prostému lidu, když je toho potřeba, a mluví tak, aby mu rozumělo i dítě. Napomíná a těší, poučuje a vlévá nadšení. Dovede rozesmát a dovede pohnout k pláči a slzám. Lid spěchá k jeho

kazatelně z velké dálky a nejednou se stává, že rozumějí dokonale i ti, kdo se nikdy neučili španělštině, ve které světec káže. Zázraky, kterými Bůh vyznamenal svého věrného služebníka, jakož i ty, kterými si lid přizdobil osobu milovaného kazatele, ho předcházely a doprovázely na apoštolských cestách a zjednávaly mu přístup i k nejzavrzalejším srdcím.

Vincenc je obklopen se všech stran slávou, je zahrnován poctami. Je vítán a doprovázen v městech, kde káže, světskou i duchovní vrchností, je zván ke stolu knížat a na dvory královské. A při tom vidíme v něm stále téhož prostého mnicha, oděného v hrubý šat, zaprášený dlouhými cestami, pokorného v myšlení i jednání, skromného v požadavcích. Zdá se nám, jako by si stále připomínal slova, která psal o sobě sv. Pavel korintským křesťanům: „Trestám své tělo a podrobuji v služebnostech, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen“ (Kor. IX., 27.) Vědomí lidské křehkosti a vědomí potřeby osobní svatosti pro kazatele vedlo ho k největší skromnosti v jídle a pití i na hostinách, kterých se musel účastnit, k odpírání si dovoleného a ke stálé modlitbě. Byl hluboce přesvědčen, že jen tehdy vykoná úkol, který mu byl svěřen náměstkem Kristovým, když půjde sám cestou pokání, kterou hlásá. Věděl, že marná je práce kazatelova, jestliže není doprovázena osobní obětí, tak jako by marně sázel zahradník do suché země, kterou by nezaléval. Obět a příklad svatosti je rosou,

která zavlažuje símě pravdy, zaseté do lidského srdce a pomáhá jeho vzrůstu. Odejměte seménku tuto rosu a nevím, zda vzroste a přinese květ a plod.

Vincencova duše uzrála v žáru apoštolské lásky k duším. Umírá na poli, na kterém pracoval dvacet let, umírá v plné práci daleko od vlasti pozemské, blízko však vlasti nebes. Kolik duší, které zachránil, ho předešlo, a kolik bylo těch, kdo ho oplakávali! Tisíce mohamedánů a židů přivedl svaté, katolické Církvi. Tisíce hříšníků smířil s Bohem. Pohled dozadu starce devětašedesátiletého byl opravdu velkolepý. Jeho práce nebyla marná, jeho oběti přinesly bohaté ovoce. Pracoval vytrvale, pracoval do posledního dechu. Mohl počítat duše, které přivedl k Bohu, mohl mluvit o celých krajinách, které obrátil. Na to všechno nemyslí Vincenc, když umírá 5. dubna 1419 ve Vannes v Bretaňsku. Myslí jen na jednu věc, na Boha, jemuž sloužil po celý život, na nebe, o kterém tak rád kázal. Nač myslet na plody své práce? Nač připomínat Bohu, co pro něho vykonal? Bůh to ví. Pracoval pro něho, konal tedy pouze svou povinnost, na jejímžto konci možno říci jen jedno: „Služebníci neužiteční jsme, co jsme měli vykonal, vykonalí jsme.” Bůh o tom ví, co bylo vykonáno a jak to bylo vykonáno, a jeho odpověď na pokorné smýšlení služebníkovo je odpověď, zvoucí v radost věčnou.

Odešel Vincenc posílněn pokrmem andělským na cestu věčnosti. Odešel stařec, z jehož duše a z jehož slova sálal do posledního

dechu plamen vždy mladé lásky k Bohu a k duším. Neodešel však z mysli lidu. Naopak, u lidu rostla úcta k němu až tam, kde skutečnost přechází v legendu, kde prostý, šedý život svatosti je odíván v drahocenný háv tajemného. A tak žije světec dodnes dvojím životem: u Boha, kde se těší z plodů své svatosti a v srdci těch, kdo u něho hledají vzor, útočiště a pomocníka.

SV. LUDVÍK BERTRAND,
MUŽ PEVNÉ VŮLE A HLUBOKÉ VÍRY.

Křesťanství znamená harmonické spojení přirozena a nadpřirozena, lidského úsilí a pomoci milosti, nebo jinými slovy, zapojení všeho lidského do řádu Božího. Má-li se však lidské spojit s božským, je třeba, aby lidské bylo zbaveno veškeré nedokonalosti, neboť čistota božského nestrpí žádnou poskvrnu lidskou. Spojí-li se pak lidská stránka v člověku, která je ostatně odleskem božské, s Bohem samým, stává se člověk nadčlověkem, jehož určení přesahuje určení pozemské. A to je křesťan v celé své velikosti. Usilovat o dosažení této jediné pravé velikosti je smyslem života každého křesťana, povolání k věcem velkým a slavným. Je to práce těžká, zdlouhavá, vyčerpávající. Ale její ovoce je úměrné velikosti a obtíži námahy. Spojí-li se k tomuto cíli pevná vůle s hlubokou vírou, je dosažení cíle zajištěno; neboť vůle dá vše, co může dát člověk, a víra opatří vše, co může dát Bůh. A tak se spojuje člověk s Bohem k vykonání velkého díla. Kdyby se nezdařilo, byl by to nezdar Boží. A to je nemyslitelné.

Je třeba myslet na toto harmonické spojení pevné vůle s hlubokou vírou, když procházíme uvnitř i navenek bohatým životem španělského dominikána sv. Ludvíka Bert-

randa. Fysicky slaboučký hoch vstupuje do řádu a stává se asketou a řeholníkem, jenž zachovává klášterní předpisy v celé jejich přísnosti; churaví téměř stále a pracuje bez únavy na kazatelně, vede řadu duší, odchází dokonce do Jižní Ameriky k Indiánům a získává Kristu tisíce duší. Je přísný na sebe a přísný k druhým a po dlouhá léta je novicmistrem ve Valencii a představeným klášterů a jeho dobrota k duším je plná posvátné jemnosti. Silná vůle a hluboká víra se tu spojila v jeden celek a těm neodolá ani člověk, ani Bůh.

Valencie, město sv. Vincence Ferrerského, pozdravilo dne 1. ledna 1526 mezi svými občany Ludvíka Bertranda, přicházejícího na kolbiště tohoto světa, aby zvítězil. Kdo tušil ve chvíli, kdy lili na jeho hlavu vodu z křtitelnice, v níž se stal dítětem Božím i sv. Vincenc Ferrerský, že se Ludvík stane jeho spolubratrem, vstoupí v jeho šlépěje a bude volat podobně do celého světa: „Čiňte pokání!“ Snad vyprávěli hochu, když dospíval, o velkém kazateli, jenž učinil Valencii slavnou, snad slýchal o jeho apoštolské horlivosti, o jeho činech, které budily podiv v celém světě, snad si jej ve své mladé obrazotvornosti mnohdy představoval jako anděla posledního soudu, volajícího do celého světa, jak ho znázorňoval obraz oltářní... A hoch, povahy melancholické, přemítá často o posledních věcech, počíná se strachovat o svou spásu, třebaže jeho duše je čistá jak čerstvě napadlý sníh na vršcích hor. A tak jednoho dne zatouží následovat sv. Ale-

xeje a odchází bez vědomí rodičů z domu a zanechává dopis otci, plný odhodlané touhy skrýt se zrakům lidským, aby mohl žít jen svému Bohu. „Nemějte strach z mého pevného rozhodnutí,“ tak čteme v listě otci, který se nám dochoval. „Vzpomeňte si, že náš dobrý Mistr mně dal příklad toho, co činím, když opustil palác svého nebeského Otce a přišel do našeho vyhnanství...“ Jeho putování pro Krista však netrvalo dlouho. Byl poznán přítelem rodiny a brzy se zase octl mezi svými.

Touha po něčem velkém ho však neopustila. Od té chvíle, co se seznámil s P. Vavřincem Lopezem, lákal ho stále více rád sv. Dominika. Skrýt se v jeho středu před zraky světa, pracovat o posvěcení své duše, stát se misionářem a hlásat slovo Boží. Od nejútlejšího dětství miloval sv. Vincence, kdysi člena valencijského konventu. Jaký to zářný ideál pro jemnou duši Ludvíkovu!

Požádal o přijetí. Netušil, kolik překážek bude muset překonat. Byl přijat. Ale tu přijde otec a líčí jeho chatrné zdraví, jeho slabou tělesnou konstrukci a řeholníci zaváhají. Ludvík se brání. Ne, nepůjde už z kláštera, i kdyby jej nepřioděli řeholním rouchem. Bude třebas posledním sluhou, jen když nebude muset opustit zátíší klášterních zdí. Jeho duše je plna bolu, se kterým se sděluje květinám a stromům v zahradě: „Stromečky drahé, jak jste šťastné, že jste zasazeny do tohoto zákoutí, v zemi tak svatou. Ó, jak vám závidím!“ A jeho duše roní tiché slzy, které volají k Bohu a připravují

chvíli, tak drahou v jeho životě, chvíli, kdy bude oděn v posvátný šat řádu a přijat do středu rodiny sv. Dominika. Odrazil všechny útoky, jež mu připravovala rodina, odrazí i poslední, obsažený v dopise otcově, v němž se ho snaží přemluvit, poukazuje na jeho nedostatky jak tělesné, tak duševní. Ano, je si vědom své tělesné slabosti, je si vědom také slabého, prostředního nadání, nedostatečné paměti, ví, že jeho intelektuální schopnosti jsou podprůměrné, ale co jiného hledá, než pokořování? Je ochoten napnout všechny síly těla i ducha, aby dosáhl svého cíle. Je přesvědčen, že Bůh, jenž ho volá, dá mu vše, čeho bude potřebovat. Má naprostou jistotu, že jedině zde je jeho místo, a proto nemá nejmenší obavy vzhledem k budoucnosti.

To bylo první vítězství Ludvíkovo a pak následovala další. S celou prudkostí mladé duše se vrhl v boj za dosažení ideálu řeholního života v jeho plnosti a dokonalosti. Nic si neodpustil. Byl novicem, který byl na sebe přísný a silou vůle ovládal nejen ducha, nýbrž i tělo. Třebaže jeho tělesná soustava byla tak jemná, jen velmi nerad svoloval k tomu, aby si něco odpustil z klášterních zvyklostí a dosáhl brzy toho, že mohl vykonávat nejen to, co konali druzí, tělesně silní, nýbrž konal mnohem více. Jeho tělo, vycvičené v poslušnosti ducha, se stalo pozvolna ochotným sluhou, podvolujícím se rozkazům duše. Tato silná vůle ho bude doprovázet po celý život. Hoch, nakloněný k melancholiii, stane se velkým apoštolem duší,

vyhledávaným vůdcem na cestě svatosti, dlouholetým novicmistrem, vroucně milovaným svými novici. Mladík podprůměrného nadání, slabého hlasu, jenž nařiká na ubohou paměť, vycvičí se v kazatele, jehož sláva půjde celým Španělskem. Jeho vůle byla nezdolná, jeho píle příkladná. A byla to především tato vůle, která jsouc podporována hojnou milostí, učinila z něho nebojácného hlasatele Božích trestů všem, kdo se nedají na cestu pokání.

Ludvíkovi bylo 22 let, když se stal knězem, a za tři léta na to byl ustanoven novicmistrem v klášteře valencijském. Šťastný noviciát, v němž vychovává světec! Šťastní novici, kteří jsou nabádáni slovy světce a vedeni příkladem svatým! Nestal se nadarmo sv. Ludvík patronem dominikánských noviciátů, v nichž má vládnout duch svaté horlivosti, moudré přísnosti, spojené s dobrotou a láskou srdce. Mnohé generace vychoval Ludvík, krásné ovoce vzešlo z jeho neúnavné práce. Byl novicmistrem, jenž spojuje v sobě neúprosnou přísnost, vyžadující přesné naplnění zákona, s opravdovou otcovskou láskou, plnou shovívavosti a chápání všech potřeb mladé duše. Sám předchází dobrým příkladem, Není to jistě malá chvála, kterou mu dal životopisec, když napsal, že nic nevyžadoval ani na novicích, ani později jako převor na svých poddaných, což by nebyl napřed sám dokonale plnil. Byl proto upřímně milován. Jeho strohost a přísnost ho nevzdalovala od spolubratří. Jestliže je vždy znovu a znovu

ustanovován novicmistrem a volen převorem klášterů, je to známkou dobrého ducha klášterů, které toužily mít ve svém čele muže, horlícího o řeholní kázeň a svatost života všech jednotlivců.

Roku 1562 hledal velmistr řádu misionáře pro jižní Ameriku. Žeň kynula hojná, nebylo však dělníků. Ludvík se rozhodl, že uposlechne výzvy. Nehleděl na chatrné zdraví, neuvažoval o namáhavé cestě, o strastech, které ho čekají. Jde o nesmrtelné duše, o duše, které nepoznaly Krista a jeho evangelium lásky. Hořel touhou pomoci těmto ubožákům, utiskovaným d'áblem i nenasytnými Španěly. Breviář a hůl bylo vše, co vzal na cestu. Opustil břehy Španělského poloostrova a po vyčerpávající plavbě spočinul na pevnině americké, aby rozséval pravdu a lásku. Práce byla těžká. Nejen proto, že neznal ani slova z řeči kmenů, jimž měl hlásat Krista, že krajina byla málo příznivá jeho zdraví, nýbrž i proto, že španělští páni jen překáželi misijní práci, místo aby ji podporovali. Po sedm let pracuje bez únavy, nedá se ničím odradit. Bůh ho obdařil zvláštní milostí, že ač kázal jen španělsky, rozuměli mu Indiáni nejrůznějších nářečí. Silná vůle, spojená s hlubokou vírou, konala opravdové divy. Jestliže se setkal s odporem se strany pohanů, které chtěl přivést do lůna svaté Církve, připojil k modlitbě kruté posty a bičoval své tělo, až si vyprosil milost jejich obrácení. Neboť, jak pravíval, tento druh d'ábelstva (myslel tím pohanskou pověru) se vyhání jen postem

a modlitbou. Jeho ctnost byla tím heroičtější, čím více duší toužil zachránit.

Jeho víra a důvěra v Boha přesahovaly jakékoliv pojetí pouze lidské. Dokonalá vláda nad sebou, spojená s vírou ve stálou pomoc Boží, mu dávala mnohdy tajemnou moc nad živly přírodními. Na svých cestách pustinami americkými nepocítil nejmenšího strachu před dravou zvěří a jeho průvodcové vypravují, jak mnohdy šelmy svěsily hlavu při pohledu na něho a vzdálily se, aniž komu uškodily. „Nebojte se,“ pravil kdysi svému průvodci, který se strachoval o svůj život, „Bůh je všude s námi, i nejdivočejší šelmy se chvějí před ním a poslouchají ho. Co by nám mohlo škodit, jestliže on nás chrání?“ A když se jednoho dne objevil před ním obrovský jaguár a Ludvíkův průvodce P. Jeronym Fernandez v hrozném úleku myslel na poslední hodinku života, praví mu klidně Ludvík: „Nebojte se, Bůh je s námi.“ Učinil znamení kříže a šelma zmizela. Toto znamení kříže bylo mocnou zbraní v ruce světcově. Nejednou mu zachránilo život. Když jako kazatel, bylo to ve Španělsku, vylíčil kdysi dosti zřejmě neřestný život jistého šlechtice, který dával veřejné pohoršení, počíhal si tento na světce a se slovy, plnými nadávek, namířil na Ludvíka nabitou pistolí. Ludvík zachoval svrchovaný klid, učinil znamení kříže a zbraň se proměnila v ruce vraha v kříž.

Světcí jsou lidé, kteří vycházejí z nás a nejdou s námi, mají stejnou přirozenost

jako my, a přece se nám zdá mnohdy, že jsou zjevy nadlidskými, v síle Boží pomoci uskutečňují mnohdy skutky, které přesahují jakékoliv skutky lidské, a při tom zůstávají pokorní jako malé děti. Jejich velikost se podobá velikosti Boží. Spojují v sobě vlastnosti takřka neslučitelné, a uvažujeme-li o své slabosti, byli bychom snadno náchylní k tvrzení, že svatost je cosi, co se vymyká normálnímu životu křesťanskému. A přece víme, že máme-li být svatí, jako náš Bůh je svatý, tím více musíme jít ve stopách těch, kteří nám ukázali cestu za podobností s Bohem. Tajemství svatých je v tom, že dovedli být účeliví k volání Božímu, a proto vytvořili ve své duši krásný obraz Boha, jenž je nejen spravedlivý, nýbrž i milosrdný, nejen přísný, nýbrž i plný shovívavé dobroty, věčně odpočívající v blaženém klidu a nikdy neustávající v činnosti.

Okolnosti, které se sběhly, když byl Ludvík zvolen převorem ve velkém konventě ve Valencii, ukazují nám jeho duši v celé její kráse přirozené i nadpřirozené. Ve své hluboké pokoře byl pln obav, zda bude moci dobře splnit svůj těžký úkol. Den po volbě vešel do světničky sv. Vincence Ferrerského, vrhl se na zem před sochu světce a prosil: „Blažený otče Vincenci, můj patrone a ochránce, znáš mou neschopnost. Zvolili mě převorem, přijmi za mě tento úkol, budu tvým podpřevorem a budu vykonávat vše, co mně nařídíš k dobrému vedení domu.“ Tu socha světce oživila, sklonila se k Ludvíkovi, objala ho a ten, jehož před-

stavovala, mu slíbil, že ho povede ve všech věcech. Na památku této události postavili později bratři na místě sousoší, znázorňující tento výjev. Ludvík si dal napsat nade dveře své cely slova apoštola Pavla: „Kdybych hledal líbiti se lidem, nebyl bych služebníkem Ježíše Krista.“ A v důvěře v pomoc Boží a svého svatého ochránce se ujal svého úřadu.

Pokora a odvaha, důvěra v Boha a pevná odhodlanost ho vedly. Iy pak dodávaly klidného výrazu veškeré jeho činnosti. Šel odhodlaně vpřed za svým cílem, ničím se nedával zmásti. Chtěl být služebníkem Kristovým, a proto neznal lidských ohledů. Tato příměst, vycházející z duše čisté a oddané Bohu, jej vede v celém životě, činí jej prozíravým, vidoucím dopředu, a mnohdy ji doplňuje milost Boží i darem prorockým. Když mu psala sv. Teresie a žádala ho o dobrozdání pro svá velkolepá díla reformační, odpovídá s přímostí, plnou pevné jistoty toho, co praví: „Pravím Vám ve jménu Páně, abyste se ozbrojila odvahou. Ujišťuji Vás, že dříve než za padesát let Váš řád bude jeden z nejslavnějších v Církvi svaté.“ Byla to jistota vyšší, než jakou může dát vidění pouze lidské; byla to jistota, prýštící z života s Bohem, s nímž rozmlouval Ludvík stále důvěrněji a od něhož se mu dostávalo stále větších projevů lásky. —

Bylo mu 55 let, když opustil bídny svět a zaměnil jej za příbytek v nebeském Jerusalemě. Život, který mu dal Bůh, nepřijal nadarmo. Padesátpět let je doba, za kterou

možno vykonat mnoho dobrého nebo mnoho zlého, je možno užít Božích darů k tomu, k čemu byly určeny, nebo je možno jich zneužít proti jejich dárci. A je také možno přijaté dary rozhojnit nebo o ně nedbat a je ztratit. Ludvík dostal mnoho, ale odevzdal ještě více. Lidsky řečeno, nebyl příliš dobře vybaven na dlouhou cestu životem: jak po stránce tělesné, tak po stránce intelektuální nepatřil mezi ty, již oplývali Božími dary. Dostal však milost, aby dobře užil toho mála, kterého se mu dostalo, a aby je přivedl k nejvyššímu možnému stupni rozkvětu. Tak mohl vykonat dílo velké, je muž se třeba obdivovat, získal si slávu, která nekončí smrtí. Silnou vůlí podrobil slabé tělo službě Boží a tím je učinil silným. Hlubokou vírou se přiblížil Bohu a od něho se mu dostalo moudrosti, která je nad každou moudrost lidskou. Tak se stal vzorem všem, kdo se cítí slabí na cestě k Bohu a komu se stavějí překážky jedna za druhou. Jeho život je důkazem tvrzení, že v pevné vůli, spojené s hlubokou vírou, je jistota vítězství pro každou duši.

BLAHOSLAVENÝ ČESLAV,
ZAKLADATEL ČESKÉ PROVINCE
DOMINIKÁNSKÉ.

Hluboké tajemství Božího vyvolení je skryto ve slovech Kristových, která zaznamenal v XIII. hlavě svého evangelia sv. Matouš: „Neboť tomu, kdo má, bude dáno a bude oplývatí . . .“ Ano, tajemství Božího vyvolení k velkým věcem je skryto v těchto slovech, ale také tajemství lidského spolupůsobení s milostí, které se dostává každému v hojnosti větší nebo menší, podle míry určené Bohem od věčnosti. Přijatá milost přivolává další dar Boží, tak jako vláhou napojená země volá po dalším dešti. A duše roste úměrně těmto darům milosti. Možno se pak divit, že tomu, kdo má, bude dáno, to jest přidáno? I člověk dává raději tomu, kdo si jeho daru váží a kdo z něho dovede těžit.

Je sice pravda, že tento zákon duchovního pokroku můžeme pozorovat v životě každého světce — vždyť každý z občanů nebeského Jerusalema vyrostl pod vlivem milosti, s kterou uměl spolupůsobit — přesto se mi zdá, že v životě bl. Česlava je tento zákon zvlášť patrný. Počáteční milost, přijatá na křtu svatém, vzrůstá den ze dne, protože každý další Boží dar je přijímán vždy s větší ochotou a duše naslouchá vedení Ducha svatého, které volá stále výše. Così podivu-

hodně harmonického nese na sobě osobnost světce, který jako zakladatel české provincie dominikánské po prvé přinesl do našich krajů záři světla sv. Otce Dominika.

Kolem roku 1180 spatřil pozemské světlo šlechtic Česlav ve Slezsku na hradě Kamien v diecési vratislavské. Nevíme mnoho z období jeho dětství, které se vyvíjelo v prostředí hluboké křesťanské víry a dobrých mravů. Byl-li sv. Hyacint jehorodným bratrem, jak tvrdí mnozí ze starých historiků, pak si dovedeme představit, jak horlivost jednoho byla pobídkou druhému, a vzpomeneme si na slova žalmu: „Hle, jak dobré a libé jest, přebývají-li bratři spolu.“ Než měla přijít chvíle, kdy jejich společenství, založené na téže krvi, mělo být pozvednuto a zpečetěno společenstvím myšlenky a ducha a společného úsilí o apoštolskou svatost pod praporem sv. Dominika.

Česlav vyrůstal ve statného mladíka k radosti svých rodičů a celé rodiny Odrovonců. Zbožnost, která plnila jeho duši od nejútlejšího dětství, určila ho k svatému kněžství. Česlav se nezdráhal jít za hlasem Božím, který k němu mluvil. Věděl, že cesta kněžství bude cesta plná obětí, věděl, že jeho společenské postavení mu slibuje život pohodlný, lidsky krásný, volí však to, co je vůlí Boží. Přijímá milost, kterou mu dává Bůh a kterou bude stále rozhojňovat. Neboť tomu, kdo má, bude dáno a bude oplývat.

Česlav odchází na studie do Paříže na universitu, slavnou největšími theology současné doby, odchází do Bologně, kde kvetla

fakulta církevního práva, a vrací se do vlasti ozdoben nejen akademickými tituly, nýbrž i moudrostí lidskou i božskou a mravní ušlechtilostí, kterou si získává sympatie na všech stranách. Vždyť nic nemá tolik přitažlivosti pro lidi jako pravá ctnost a nic nezískává u zdravého lidu tolik popularity, jako skutečná svatost života. Česlav je vážen kněžími i lidem a jeho strýc, krakovský biskup Ivo, jej ustanovuje kanovníkem a strážcem mariánské svatyně v Sandoměři. Mladý kněz je — lidsky řečeno — na vrcholku slávy, všichni se ucházejí o jeho přízeň, před ním se rýsuje nejkrásnější budoucnost. Je vyhledáván jakožto dobrý theolog a výtečný právník ve sporných otázkách a pochybnostech, jeho kariéra pozemská je zajištěna. Nechá Bůh Česlava kráčet po této dráze? Přilne srdce mladého bojovníka Kristova k slávě tohoto světa, či bude hledat slávu svého Stvořitele? Utone v přízních lidských, či bude hledat přízeň svého Boha?

Duše Česlavova zůstala neporušena statky pozemskými a její touhy šly za hranice všeho pozemského. Pracuje poctivě na místě, které mu určila Prozřetelnost, koná věrně své povinnosti, ujímá se chudých, vdov a sirotků, hájí práva Církve a očekává s odvedností další plány, jaké bude s ním mít Bůh. Šel vždy za hlasem jeho vůle, bude ochoten jít i tehdy, když se to bude zdát světu bláznovstvím. Neví, přijde-li tato chvíle, ale Bůh to ví. A Česlav je ochoten podrobit se každému přání dobrého Boha.

A tato ochota je mnohem větší slávou než vzácný hermelín, než potlesk lidu, než první místo ve společnosti lidské.

Biskup Ivo odchází do Říma v záležitosti své diecése a v jeho průvodu vidíme také dva rodné bratry, Česlava a Hyacinta, jež pozdraví brzy Řím jako bratry Kazatele a jež vyšle Dominik jako posly své myšlenky k národům slovanským.

Bůh ve své nezměrné lásce mluví ke každé duši řečí srozumitelnou. Záleží jen na tom, zda duše je také ochotna jít v každém případě za hlasem Boží řeči, a to i tehdy, když se po ní vyžaduje oběť, třebas i velká. Kolik velkých plánů zůstane jen v řádu možnosti, protože ta či ona duše slyšela hlas Boží, ale neměla odvahy jít za ním . . . Česlavovi se zjevil Bůh v Římě a promluvil k němu v zázraku svatého Dominika, jehož byl svědkem. Mladík Napoleon, synovec kardinála Štěpána, se zabil pádem s koně a povstává okamžitě zdráv na modlitbu sv. Dominika. To byl zázrak, dávající člověku tělesný život. Byla to však také řeč, a to velmi duchovní, kterou mluvil Bůh k mladým šlechticům a církevním hodnostářům, Česlavu a Hyacintovi, a smyslem této řeči, tak mocné a působivé, bylo: „Dejte se v šik pod vedení sv. Dominika.“ Jisté, že mohli na tuto řeč odpovědět záporně. Co by pak následovalo? Nemůžeme tušit všechny důsledky záporné odpovědi, ale jedno je jisté: jejich sláva by končila v té chvíli, až by hrob skryl jejich tělo. Bratři však odpověděli kladně na volání Boží a v té chvíli začí-

ná nová epocha jejich života, která věští slávu věčnou. Protože byli bohatí duchem, a to dary Božími, nabídl jim Bůh nový dar. Přijali jej. A tak přijali základ pro dary další. Neboť tomu, kdo má, bude přidáno a bude oplývati...

Byly to okamžiky krásné, které prožíval Česlav v klášteře sv. Sabiny na Aventinu, když přijal řeholní šat z rukou sv. Dominika. Byl to novic učelivý a poslušný vůči svému novému Otci, tak jak byl vždy učelivý a poslušný vůči Duchu svatému: nebylo třeba dlouhé přípravy muži zralému a vy-cvičenému ve ctnosti. Česlav skládá po půl roce slavné sliby a Dominik, věren zásadě, že obilí se nemá hromadit, nýbrž rozsévat, posílá v Česlavovi prvního svého duchovního syna slovanským národům. A Česlav šel. Nesl ve své duši věrný obraz Otcův a v srdci oheň apoštolské lásky. Zahleděl se věru velmi hluboko do duše Dominikovy, vpil se takřka v její krásu a přenesl ji ve svou vlastní duši. Novic u sv. Sabiny vídával tak často svého drahého Otce, jak tráví dlouhé noční hodiny ve ztemnělé basilice, zakoušel jeho lásku, plnou dobroty, rozmlouval často s ním; tak den ze dne ssál jeho ducha, proniknutého apoštolskou svatostí. Čteme-li pak, co nám zanechali současníci o velké duši Česlavově, zdá se nám, jako bychom čtli život sv. Dominika. Je to život muže, rozdávajícího z vlastní plnosti duše, kotvící hluboce v Bohu a jeho pravdě. Česlav byl věrným synem svého Otce, jenž ho v každém

ohledu vyjádřil, jak jen syn může vyjádřit svého otce.

A nyní nastává pro Česlava třetí a nejkrásnější období života, charakterisované velkorysým apoštolátem. Přichází do Prahy a klade základy kláštera sv. Klementa a v něm také základy budoucí české provincie dominikánské. Ohnivými slovy strhuje obyvatele pražského města, získává si občany i šlechtu a rozsévá jak sám, tak jeho pomocníci dominikánské kláštery po českých a moravských zemích. Odchází do Polska a pokračuje ve své blahodárné činnosti. Staví klášter ve Vratislavi a odtud vede jako provinciál polsko-české provincie první slovanské syny sv. Dominika jak slovem, tak zvláště příkladem. Po vzoru sv. Dominika, jak jej byl zvyklý vídat u sv. Sabiny, věnuje noci modlitbě, dny pak nesmrtelným duším. Byl pevně přesvědčen, že má-li být slovo působivé, musí vycházet nejen z úst, nýbrž především z duše, zapálené ohněm, zažehnutým na srdci Božím. Česlav byl v pravém slova smyslu mužem modlitby, jak dosvědčují všichni současníci. Když se hrnuly tatarské hordy z Asie a zaplavovaly Evropu, odvrátil od Vratislavě jejich pohromu jen modlitbou. Proto jej zobrazuje tradice, jak zachycuje dělové koule. Občané vratislavští v něm viděli vždy zachránce města a ctí jej dodnes, modlíce se u jeho hrobu jako u hrobu svého mocného ochránce a patrona.

Apoštolské práce a láska Boží vyčerpaly zcela síly Česlavovy. Věděl, že vše, co má,

přijal od Boha, a proto vše také vracel Bohu v jeho službě a ve službě bližním. Přiblížily se poslední dny jeho svatého života. Odcházel rád. „Pane, jen po Tobě jsem toužil, rač i Ty mě přijmout ve své objetí“, modlil se na smrtelné posteli. S nelíčenou láskou přijal svaté svátosti, rozloučil se svými bratry, povzbudil je k bratrské lásce, řeholní a apoštolské horlivosti a odešel k Tomu, jehož celým životem vyhledával, k němuž se snažil přivádět také druhé. — „Byl mužem, sestávajícím cele z moudrosti a svatosti,“ praví o něm nejstarší životopisec Bzovius, „zrozeným pro náboženství a Církev. Velkým duchem a radou, ještě větší skutky. V lidských záležitostech nic lidsky nechápal, v boji s přirozeností vždy vyšel jako vítěz...“ To je chvála, jaká mu právem náleží. Česlav uměl přijímat všechny nabízené milosti Boží, a proto jeho život byl stálý růst, stálé přibližování k Bohu. V tom byla jeho pravá velikost, v tom je nám vzorem tento velký syn sv. Dominika.

CESTY LÁSKY

BL. JINDŘICHA SUSO.

Cesta k Bohu je cesta lásky. Co by pomohlo člověku konat skutky velké a krásné, nad nimiž by žasl svět, co by mu prospělo přemáhání žádostí těla a světa a neustálý vítězí boj s d'áblem, co by pro něho znamenala víra, kterou by se dotýkal nebe a všechny ostatní ctnosti, jimiž by ozdobil svůj život, kdyby neměl lásky! Láska je síla, která spojuje milujícího s milovaným. Láska dává smysl celému křesťanskému životu. Láska je na počátku a na konci našeho vzestupu k Bohu, vyplňuje celou naši cestu k věčnosti. Láska je světlem, které prozařuje naše úmysly a city, dává vyšší smysl všem našim skutkům, činí náš křesťanský, nadpřirozený život tím, čím jest. Nadpřirozenou láskou jsme všechno, bez lásky nejsme nic. Láskou začínáme, pokračujeme a ukončujeme svou cestu k Bohu, pozbýváním lásky se řítíme nazpět do propasti tajemné prázdnoty, kde není Bůh, a proto ani život.

Láska je životem všech světců. Vše, co byli, byli jen láskou, vše, čeho dosáhli, dosáhli především láskou. Jejich koruna věčné slávy je úměrná lásce, které dosáhli během pozemského života. Cesty lásky jsou však velmi různé, i když je jeden cíl, k němuž

láska tíhne, jeden předmět, který je milován a pro který se duše obětuje. Láska je mnohotvárná. Kolik je lidských jedinců, tolik může být různých výrazů lásky, kolik je světců, tolik je cest lásky k Bohu.

Tyto a podobné myšlenky se nás zmocňují, když myslíme na podivuhodné cesty bl. Jindřicha Suso, miláčka Boží Moudrosti, nejlíbeznějšího mezi mystiky.

Pocházel pravděpodobně z Kostnice, kde roku 1300 svým příchodem naplnil paprskem štěstí dům svých rodičů. Pod vedením zbožné matky vyrůstal v hocha, jehož duši plnily velké sny a tajemné touhy. Ještě dítě vstupuje Jindřich ve třinácti letech v Kostnici do kláštera bratří Kazatelů. Mladík dorůstá a jeho první láska, kterou zahořel k Bohu a klášternímu životu, počne ochabovat. Byla to láska ještě příliš dětinská, nevyzkoušená v utrpeních a bolestech dospívajícího věku. Musela projít ohněm krise, měla-li se pročistit a zalesknout v kráse, která jí právem náleží. Po letech líčí Jindřich počátky svého řeholního života: ačkoliv již po pět let nosil duchovní roucho, přece jeho nitro bylo málo sebrané. Domníval se, že když ho chrání Pán hrubších poklesků, jež by mohly poškodit jeho pověst, menších netřeba bráti vážně.

Jindřich spěl krok za krokem k vlažnosti, která je nejhroznější nemocí duchovního člověka. Běda duši, která se jí dá ovládnout! Bude mít sílu, aby se jí zbavila, aby se z ní vyléčila? Nepomůže-li Bůh, slabá je síla lidská. — Jindřich byl na počátku cesty,

na kterou nastupuje, bohužel, většina lidí duchovních. Ale Bůh nad ním bděl. Jeho srdce se shánělo po věcech světských, které zanechávaly nakonec v duši jen pustotu a prázdnotu. Kdo naplní propast jeho duše, která touží po čemsi velkém, nesmírném, nekonečném? Toužil milovat, ale žádný předmět nemohl vyplnit úžasné hlubiny jeho lásky. Kdo mu pomůže, kdo ho učiní opravdu šťastným? Má opustit zcela svět a myšlenky na něj, má se s ním rozejít i vnitřně, když se s ním rozešel navenek vstupem do ticha klášterního? Co však řeknou druzí, uvidí-li, že žije jinak než oni? Co řeknou přátelé, jejichž smýšlení je plné myšlenek pozemských?

Zmítán pochybnostmi o své budoucí cestě prosí Jindřich Boha o radu a pomoc. A tak zamýšlen nad sebou samým slyší ve chvílce ticha, jak se mu ozývá v duši hlas: „Kdo chce rybu — úhoře — za ocas držeti a svatý život vlažností začíti, v obou případech se zklame. Neboť když si myslí, že už ji má, unikne mu. Kdo chce zpovvykané a odbojné tělo laskavostí přemoci, sotva je při zdravých smyslech. Kdo chce míti svět a při tom přece sloužiti Bohu, žádá si nemožných věcí, chce padělati slovo Boží. Proto chceš-li povoliti, přestaň též býti zbožný.“ — Dosti dlouho se zmítal v tomto boji. Konečně se vzmužil a odvrátil se násilím od tvorů.

V této chvíli, kdy se Jindřich odvrátil násilím od tvorů, začíná jeho vlastní život světce, počíná se cesta lásky. A tato cesta počáteční lásky je naznačena v jeho

vlastním životopise slovy: Dráha, po níž se pak jeho život delší dobu pohyboval, byla ustavičná snaha po vřelém spojení s věčnou Moudrostí. A tato snaha nabývá stále konkrétnějších a zřetelnějších forem. Odvrátit se násilím od tvorů není věc malá. Jestliže duše toho, kdo se odvrací od tvorů, je značně citová a náchylná ke všem něžnostem a útěchám, které přináší styk s milovanými osobami a věcmi, je toto násilí tím větší a bolest, kterou působí citlivému srdci, je tím krutější. A Jindřich měl po matce, jak vyznává, srdce citlivé. Trpěl hrozně. Trpěl tím více, že nenalézal dlouho nikoho, komu by si mohl postěžovat se svým bolem, neměl přítele, jemuž by se svěřil se svými pochybnostmi, touhami, boji. Naříkal ve svém srdci, stěžoval si Božské Moudrosti. A hlas v duši mu pravil: „Podle starého zvyku musí láska trpěti. Není uchazeče, který by nebyl trpitelem, není milovníka, jenž by nebyl mučedníkem. . .“ Jindřich naslouchá hlasu Boží Moudrosti a srdce, toužící po lásce a jejích projevech co nejviditelnějších, se uklidňuje a odhodlává se pokračovat na začaté cestě lásky.

A tak se počáteční láska plná touhy stává láskou pokračující, plnou velkých a obdivuhodných skutků. Jednoho dne slyší Jindřich v duši hlas Kristův, který mu praví: „Nevíš, že jsem branou, kterou musejí vniknout všichni opravdoví přátelé Boží, kteří chtějí dojít pravé blaženosti? Musíš proniknouti mým trpícím člověčenstvím, chceš-li se dostat k čirému božství.“ — Suso

se nejdříve zhrozil krutých slov, přirozenost se vzpírala uskutečnit je, ale láska zvítězila nad přirozeností, láska, která je silnější než smrt. Dal se cestou lásky za Kristem trpícím, jenž zemřel jen z lásky k člověku. Odhodlal se podrobit své tělo zcela službě lásky, usiloval takřka zničit je, aby duch žil jen svému Bohu. Nedopřál tělu pokrmu ani nápoje, nedopřál mu spánku. Žíněná košile a železný řetěz, tvrdé lože ze starých rozbitých dveří, pobitých hřebíky, těžký kříž a kruté dűtky, to byly Jindřichovy nástroje na zdolání těla. Sám vyznává, že si způsobil svým mučením takové rány, jako by jej medvěd drápy poškrabal. A celé jeho tělo bylo zpustošeno.

Tato cesta pokračující lásky, lásky šílené, trvala po celých šestnáct. let. Za tu dobu se stalo tělo dokonalým služebníkem ducha, který toužil rozletět se k Bohu, prameni veškeré slasti. Na Hod Boží svatodušní se ukázal Jindřichovi ve vidění nebeský duch a poučil ho, že si Bůh již nepřeje, aby tak krutě zacházel se svým tělem. Jindřich zanechal dosavadních asketických cvičení a vrhl se s naprostou odevzdaností do sladké náruče Boží. Pochopil, že všechno vnější mučení těla by bylo bez ceny bez dokonalé odevzdanosti do svaté vůle Boží. A v této chvíli nastupuje na cestu lásky ztišené v objetí nejsvětější vůle Boží.

Zahazuje všechny nástroje kruté askese a v jeho duši, oddávající se s láskou Boží prozřetelnosti, nastává blažený mír a pokoj. A z divokého askety se stává horlivý apoštol

a vůdce duší. Láska Boží, která ho dříve hnala k nezlomnému trýznění těla, vedla jej nyní cestou odevzdanosti a apoštolské horlivosti. Jeho touha trpět pro Krista byla i nyní ukájena. Dostávalo se jí dosti utrpení v podobě pomluv a nactiutrhání, neuznání a pronásledování i se strany největších přátel. Vždyť láska touží trpět; a Bůh, jenž miluje duše, postará se vždy o to, aby jeho věrným se dostalo dosti příležitostí k důkazům lásky. V těchto chvílích Suso pochopil, že větší jest utrpení duše, odevzdané do svaté vůle Boží, než nejhroznější utrpení těla.

Jeho ztišená láska se počala rozlévat na všechny strany. Čím přísnější byl a zůstal k sobě, tím láskyplnější byl Jindřich k druhým. Právě tato okolnost působila, že byl milován a vyhledáván jako jedinečný vůdce na cestě křesťanské svatosti. Měl potřebné vědění jako profesor bohovědy a kdysi žák velkého Eckeharta, měl také vlastní zkušenosti a osobní zážitky. Prošel krutými bouřemi ducha, znal duchovní cestu od lásky počáteční až lásce ztišené v objetí vůle Boží. Mohl proto vésti ty, které Bůh povolal. Jeho slova, kterými zval na cestu dokonalého života, nebyla planými frázemi; tryskala z jeho vroucího srdce, zapáleného láskou Boží. Nazvali jej bratrem Amandem. Amandus je ten, jenž musí být milován. Milován musí být však jen ten, kdo napřed miloval, neboť jen láskou možno si získat lásku druhého. Suso miloval, neboť láska byla jeho živlem, miloval Boha a v něm všechny, jež toužil přivést k němu. Řekl

kdysi o sobě, že si připadá jako Boží táčník, který se brodí kalužemi a vyvází z bláta duše k Bohu. Procestoval velkou část Německa, zvláště Porýní, a všude kázal slovem i příkladem. Znali ho. Jeho jméno bylo slavné. Stačilo, aby bylo vysloveno a řady posluchačů přicházely vyslechnout slavného kazatele. Měli k němu neobyčejnou důvěru. Kdysi se setkal v temném lese s nebezpečným vrahem a jeho družkou. Lekl se hrozně a připravoval se na poslední hodinku. Žena ho však poznala, postěžovala si mu, nakonec se mu vyzpovídala a naléhala i na svého manžela, aby tak učinil. „Lidé v tomto kraji,“ pravila mu, „mají k němu velkou důvěru. Kdo se mu vyzpovídal, ať je třeba sebevětším hříšníkem, nikdy prý ho Bůh neopustí. Proto i ty tak učiň, aby i tobě v posledním vzdechu přispěl Bůh ku pomoci“. Vrah si dal říci a vyznal se služebníku Božímu ze svých hrozných zločinů.

Byly to však zvláště ženské kláštery, jež byly předmětem jeho apoštolského ducha. Měl všechny přirozené i nadpřirozené předpoklady k tomu, aby byl výborným vůdcem duší, které se vzdaly světa a oddaly se službě Boží. S hlubokým theologickým vzděláním spojoval dokonalou osobní zkušenost a trpělivou lásku k duším, které potřebovaly mnohdy dobroty lékaře, otce a přítele. Jedinečně krásné je jeho přátelství se sestrou Alžbětou Staglinovou v klášteře v Töss, kterou přivedl k vysokým stupňům křesťanské svatosti. Psal pro své svěřené duše knížky o otázkách duchovního života, plné

osobních zážitků, a můžeme směle tvrdit, že žádný z mystiků německé školy nedosáhl takového přijetí jako Suso. Jeho knihy nabyly brzy takového rozšíření, že je můžeme srovnávat jen s knihou *Následování Krista*. A byla to nepochybně Susonova cesta lásky, která uchvátila duše. Bůh je nesmírně dobrý a jeho láska nemá míry. Každý může k němu, i největší hříšník má právo se k němu blížit s naprostou důvěrou. Je třeba odhodit všechnu bázeň, všechnu malomyslnost a jít k němu prostě a dětinně. V tom je Suso předchůdcem cestičky svaté Teresie Ježíškovy. I když způsob jeho podání je značně odlišný — Suso byl theolog, žil ve XIV. století, byl proniknut tehdejšími asketickými směry a silnou láskou k Ukřižovanému — nauka je stejná, a proto stejně přitahovala a přitahuje stále duše.

Láska ke Kristu šla nutně ruku v ruce s láskou k jeho svaté Matce. Jindřich se sám nazývá kaplanem svaté Panny. Jeho něžné srdce se rozplývá, kdykoliv myslí na Marii, kdykoliv o ní mluví. Stačí číst XVI. kapitolu jeho překrásné *Knížky o věčné Moudrosti*, abychom nahlédli v tajemství jeho intimního poměru k Matce Boží. „Bud' pozdravena ode mne i všech hříšných kajících srdcí, bleskotavé zrcadlo věčného Slunce, skrytý poklade nekonečného Božího milosrdenství. Vystupte, vznešení duchové, čisté duše, chvalte a velejte a oslavujte rozkošný ráj všech ctností a slastí, velkou Královnu, neboť nejsem toho hoden... Vyvolený Miláčku Boží, překrásný trůne věčné Moud-

rosti, dovol mně, ubohému hříšníku, též o svých nedostatcích trochu s tebou pohovořiti...“ A Jindřich rozpráví láskyplně se svou nebeskou Matkou, vyjevuje jí celé své srdce, prosí o pomoc. A pak se sklání nad jejím bolem a pláče s ní, když myslí na vše, co vytrpěla pro nás pod křížem svého Syna. Těší ji a přijímá její útěchu ve svých bolestech. Jeho poměr k Marii je pln dětinné lásky a důvěry a sotva najdeme podobný poměr v celých dějinách křesťanské svatosti.

Jindřichova duše dozrála v lásce ztišené v odevzdanosti do vůle Boží. Podobala se plodu, který uzrál na žhavém slunci; plodu, ošlehanému větry a nepřízní počasí, ale zároveň zlatožlutě zbarvenému teplem slunečních paprsků. Rozloučil se se světem, s nímž sváděl po léta tuhé boje, 25. ledna 1365 v Ulmu a byl v tamnějším kostele svého řádu pochován. Jeho cesta stoupající lásky nacházela vždy řadu následovníků. Ano, je v jeho životě mnoho skutků, kterých nelze následovat. Ale kdo může říci že nelze následovat lásku, která je diktovala? Posvátný cit lásky nabýval u něho mnohdy forem, které jsou vzdáleny duchu dnešního člověka; ty pak odpuzují. Ale jeho láska sama přitahuje a volá k následování.

Bl. Jindřich Suso, miláček Boží Moudrosti, kaplan Matky Boží, volá stále duše, které by se odhodlaly kráčet po cestách stoupající lásky, aby došly, kam jemu bylo dopřáno dojít, kde poznání se mění ve vidění a láska ve věčné objetí.

BLAHOSLAVENÝ JAKUB Z BEVAGNE, PATRON ÚZKOSTLIVÝCH.

Jak se mýlíme, když pod vlivem nesprávně psaných životů svatých se domníváme, že světci šli životem tak lehce, jak lehce se vznáší pták v povětří, že neznali bolesti a trampot tohoto života, které nás se všech stran obklopují, že žili v neustálém klidu a štěstí právě tak za svého života, jako dnes v nebeské blaženosti. Ať chceme nebo nechceme, vtírají se nám často podobné myšlenky o světcích a pak zapomínáme, že i jejich život duchovní měl svůj vývoj, své těžké krise, snad i ne jeden pád se přidružil ke stálému úsilí o svatost. Nebyli jen hýčkáni Boží přízní; i kruté zkoušky a těžká pokušení, chvíle malomyslnosti a zklamání na ně doléhaly. Přemáhali je, vítězili nad nimi, prodírali se houští pokušení a nástrah světa a nebojácně kráčeli temnotou ducha. A proto došli cíle.

Tyto a podobné myšlenky nám napadají, když uvažujeme o životě právě tak pokorného, jako slavného syna sv. Dominika — blahoslaveného Jakuba z Bevagne. Narodil se roku 1220. Staré město Mevania v krásné Umbrii, blízko Foligna, zvané později Bevagna, mělo se stát znovu slavným pokorným Kazatelem. Jakub vyrůstal v klidném prostředí rodinného kruhu. Čistota těla

a ducha dávala tušit budoucí pevný charakter. Klidné bylo venkovské město Bevagna, klidná byla domácnost váženého měšťana Bianconi, klid byl i v duši mladého Jakuba. A klid je nejlepším prostředím pro růst mladé duše.

Jakubovi bylo šestnáct let, když po prvé spatřil bratry Kazatele. Byli dva, v bílém hábitě s černým pláštěm. Přišli do Bevagne z kláštera ve Spoleto, aby kázali po celou dobu postní. Jakub sledoval jejich kázání s vnímavostí mladé, čisté duše, nakonec si s nimi promluvil a když odcházeli po svátcích velikonočních, následoval je do kláštera ve Spoleto. Nebyl to krok okamžitého nápadu; předcházelo mnoho modliteb, mnoho proseb k Duchu svatému za osvětlení. Jakub věděl dobře, jak velký dosah bude mít jeho rozhodnutí. Nejednal ukvapeně. Radil se a modlil se. A když padlo rozhodnutí, bylo definitivní. Znamenalo nový život, cestu apoštolské svatosti pod vedením hesla *Contemplata aliis tradere*, rozdávat z plnosti vnitřního života.

Rychle plynula léta přípravy. Jakub studoval a modlil se, krotil své mladé tělo a uváděl je v poddanství ducha, připravoval se na dráhu kazatelskou. Když byl v pětadvaceti letech vysvěcen na kněze, byl jeho rozum vyspělý a srdce plné žhavé touhy sloužit Bohu v nesmrtelných duších. Vrhł se do práce s mladistvou horlivostí. Podle vzoru svatého Dominika věnoval den apoštolským pracím, noci modlitbě. Byl neúnavný jak v jednom, tak v druhém.

Nejdříve zatoužil, aby jeho rodné město poskytlo útulek bratřím Kazatelům. Bylo třeba kostela a budov klášterních, peněz však nebylo. Co však znamená otázka peněz pro člověka, který chce prosadit dílo Boží? Největší díla vznikají pravidelně bez hmotných prostředků a na počátku největších podniků, jež mají sloužit Bohu, nebývají peníze, nýbrž důvěra v Boží prozřetelnost. Tu měl Jakub, když usiloval založit klášter svého řádu v Bevagni a když neměl nejmenších prostředků. Což pak se dá však zviklat velkomyslnost světce tak nepatrnou překážkou, jako je nedostatek hmotných prostředků, když je si jist velikostí a krásou své myšlenky? Jakub buduje klášter ve svém rodném městě. Nedaří se mu práce, jak by si přál. Jen pozvolna a po částech může uskutečnit své dílo. Ale nemalomyslní, nezoufá, nedává se odradit lidmi, kteří dovedou místo povzbuzení nalít do duše jedu bezradnosti, zatrpklosti a pesimismu. Klášter je hotov a Jakub jako převor se chápe jeho vedení.

Zatím co stavěl Jakub klášter Bohu a řádu, neustával ve stavbě chrámu nejsvětější Trojice ve své duši. Ten je třeba stále stavět a stále zdobit, protože pro Boha není nic dosti dobrého, lidská duše není nikdy dosti důstojným jeho příbytkem. Nejvroucnější lásku svého srdce věnoval Jakub Kříži Ježíše Krista. Vztyčil jej ve chrámu svého srdce a před ním poklekal. Miloval Krista, a to ukřižovaného. Zkusil tolikrát, že nikde nemůže být člověk tak šťasten jako pod

křížem. Z otevřených ran trpícího Spasitele září tolik lásky. Kdo by ji neviděl, kdo by netoužil ji splácet? Kristův kříž je nejhlubší kniha, ze které se učili svatí. Je to kniha, která sama postačí, aby učinila člověka opravdu moudrým, a schází-li kniha kříže, málo pomůže učenost všech knih, jež může poskytnout tento svět.

Jakub miloval kříž Páně a toužil být podoben Kristu, na něm visícímu. Chtěl se mu podobat v lásce k nebeskému Otci, v lásce k nesmrtelným duším, chtěl napodobovat jeho chudobu, chtěl být ukřižován s Kristem, aby v sobě vyjádřil jeho život lásky a oběti. Kdysi mu dala jeho vlastní matka — bylo to v době, kdy budoval klášter v Bevagni — peníze, aby si konečně opatřil nový šat. Zželelo se jí syna, jenž chodil tak chudě, tak bídne oblečen. Jakub přijal peníze. Snad měl v první chvíli i úmysl opatřit si za ně nový šat, když se starý již rozpadával. Ale pak uvažoval, že je údem Krista chudého, trpícího, že je povinnen vždy a ve všem následovat svého Mistra, a proto místo šatu pro sebe, koupil krásný kříž. Za nedlouho se setká s matkou a ta žasne, proč si už neopatřil nový šat, když mu na něj dala. „Ale maminko“, praví světec, „nejednal jsem proti tvým úmyslům. Nevíš, že svatý Pavel nám přikazuje, abychom se oděli v Pána našeho Ježíše Krista? Nuže, opatřil jsem si tento šat, koupil jsem Krista ukřižovaného“. — —

Jakub byl Kazatelem, to jest bojovníkem za víru celou svou duší. Bratr Kazatel musí

cítit už z dálky každý blud v jeho 'nejjemnějších odstínech a musí mít živelný odpor ke každému učení, které není katolické. Zdá se, jako by krev sv. Otce Dominika proudila v žilách všech jeho věrných synů. A není-li to hmotná krev, je to jistě jeho duch nesmlouvavosti ve věcech víry a hrdinného zápasu za pravdu, která může být jen jedna, protože jen jeden je Bůh a jen jeden je Kristus a jen jedna je jeho Církev, strážkyně pravdy a ukazovatelka cesty ke spáse.

Jakub byl Kazatelem, a proto statečným bojovníkem za víru. Každý Kazatel musí být připraven, aby bojoval, není však každý povolán na pole bitevní. Jakub byl připraven a když přišla chvíle boje, neváhal ani okamžik. Bludařství nikolaitů se počalo šířit v kraji; nebezpečná sekta získávala stále více půdu mezi prostými i učenými. Jakub se dal v zápas. Byl prudký, namáhavý; ale pro bojovníka víry není oddechu. Kázal v celém okolí, disputoval s bludaři. Životopisci zaznamenávají zvláště jeden případ, který je velmi charakteristický pro Jakubovu lásku k víře a neohroženost. Vůdcem nikolaitů v kraji světcově byl vlivný a bohatý člověk jménem Ortinelli. Jakub toužil se s ním sejít, ať v soukromém rozhovoru nebo ve veřejné disputaci. Ortinelli stále unikal jeho dosahu. Jednoho dne se však přece podařilo přimět bludaře ke schůzce. Slíbil, že odpřisáhne svůj blud, dokáže-li mu světec, že se klame. A Jakub se naproti tomu zavázal, že ho prohlásí za dobrého katolíka, jestliže mu on dokáže správnost

svých zásad. Slovní zápas netrval dlouho; po hodině disputace podrobuje se zapřísáhlý odpůrce katolické víry, prosí o smíření a za ním jde velká většina jeho přívrženců. Tak slaví brzy Jakub triumf nad bludaři a děkuje Bohu, od něhož ví, že je každý dar dobrý, zvláště pak dar svaté víry.

Tak houževnatě pracoval Jakub o svém posvěcení, tolik vykonal pro Krista a jeho pravdu a přesto byla jeho duše dlouhá léta krutě mučena bolestnou úzkostlivostí. Hrozné tajemství předurčení ke spáse svíralo neustále jeho srdce. Bude spasen a uzří jednou svého Boha, po němž touží jeho duše? Cesty Boží jsou nevyzpytatelné. Bůh se sklání k nejednomu hříšníku; volá k sobě hříšnici Magdalenu, slibuje spásu lotru, který celý život promarnil, zachraňuje pronásledovatele Pavla. Ale spravedlnost Boží je právě tak velká, jak velké je Boží milosrdenství. A tato spravedlnost nechává padnout Saula, Jidáše, jejichž poslání mělo být tak velké. Ani nejsvětější život není zárukou jistoty setrvání v lásce Boží a věčné spásy, neboť člověk ve své úžasné slabosti se může zřítit s nejvyšší hory do nejhlubší propasti... Budu spasen? Vytrvám až do posledního okamžiku? Nezavrhne mě Bůh za nesmírné hříchy, kterými ho stále urážím?... Takové a podobné myšlenky se rojily v hlavě Jakubově, jakmile se odpoutal od vnější činnosti a ponořil se do svého nitra. Tak uhořel se mu zdál celý jeho uplynulý život. Všude viděl jen stíny a temnotu, nejmenší světlo nepronikalo jeho ducha. Miloval Boha, vždyť jen

z lásky k němu tolik pracoval, ale o této lásce věděl jen Bůh a lidé, nevěděl o ní on. Jakub viděl jen svou bídu. A duše naříkala tak často pod tíhou tohoto utrpení, jež sotva kdo dovede pochopit, kdo nezakusil jeho děsnou krutost.

Zabrán v myšlenky, jež doléhaly s takovou tíhou na rozbolavělou duši, klečel kdysi Jakub pod křížem a zachycoval paprsky naděje, jež zářily z očí dobrého Spasitele. „Panne Ježíši,“ prosil s pláčem, „dej mi poznati nějakým způsobem, že prolití Tvé svaté krve bude konečně i pro mne příčinou spásy a že mě uvede do sboru Tvých vyvolených.“ Tak prosil Jakub bolavým srdcem a němými ústy. Tu se otevřela rána v boku dobrého Spasitele a vytryskl pramének krve, který stekl na tvář a na šat světcův. Zároveň pak promluvil Ježíš s kříže: „Tato krev budíž ti znamením tvé spásy.“

Duše Jakubova se ztišila tak, jako se ztiší krajina, když se přežene bouře a pestrobarevná duha se ukáže na obloze. Byl to klid, který věstil věčný pokoj pod ochranným pláštěm Matky Boží, kde je místo věrných synů a dcer svatého Dominika po odchodu ze slzavého údolí. Duch Jakubův dozrál v žáru bolesti a utrpení. Odloučil se od těla tak, jako odpadává plod s větve stromu, když přišla chvíle zralosti. A stařec jedenaosmdesátiletý opustil své drahé plačící bratry, aby se stal jejich přímluvcem u Boha.

Bl. Jakub z Bevagne je patronem duší sklíčených, úzkostlivých, trápených temnotou víry a bázní o spásu. Krev z boku Kris-

tova ho ujistila o lásce Boží a dala mu jistotu spásy. Ale což nestéká i na nás svatá krev Páně v každém svatém přijímání a není i ona zárukou spásy pro ty, kdo jí dávají často skropit svou duši? Když zpívá sv. Tomáš v antifoně na svátek Božího Těla o smyslu svaté Hostiny, v níž se Kristus požívá, zdůrazňuje, že se nám dostává v této hostině z á r u k a b u d o u c í s l á v y. Ano, při každém svatém přijímání jako by stékala svatá krev na naši hlavu z otevřeného boku Kristova a duše, která je pozorná, slyší tak jako slyšel bl. Jakub: „Tato krev budiž ti znamením spásy.“

A tak se opakuje stále jeho zázrak, neboť všichni se bojíme o svou spásu a všichni toužíme vidět znamení, že jsme vyvoleni.

OBĚŤ SVATÉ MARKETY UHERSKÉ.

Vše, co člověk tak rád nazývá svým, je vlastně jen dar Boží, který mu byl dán jen proto, aby se pomocí něho dostal k Bohu a pak mu jej vrátil, a to i s úroky. Člověk je od Boha, proto patří Bohu tak, jako dílo patří umělci, který je vytvořil, a dítě náleží otci, který je přivedl na svět. Mrtvé dílo nemůže upírat svému původci autorství, ale živý člověk může zapřít svého otce a dítě Boží může zapomenout, že vše, co má, náleží tomu, jenž je pánem života a smrti všeho, co žije. Taková je možnost a taková bývá také skutečnost, která je důsledkem možnosti. A pak člověk místo aby užíval daru Božího k oslavě svého Tvůrce, užívá ho ke své vlastní slávě a místo aby obětoval Bohu, obětuje sobě. Dosáhne-li člověk touto cestou slávy, o kterou usiluje zde na zemi, není vždy jisté. Že však nedosáhne slávy věčné, můžeme tvrdit s naprostou jistotou. A právě s takovou jistotou můžeme říci, že dosáhne věčné slávy ten, kdo se dovedl vzdát pozemské slávy z lásky k svému Tvůrci a kdo dovedl bez výhrady obětovat dobrovolně jemu, co mu vlastně právem náleží.

Takové a podobné myšlenky napadají člověku, zahledí-li se na život svaté Markety Uherské. Je to život velmi málo pochopitel-

ný člověku tohoto světa, zato však tím více zaujme člověka, který je zvyklý nahlížet za hranice oblasti, vymezené vnějším smyslem. Napadají nám stále slova Žalmu 44.: „V nitru je krása tvá, dcero královská.“ Co znamená v očích světa princezna, dcera uherského krále Bely IV., která se od svého nejútlejšího dětství pohřbila v tichu kláštera, která odmítá získat si sňatkem trůn polský a český a místo třpytného roucha královského obléká se v hrubý šat dcer svatého Dominika, místo královské čelenky zastírá hlavu svou černým závojem? Zasměje se smíchem pohrdlivým ten, kdo smýšlí pozemsky a kdo nechápe, že Bůh má jiné měřítko lidských činů a hodnot, než mívá mnohdy člověk. A zaraduje se v duchu ten, jehož myšlení hledá své normy v odvěké Boží moudrosti.

Šťastné dítě, které nikdy nepoznalo zloby světa! Snad řekne někdo, že šťastnější je to, které poznalo zlobu světa a dovedlo ji přemoci. Možná. Záleží na mnoha okolnostech. Ale šťastné je jistě to, jehož se nedotklo bláto pozemskosti. Markétce se dostalo tohoto štěstí. Vyšla z rodu, který byl slavný nejen krví, nýbrž i svatostí. Svatého Štěpána, sv. Ladislava zvala svými příbuznými. Zasvěcena Bohu dříve, než přišla na svět, byla určena ke službě Boží a dána v asyl kláštera ve třech letech, aby se od nejútlejšího dětství připravovala k oběti, kterou měla Bohu přinášet modlitbou a životem podle řehole. Středověk rozuměl smyslu modlitby a dovedl ocenit obět sebezáporu a

odříkání. Ve čtvrtém roce svého věku bylo dítě oděno v šat sester sv. Dominika a ve dvanácti skládá slavnou profes do rukou velmistra řádu Humberta z Romagne. Dcera královská zajásala, že se směla zvát dcerou rodiny dominikánské. Přestala být pouze obětovanou; stala se sama obětující a podávala Bohu dobrovolný dar svého mladého života. Těžko si věru představit scénu krásnější nad tu, v níž mládí ve svém svěžím rozkvětu se dává Bohu v dar. Co je na světě egoičtější a egocentričtější než mládí? Vše by chtělo pro sebe. Chce růst, chce vynikat. Má velké plány, velké sny a chtělo by je uskutečnit za každou cenu. A nyní pohleďte na mládí, které se zříká sama sebe a daruje se Bohu. — Je možno si představit něco velkolepějšího?

Oddá-li se Bohu člověk na sklonku života, když všeho užil, čeho mu poskytl svět, nabízí-li Bohu zbytky svého života, trosky svých ideálů a snů, jde-li k němu jako k poslední záchraně, když ho vše opustilo — nebude jistě zamítnut, protože Bůh je milosrdný i k tomu, kdo mu podá třebas jen poslední záblesk svého žití. Jaký však to rozdíl mezi nabízenými zbytky stáří a darem svěžího mládí, jehož se ještě nedotkl stín zloby hříchu!

Šťastné mládí, blahoslavené mládí, které pochopilo, v čem je jeho pravá krása!

Slavnými sliby se připoutala Markétka pro čas i věčnost k rodině dominikánské. Marné byly prosby příbuzných, marná cesta poselství krále českého, aby ji přiměly

ke změně rozhodnutí, marné sliby, že požádají papeže v Římě o dovolení. Markétka měla jiného krále, jemuž sloužila dnem i nocí, a v srdci měla jiné království, jehož sláva nekončí, jehož velikost se promítá v nekonečné věčnosti. Byla šťastnější, když podala dar svého života Bohu, mnohem šťastnější než kdyby přijala dar celého království pozemského. Byla svobodná ve své uzavřenosti a v její duši byla jásavá radost v tichu a klidu klášterních zdí.

Ano, v nitru je krása tvá, dcero královská! Co můžeme říci o životním běhu sestry Markety? Od svého třetího roku až do osmadvacátého, kdy se rozloučila s tímto světem, žila jen Bohu, skryta za mříží klášterní. Čím prostší je však její vnější život se svými projevy, tím bohatší je život její duše. Život sestry Kazatelky je život oběti. Když svatý Dominik zakládal svůj řád, věděl dobře, že jeho duchovní synové potřebují neustálé pomoci modliteb a obětí, má-li být jejich apoštolská činnost požehnaná. Zakládá-li ženské odvětví řádu, chce jednak poskytnout v ženských klášteřích dívčí mládeži útulek, jednak chce zajistit řádu neustálou modlitbu a obět, které by svolávaly požehnání nebes na práce bratří. Život sestry druhého řádu se podobá modlitbě Mojžíšově na Hoře. Dokud klečel Mojžíš s roztaženým pažema a volal k Hospodinu, vítězili Israelité nad Amalekity. Jakmile umdlával a klesaly jeho ruce, klonilo se vítězství k nepřátelům. Bratří Kazatelé bojují svatý boj za vítězství a práva Pravdy. Dokud je

doprovázen jejich boj modlitbou a obětmi svatých duší, které nabídly Bohu jako dar svůj život, svou svobodu a vše, co je lákalo, nemusejí se bojovníci Pravdy obávat porážky se strany nepřítele. Bůh je s nimi a v něm mají záruku vítězství.

Zajisté, rozjímavý život není nejvyšším stupněm v hierarchii hodnot duchovních. Pán sice pochválil Marii, že vyvolila lepší stránku než byla stránka Martina, ale nad obě vystoupí ten, kdo spojí láskyplný pohled Mariin na Boha se službou lásky obětavé Marty. A to je apoštol, který jde ve stopách Mistrových a následuje apoštoly Páně. Ten pak dává z plnosti své duše, z toho, co načerpal v kontemplaci u nohou Páně, když napodoboval lásku Mariinu. Jsou však duše, které necítí v sobě síly a odvahy být apoštolkami činu, jejich místo je u nohou Ježíšových a jejich služba platí jen jemu v jeho vlastní osobě, nikoliv v osobě jeho mystického těla. I těchto skrytých květů je třeba v mystické zahradě Církve Kristovy, skrytých před zraky světa, ale šířících neviditelně libou vůni modliteb a obětí za údy zápasící v areně pozemského vyhnanství.

Skrytá je sestra druhého řádu před zraky světa a o jejích skutcích dobrých ví mnohdy jen Bůh a jeho andělé. Skrytý byl i život sestry Markety. Ale což může uniknout lesk a krása pravé ctnosti zrakům všetečného člověka? Kronika kláštera sester dominikánek na ostrůvku Dunaje u Budapeště vypravuje o mnohých a krásných skutcích

dcery královské. Uplynula staletí od té doby, ale skutky Marketiny jsou stále čerstvé jako právě natrhané kopretiny kdesi na louce. Snad nám připadne ten či onen skutek Markétčin podivný, málo pochopitelný. Ale což nám nepřipadají podivné mnohé květy cizokrajné, na něž není zvyklé oko, jež vídá jen květy našich luk a zahrad? A přece nebude nikdo pochybovat o jejich kráse. Ano, potřebovali bychom mentalitu člověka třináctého století, abychom dobře chápali vše, co se nám vypravuje o světici vrcholného středověku.

Dcera královská přijala na sebe nejen šat duchovních dcer svatého Dominika; přijala i ducha řádu, o němž bylo nejednou řečeno, že je velmi náročný. Chudoba a odříkání, nelítostné podrobování těla duchu bylo jejím denním chlebem. Proč nosila nejraději hrubý, záplatovaný šat dcera královská, proč mučila své tělo, které nikdy nehřešilo, zíněnou košilí, proč je trýznila krutým bičováním, proč mu nedopřávala potřebného odpočinku a odpírala jeho touhám po pokrmu a nápoji? Proč jí nestačilo noční bdění a hrubé práce v kuchyni a v prádelně, proč se nespokojovala se slavnou modlitbou církevních hodinek a hledala vždy nové chvíle, které by věnovala modlitbě žaltáře a rozjímání o bolestném umučení Páně? Jak často ji nalézaly sestry po nočním pění božského oficia pohrouženu v tichou modlitbu až do hodin ranních. Milující duše netouží po ničem tolik jako po projevech své lásky a Marketa milovala svého nebeského Snou-

bence, jemuž zasvětila svůj život. Kde jinde se mohla cítit zcela šťastná než v jeho blízkosti?

Pod vedením milosti Ducha svatého dospěla Marketa velmi záhy k hlubokému chápání všech podrobností řeholního života. Každá maličkost měla pro ni smysl, každé si vážila, každou prožívala. I v klášteře možno žít povrchně a vykonávat předpisy řehole bez opravdového prožití, bez skutečného pochopení jejich smyslu. Klášterní život, zvláště sester rozjímavých má jen tehdy smysl, když je chápán jako neustálá oběť, kterou klade láska na oltář vedle oběti Ježíše Krista, aby usmiřovala hněv Boží a získávala spásu duším. Opravdová láska má velmi bystré oko pro vše, co je Boží, reaguje na všechny bolesti, které trpí dále Ježíš ve své Církvi a prožívá je s ním, a proto nabízí svůj soucit, nabízí slzy, svou obětí hledí zmírnit krutost urážek, působených světem Bohu. „Proč se tak trápíte,“ ptaly se kdysi sestry Markétky, „co se vás tak dotýká?“ — „Což pak nevidíte,“ odpověděla bolestně, „jak Církev, která je přece matkou každého křesťana, je zuřivě napadána, jsou jí odnímány údy a vy se tážete, co mě tak dojíká? Což nejsem dcerou této Církve, která mě zrodila na křtu svatém? Mohly by mě její bolesti nechat netečnou a lhostejnou?“ — Vzpomínáme maně na svatou Kateřinu Sienskou a na mnohé a mnohé duše velké, které zmíraly touhou obětovat svůj život s Ježíšem Kristem za jeho svatou Cír-

kev a za nesmrtelné duše, vykoupené jeho krví.

Marketě bylo osmadvacet let, když se po krátké nemoci roku 1270 rozloučila se spolusestrami a se slovy: „V ruce tvé, Pane, poroučím duši svou,“ odešla do vlasti nebeské. Odešla dcera krále pozemského, aby spočinula u trůnu krále věčnosti. Tajemná vůně, kterou vydechovalo tělo ještě řadu dní po smrti, mluvila o jejím ctnostném životě. Byla to vůně květinky, skryté ve stínu klášterních zdí. Dále voní květ, který byl utržen od svého stvolu. Květinka z kláštera na ostrůvku dunajském byla utržena ve chvíli, kdy se rozvila a vydala nejkrásnější vůni, která zalila celý kraj. A tato vůně od hrobu dcery královské se šířila a opájela vždy nové duše láskou k tomu, pro něhož ona přinesla v obět lásky celý svůj život.

TROJÍ LÁSKA SVATÉ KATEŘINY SIENSKÉ.

Mezi největší ženy, jež zná historie lidstva, náleží sv. Kateřina Sienská. Prostá dívka italská, duchovní dcera terciářské rodiny dominikánské, dosáhla v krátkém věku třiatřiceti let, co se nepodařilo největším mužům doby: rozvinula vedle hluboké osobní svatosti podivuhodný apoštolát lásky k Církvi, jejímž plodem byl návrat římského biskupa ze zajetí avignonského do jeho přirozeného sídla Říma. Pozorují-li právě tak krátký, jak plodný život sienské světice, zdá se mi, že je to trojí láska, která ji ovládala a která způsobila, že její obraz je stále svěží a její osobnost přitahuje vždy nové duše, toužící po větší svatosti. Je to předně hluboká láska ke Kristu, která ovládala Kateřinu od jejího nejútlejšího dětství, je to láska k jeho Církvi, mystickému tělu Kristovu, a je to láska k nesmrtelným duším, milovaným v Krvi Ježíše Krista. Tato trojí láska, charakterisující Kateřinin život, dala vyrůst v její duši svérázné svatosti, která je tak příznačná pro ducha dominikánského, neboť je to svatost veskrze apoštolská.

Kateřina se narodila 25. března 1347, na svátek Zvěstování Panny Marie. Zda-li pak tužil otec přčetné rodiny Jakub Benincasa, sienský barvíř, jak proslaví rod předpo-

slední z jeho dětí, když popatřil na dítě, které nazvali na křtu svatém Kateřina? Jeho dům v ulici Fontebranda nedaleko velkolepého chrámu sv. Dominika měl být brzy svědkem věcí podivuhodných, které bude jen stěží chápat. Milost Boží bude však mnohem silnější než jeho odpor, stavící se na počátku proti zbožným tužbám dospívající dcery. Kdo může zvítězit nad účinnou milostí, která volá vzhůru?

Od nejútlejšího dětství pozorujeme, jak je Kateřina přitahována a ovládána svou první láskou ke Kristu. Událost, kterou zaznamenává bl. Raymund z Kapuy, vrhá ostré světlo na dětskou duši Kateřininu. Dívce bylo asi šest let, když byla poslána s bratrem o rok starším s jistým vzkazem na předměstí za hradby sienské. Sešerívalo se již, když se děti vracely. Hoch utíkal napřed raduje se ze svobody, těše se krásou přírody, užíval volnosti, jaké mu nedopřávaly úzké uličky městské. Dívka zůstávala pozadu, upírajíc pohled do své duše, jak byla zvyklá. Tu se náraz zastaví, její oko se vyjasní, tvář nabývá podoby člověka, který se usmívá pod dotekem čehosi tajemného, nesmírně krásného a oblažujícího. Ruce dívčiny se mimoděk skládají na prsa a Kateřina zůstává nehybna v němém pohledu kupředu... Co vidí její duše? — Jasný obraz Krista se zjevil před jejím zrakem. Patří na něj s údivem, plným lásky. A Kristus, oděn bílou řízou s biskupskou berlou v ruce vyzařuje tajemné světlo, jehož paprsek zasahuje samu dívku. Jeho ruka se

zvedá, aby požehnala. Za bělostnou postavou Krista vidí Kateřina světce, jež znala z oltářních obrazů z kostela sv. Dominika. Ano, je to sv. Petr, sv. Pavel, sv. Jan, Miláček Páně... Jak dlouho by patřila na tento překrásný obraz! Přiběhne bratr, který se nemůže dočkat sestry a volá na ni. Je vyrušena z blaženého pohledu. Vše zmizelo. Před zraky se otvírá širý kraj a vzadu se rysuje podoba chrámu svatého Dominika... Šeří se vůčihledě, děti spěchají domů. Ale z duše Kateřininy nevymizí už nikdy láskyplný pohled Kristův, který uzřela v tuto chvíli. Bude ji provázet po celý život, bude určovat směr všem jejím životním krokům.

Dorůstá dívenka v krásnou pannu, čistou jak voda z lesní studánky. Roste také její láska ke Kristu a rostou touhy její duše zcela mu náležet. Co zmůže snaha rodiny vzbudit u ní zájem o věci tohoto světa, když duše je plná zájmů Kristových? Což může svěsti pozemská láska tu, která se ve svém srdci dala celá Bohu? Obraz Krista, viděný v šesti letech, je stále jasný v duši Kateřině, neboť žádný hřích jej nepošpinil, žádná nevěrnost jej nezkalila. Září stále stejným světlem. Ano, nabývá vždy nového a silnějšího lesku. Dívka překonává všechny překážky a v sedmnácti letech se stává sestrou Třetího řádu sv. Dominika, aby ve společenství dominikánské rodiny tím spíše dosáhla cílů, které ji přitahují. Za vedení sienských dominikánů Tomáše Caffarini, bl. Raymunda z Kapuy, kteří byli postupně jejími zpovědníky, vystupuje Kateřina až

k oněm vrcholům mystického života, které se ztrácejí každému, kdo pozoruje pouze okem lidským.

Od té chvíle, kdy po první spatřila Kateřina Krista, vidí ho takřka stále po svém boku. Jeho obraz ji doprovází na všech cestách, jež jí vymezila Boží prozřetelnost. Ježíš se jí zjevuje, když se modlí žalmy, a modlí se je střídavě s ní. Její světnička září často tajemným světlem a dokazuje zvláštní přítomnost toho, jenž je Světlo ze Světla. Žár lásky ke Kristu nacházel pak svou potravu v nejsvětější Eucharistii. Bl. Raymund napsal o této lásce: „Byla pak v ní taková žádost častějšího svatého přijímání, že nebyla-li naplněna, tělo krutě trpělo a jakoby hynulo.“ A Kateřina jednoho dne prohlásila sama: „Tak velká je sytost, již mi Pán uděluje při přijetí nejsvětější Svátosti, že nemám vůbec chuti na nějaký tělesný pokrm. Když nemohu přijímat Svátost, pouhá její přítomnost a vidění mne nasycuje, ano, dokonce nejen přítomnost Svátosti, nýbrž i kněze, o němž vím, že se dotýkal Svátosti, mě potěšuje, takže vzpomínka na každý pokrm odchází ode mne“.

Od Eucharistie přechází Kateřinina láska k svatému člověčenství Kristovu. Kleká pod křížem a opájí se bolestí pohledem na rány toho, jenž nás tolik miloval. Tu jednoho dne dochází splnění její touha trpět vše, co trpěl Syn Boží. Kateřina klečí pod křížem a rozjímá o bolestech Páně. Náhle vidí, jak se k ní sklání dobrý Spasitel a z jeho pěti ran září paprsky světla, blíží se k ní a zasahují

její ruce, nohy a srdce. Světice upadá ve vytržení a cítí takové bolesti, že kdyby ji nedržela milost, shroutila by se pod křížem.

Nelze oddělit lásku ke Kristu a lásku k Církvi. Tvrdí-li kdo, že miluje Krista a nemiluje jeho Církev, stěží budou pravdivá jeho slova. Nelze oddělit Krista historického, jenž se narodil z Panny, žil mezi námi, procházel krajinou palestinskou a všude šířil lásku, až se dal přibít na kříž za naše hříchy, nelze oddělit tohoto Krista od Krista mystického, jenž žije dále ve své Církvi tajemným životem a pokračuje ve své činnosti učitele, kněze a pastýře duší a vykonává stále v Církvi a skrze Církev své dílo vykupitelské. Není proto opravdové lásky ke Kristu tam, kde není čínorodé lásky k Církvi. Neboť tak jako nelze oddělit světlo od slunce, tak nelze oddělit Ježíše Krista od jeho Církve. Touže láskou je třeba milovat Ježíše Krista a jeho svatou, katolickou Církev.

Velká a opravdová byla Kateřinina láska ke Kristu, a proto velká a opravdová byla její láska k jeho Církvi. A zasloužila-li si svou láskou ke Kristu, že byla milována Bohem a obdařena tolika mimořádnými dary, získala si svou láskou k Církvi slávy, která jí nebude vzata ani na tomto, ani na onom světě. Byla-li ustanovena patronkou města papežova vedle sv. Petra a Pavla, je to jistě vyznamenání, jakého se nedostalo žádné ženě. A čteme-li život světice sienské a sledujeme-li její lásku, práce a oběti pro Kristovu Církev, pak uvidíme, že tohoto vyzna-

menání se jí dostalo zcela právem a že je to chvála velmi zasloužena.

Stav Církve následkem pobytu papežova v Avignoně byl věru neutěšený. Kdo přivede římského biskupa do jeho pravého, přirozeného sídla? Komu se podaří dostat papeže z područí francouzských králů a vrátí mu svobodu, jaká náleží náměstkovi Kristovu? Velcí a mocní tohoto světa se pokoušeli o to, ale bez velkých výsledků. Snad chtěl Bůh ukázat, že největší věci si vykoná sám pomocí nástrojů, které jsou slabé a bezmocné v očích tohoto světa. Snad chtěl říci, že jen velká láska k Církvi dosáhne toho, čeho nedosáhly zájmy osobní a zájmy světské. Bůh vyvolil Kateřinu k tomuto úkolu a Kateřina šla za hlasem Božím, vedena láskou k Církvi.

Obrací se na vlivné osobnosti světské i duchovní, modlí se k Bohu, uprošuje lidi, hrozí a zapřisáhá, koná dlouhé cesty a vyjednává — prostá dívka ze Sieny, která neuměla ani číst a psát — a neustává, dokud nepřivede papeže do věčného Města. Jak trpělo její srdce pro současný stav Církve! „Ach, běda mé nešťastné duši“, píše kterémusi prelátu, „otevřte oči a vizte zkázu smrti, jež vnikla do světa a především do těla svaté Církve. Ať pukne vaše srdce při pohledu na takovou lehkomyšlnost! Hled'te, otče, jak pekelný vlk odtud odnáší ovce, které se pasou v zahradě svaté Církve, a není nikoho, kdo by je vyrval jeho hltanu. . . Nevěsta Kristova je bledá, protože jí byla vyssáta krev. S pýchou kradou krev Kristovu, jež nám

byla dána z milosti a nikoliv podle práva, zatím co čest, jež náleží Bohu, sobě samým dávají...“

A pak se obrací Kateřina na samého papeže, když vidí, že jinde nenalézá náležitěho pochopení. Píše mu s pokorou a rázností, s důvěrností a oddaností, která mluví o vášnivě lásce k Církvi a její hlavě a neohlíží se na nikoho a na nic. „Chci, abyste byl tím pravým a dobrým pastýřem, takže kdybyste měl stotisíc životů, byl byste připraven je dáti pro čest Boží a pro spásu tvorů. Ó tatíčku můj, sladký Kriste na zemi... buďte silný, buďte silný, přijďte, přijďte potěšit ubohé služebníky Boží a děti své! Očekáváme vás s nadšenou a láskyplnou touhou...“ Tak mohla mluvit jen velká dcera sv. Dominika, která kdysi řekla Otci Bartolomějovi: „Bud'te ujištěn, že když zemru, jediná příčina mé smrti bude horlivost za Církev, která ve mně hoří a mne ztravuje.“

Třetí láska Kateřinina, která je zase jen plodem prvních dvou, je láska k duším. Bůh jí dal kdysi spatřit krásu duše, žijící v posvěcující milosti. Byla naplněna úžasem. A svému zpovědníku dovedla říci jen toto: „Otče, kdybyste viděl krásu duše, proniknuté milostí, byl byste ochoten stokrát zemřít pro jedinou duši, vykoupenou Kristovou krví.“ — Ona sama byla opravdu ochotna tisíckrát zemřít za každou nesmrtelnou duši, na níž viděla stopy svaté krve Kristovy. Nelitovala žádné námahy, žádná obět jí nebyla dosti velká, jestliže šlo o záchranu ne-

smrtelné duše. Hořela apoštolskou touhou zachránit celý svět, vždyť za všechny zemřel Kristus v hrozných bolestech. Tíživá bolest rozrývala její srdce, kdykoliv slyšela, že Bůh je urážen a že hříchem se duše odvrací od Boha. Bl. Raymund zaznamenává celou řadu podivuhodných obrácení nejzatvrzejších hříšníků na slova Kateřinina. Když si kněz nevěděl rady s umírajícím hříšníkem, když už zoufal nad jeho záchranou, utekl se ještě k světici. A Kateřina nedovedla odmítnout pomoc. Člověk umírá, umírá v hříchu, čeká ho věčné zatracení... Což možno váhat? Nemá jeho duše nesmírnou cenu? Nezemřel za ni Kristus? — Nastává noc a Kateřina se vrhá na kolena pod kříž. „Jestliže ty, Pane, chceš pozorovat naše nepravosti, kdo unikne věčnému zavržení? Zdaž proto jsi sestoupil do lůna Panny a vytrpěl nejkrutější muka kříže, abys přihlížel na naše nepravosti a je trestal, anebo spíše abys je zahladil? Proč mi vypravuješ hříchy zatraceného člověka, když jsi nesl na svých ramenou všechny zločiny... Nezapuzuj mě, nejmilostivější Pane, vrať mi bratra mého, jenž je pohlcen v propasti zatvrzelého srdce...“ Tak volala světice a celou noc proklala pod křížem. A když přišlo ráno, prosí zatvrzelý hříšník o kněze a umírá smířen s Bohem.

Kolik podobných případů zaznamenává životopisec a o kolika věděl jen Bůh! Láska k duším ji pudila ke skutkům, které nás plní obdivem. Můžeme se pak divit, že byla tak milována, když sama napřed tolik mi-

lovala? Z její duše vyzařoval oheň, který ztravoval celé okolí. Ale ztravoval také ji samu. Kateřina umírá v rozkvětu života, opouští život, kdy dostoupil svého přirozeného vrcholu, odchází ke svému božskému Snoubenci ve věku 33 let. Umírá láskou k Církvi, pro kterou obětovala svůj život, umírá ve věčném Městě, v sídle náměstka Kristova. Naposledy se shromáždili okolo své matky všichni, které milovala a kterými byla milována. Světnička u Santa Maria sopra Minerva stěží stačila pojmout všechny, kdo toužili ještě jednou popatřit v její zrak, zanícený láskou k Bohu. Loučila se s tímto životem a loučila se jako ta, která ví, že odchází v život lepší. Ještě jednou doporučela všem svatou matku Církve, náměstka Kristova — římského papeže a úsilí o jednotu Církve, porušenou v poslední době papežskou dvojicí. S hlubokou vírou přijala svaté svátosti a odešla navždy s tohoto světa se slovy: „V ruce tvé, Bože, poroučím duši svou“, aby přijala odměnu za trojí lásku, která zdobila její život.

Pochována v chrámu Panny Marie nad Minervou stala se cílem poutníků, kteří toužili napodobit jejího velkého ducha. Žila a žije ve všech pokoleních synů a dcer svatého Dominika. A bude žít, dokud děti velké rodiny dominikánské budou hledat lásku ke Kristu, lásku k Církvi a lásku k nesmrtelným duším jako smysl svého života.

EXTASE SVATÉ KATEŘINY DE' RICCI.

„Abyssus abyssum invocat — propast volá po propasti“, zpíval Žalmista. Propast lidské bídy po propasti Božího milosrdenství a propast lidského nerozumu po propasti Boží moudrosti. Čím více se vzdaluje lidský rozum od rozumu Božího, tím méně čerpá z jeho světla, a proto jsou jeho závěry tím méně pravdivé, ano, tím méně pravděpodobné. Opravdu nevím, proč se nazývá systém, který se zcela vzdálil od pramene moudrosti Boží, racionalismus, když jeho závěry jsou nejméně racionální. Co pak je v oblasti lidských hodnot něco méně rozumného než je rozumářství, odezírající zcela od rozumu Božího?

Ano, propast lidského rozumu volá po propasti Boží moudrosti a Bůh vyslýchá toto volání, protože Bůh je Láska. V době, kdy se ujímal ve světovém myšlení vlády neracionální racionalismus v podobě humanismu a renesance, posílá Bůh světici, která celým životem ukazuje cestu k jinému světu, než jaký zná pouhý lidský rozum. Myslím sv. Kateřinu de' Ricci. A dnes, kdy na jedné straně skomírá nerozumné rozumářství, zatím co na druhé straně vzrůstá tím více, myslí na nás Bůh stejně, jako na nás myslel vždy a dává nám duše podobné, jako je

Teresie Neumannová. Není možno nemyslet na slova sv. Pavla: „Co jest pošetilé podle soudu světa, to si vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co slabé jest podle soudu světa, to si vyvolil Bůh, aby zahanbil silné.“

Jmenovala se původně Alexandrina. Tak ji nazval kněz, když lil křestní vodu na její hlavu ve florentském dómě roku 1522. Jméno světice sienské dostala, když přijala řeholní šat v klášteře terciárek sv. Dominika Prato za branami Florencie. Málo významnou je okolnost patricijského prostředí rodiny Ricciů, v němž ztrávila ostatně velmi krátkou dobu, neboť už v dětství byla dána na vychování do kláštera sv. Petra de Monticelli u Florencie, kde byla její teta abatyší. Klášterní prostředí, i když v něm byla tou dobou kázeň značně uvolněna, mělo na vnímavou Alexandrinu nesmírný vliv. Její duše, nadána zcela zvláštní citlivostí pro věci neviditelné, chápala velmi záhy realitu mimopozemského světa a už jako dítě rozmlouvala velmi ráda a důvěrně se svým andělem strážným. Zdá se nám mnohdy, jako by mizely před jejím duchovním zrakem jakékoliv hranice přirozena a nadpřirozena, hmoty a ducha, viditelného světa a říše duchů nebeských.

Bylo to právě zde v klášteře sv. Petra de Monticelli, kde zapustila v dívčině duši hluboké kořeny velká láska k Ukřižovanému, láska, která se rozroste do závratných výší, pronikne celý život Kateřinin, stane se jí nejvyšší rozkoší a nejhroznější bolestí zároveň a poznamená ji pro čas i věčnost.

Ano, právě zde zahořelo srdce malé Alexandriny ke Kristu trpícímu a sestry, pokročilé věkem a zkušené v řeholní kázni, vídávaly dívku, jak se modlívá před křížem tři sta otčenášů k uctění hlavních tajemství umučení Páně. Při tom si živě představovala svého Spasitele v zahradě Olivetské, v žaláři, u sloupu bičování, s korunou na hlavě, pod tíživým křížem, umírajícího na svatém dřevě a položeného do hrobu. Zatím co ústa odříkávala modlitbu a duše se nořila v jednotlivá tajemství, snažila se pohyby těla naznačit postoj, jaký zaujímal trpící Ježíš.

Dívce bylo třináct let, když opustila klášter sv. Petra v touze vstoupiti k sestrám dominikánkám v Prato, kde panovala přísná řeholní kázeň. Pevnou a vytrvalou vůlí přemohla odpor rodiny, stavící se proti tomu, aby se provždy uzavřela ve zdech klášterních, a tak 18. května 1535 se patriciově dceři dostalo posvátného šatu svatého Dominika a z Alexandriny se stává Kateřina. Nové jméno, které přijala, mělo znamenat nový život. Mohla však Kateřina začít nový život? Začíná-li někdo nový život, znamená to, že opouští život dosavadní a sice proto, že nebyl správný. Kateřina neměla vlastně, co by opustila. Měla jistě v klášteře co najít, ale neměla ve světě co zanechat. Klášter jí poskytl dokonalý klid, záruku života s Bohem, poskytl jí možnost žít jen pro duši, dal jí v moudré řeholi také cestu, která vede ke stále větší dokonalosti. Ve světě však neměla co opustit, protože ještě nic

neměla a k ničemu nepřilnula. A její způsob života, jakému se naučila jako chovanka kláštera sv. Petra de Monticelli, byl jen podkladem, na kterém měla pokračovat ve výstavbě svého duchovního života.

Od chvíle obláčky až do dne, kdy se rozloučila Kateřina s tímto světem, žije takřka neustále v extasi. Zdá se, jako by nebyla s tohoto světa; zdá se být duchem, který zbloudil a zatoulal se v končiny hmoty pozemské. Žije v tajemném světě, mluví s Bohem a anděly, bojuje s duchy zlými, jakoby padla clona, která nám zastírá nehmotný svět. V době noviciátu, kdy jí sestry ještě dobře neznaly, se jí mohl stát tento způsob života docela osudným. Co pak je schopna vzíti na sebe tuhý život řeholní kázně sestra, která nemá smyslu pro skutečnost, která je stále zasněná, každou chvíli se zdá být bez sebe? Tak se tázaly sestry, jež měly rozhodovat o připuštění novicky k profesi. Jen pláč a velká prosba Kateřinina přemluvily sestry váhavé, netušící, jakou slávou pro celý dům se stane tato mladičká novicka, a to již velmi záhy.

Extatická láska Kateřinina se stávala stále žhavější a Bůh, jenž odměňuje horlivé duše nejednou dary mimořádnými a nečekanými, vyvolil si Kateřinu, aby byla nositelkou jeho charismat. Krásná byla duše Kateřinina, čistá jako oko dítěte. A čistota duše je první podmínkou úzkých vztahů mezi duší a Bohem. Co jiného nám chce říci ona extase v den Božího Těla, při níž cítí Kateřina, jak Kristus bere její srdce a dává jí nové, čisté,

přetvořené podle vzoru jeho vlastního srdce a srdce jeho svaté Matky? Vždyť právě o to prosila světice Marii, toužila po srdci novém, zcela božském, nebesky čistém. Není v tomto vidění potvrzení se strany Boží o čistotě srdce, které tak úzkostlivě střežilo svou neporušenost?

Osm měsíců na to, v lednu 1542 přichází první velká extase, trvající dvacet osm hodin, jež se má opakovat po dvanáct let každý pátek. Srdce Kateřinino bylo přetvořeno, její láska k Ukřižovanému rozkvetla rudým květem soucitu a touhy po spoluutrpení, klášter sester v Prato se stává jevištěm tajemných extasí, při nichž prožívá Kateřina celý proces Kristova utrpení od poledne Zeleného čtvrtku až do chvíle smrti na Velký pátek odpoledne. Bolestný byl pohled na trpící Kateřinu, jež prožívala nejen v myšlenkách, nýbrž i na svém těle vše, co zakusil dobrý Spasitel v hodinách svého krutého umučení. Tělo klesalo pod tíhou bolesti, ale duše se radovala, protože toužící láska dosahovala svého ukojení. Nabízela ochotně své ruce, jež měly být probodeny, skláněla pokorně hlavu pod korunou trnovou. Občas bylo slyšet, jak rozmlouvá láskyplně se svým milovaným Spasitelem. Přicházeli lidé zbožní, kteří toužili povzbudit se pohledem na toto nevídané divadlo, přicházeli i zvědavci. A trpící Kateřina, trpící nevýslovnou láskou byla živým kázáním celému světu, jenž den ze dne více propadal d'ábelství humanismu a pohanství.

Takový byl život Kateřinin. Ve světle člo-

věka, smýšlejícího pozemsky, byl to život neužitečný, zbytečný, protože svět potřebuje lidi praktické, kteří se umějí postavit k životu kladně, kteří se neskrývají za zdi klášterní, aby unikli skutečnému životu. — Kateřině však nescházel ani praktický smysl, i když tento praktický smysl byl poněkud jinak usměrněn, než jak jsme zvyklí ve světě. Ta okolnost, že byla dlouhá léta podpřevorkou a dokonce i převorkou, je důkazem, že časté extase a život převážně nadzemský nebyly nikterak na závadu jejím povinnostem, a to i docela všedním povinnostem představené velké řeholní družiny.

Ostatně co by znamenaly extase a jakou cenu by měla zjevení, kdyby život nebyl v souhlasu s jejich obsahem? Přirozené síly jsou značné a člověk sám může leccos i v oblasti světa neobyčejného. Dábel je mocnější a chytřejší než člověk a dějiny nás přesvědčují o tom, že dovede klamat různými padělky nadpřirozených, mystických jevů. Víme také, že vše, co se nám zdá v životě světců mimořádným, nemusí být vždy nutně způsobeno přímým zásahem Božím. Tyto a podobné důvody nás vedou k tomu, abychom neviděli v mimořádných jevech kritérium svatosti. Církev vždy smýšlela tímto způsobem, a proto se vždy především ptala, zda ten, jemuž se dostalo mystických milostí, vynikal heroickými ctnostmi, které mu dávají pravou velikost před Bohem a které jej činí předmětem následování.

Myslím-li na tyto věci, vrací se mi stále na mysl událost, zaznamenaná v klášterní

kronice, o níž se zmiňuje také Benedikt XIV. v kanonisační bule. Sestra Gabriela Mascalonovi se dlouho zaměstnávala myšlenkou, zda mimořádné jevy sestry Kateřiny jsou původu božského. Je sestra Kateřina opravdu svatá v očích Božích, či jde o pouhý klam? Jednoho dne vstoupila do chóru právě ve chvíli, kdy Kateřina byla v extasi. Sestra Gabriela klekla a jala se pozorovat extaticku. V tom vidí, jak se jí tvář mění, nabývá stále více podoby Kristovy. Ano, je to sám Kristus, jenž se obrací k ní, plné úžasu. A Kateřina v podobě Kristově se zvedá, jde k sestře Gabriele a tiskne ji na srdce.

Snad žádná jiná událost v životě Kateřini-
ně není tak charakteristická jako právě tato. Sestra Gabriela pochybuje o ctnosti své spolusestry. Je v tom jisté bezpráví jako v každé neoprávněné pochybnosti. Světlo Boží rozptyluje pochybnosti a ukazuje pravou tvář Kateřininu. Je to tvář samého Krista, jehož obraz nosí světice v srdci a jehož život vyjadřuje svými skutky. Kdo se může honosit větší slávou, než je sláva podobnosti s Kristem? Kateřina snad ví o pochybnostech své spolusestry. Možná, že zaslechla její pochybovačná slova, snad jí milost osvítila a dala jí poznat, co nepoznávala jinak. Obyčejný člověk, jenž by slyšel o tom, jak druzí berou v pochybnost jeho duchovní nebo tělesné hodnoty, odpověděl by uraženou ješitností. Kateřina odpovídá sesterským objetím. Taková je řeč pravé ctnosti, tak jedná ta, která nese v srdci obraz Ježíše Krista a jeho lásky.

Pravá ctnost vyžaduje mnoho úsilí a sebezáporu a ctnost Kateřinina byla pravá. Její životospráva neukazuje nikterak na člověka změkčilého. Spávala velmi málo, protože věnovala dlouhé noční hodiny modlitbě. Na těle nosila drsnou žíněnkou a řetěz, který ji krutě mučil. Bičovala se velmi často. Postila se více než vyžadovala řehole; maso a vejce vůbec nejedla a často se spokojovala jen chlebem a vodou. V zachování řeholních předpisů byla vždy velmi pečlivá. Poněvadž upadala v extasi, kdykoliv naslouchala zbožné četbě, prosila božského Mistra, aby byla zbavena těchto vytržení u stolu a mohla takto jísti společně s ostatními sestrami. Její láska k sestrám byla vždy bezpříkladná. Zvláště nemocné byly předmětem její neustálé služby. Pečovala o ně, jak jen matka může pečovat o nemocné dítě, sloužila jim s ochotou, která neznala únavy. Sama trpěla velmi často, prošla těžkými zkouškami, nejedna nemoc se přehnala jejím životem. V takových chvílích byla celé řeholní družině příkladem trpělivosti. Její smýšlení bylo zcela nadpřirozené. V tom byla horlivou žačkou velkého Savonaroly, jehož ctěla vždy jako světce a lnula k němu jako věrná dcera. V nemocích se utíkala k němu a dobrý bratr Jeronym, okolo jehož hlavy si namalovala svatozář, když byl upálen násilnou rukou a když jeho popel se rozplynul v Arnu, zjevil se těžce zkoušené Kateřině a učinil nad ní kříž a světice vstává zdráva. Kateřina milovala tohoto nepřítele zesvětačení Církve, horlite-

le o čest, čistotu a slávu domu Božího, pokorného vyznavače Ukřižované Lásky. Co na tom, že ho odsoudili ti, kdo ho neznali? Kateřina znala jeho velkou duši, plnou až po okraj nadpřirozené víry a lásky k Bohu a duším. Od něho se naučila pohrdat světem a vážit si jedině těch hodnot, které mají význam pro věčnost.

Kříž byl vedoucím pojmem Kateřinina myšlení, dokud žila, myšlenka kříže ji ovládá, když umírá po několikadenní nemoci. Bylo to v podvečer svátku Očišťování Panny Marie roku 1590. Zaopatřena svatými svátostmi umírajících odchází z tohoto světa poutnice věčnosti. Odchází v extasi lásky k Ukřižovanému. Naposledy ještě rozjímá o bolestném umučení Páně, naposledy trpí s Kristem, její tělo se napíná v podobě Ukřižovaného, na prosbu vyjadřující žízeň dostává hořký lék, který předepsal lékař, aby obraz života a smrti božského Mistra, který toužila vždy na sobě vyjádřit, byl co nejvěrnější. Prosila ještě Boha, aby neotálel s jejím odvoláním z tohoto světa. Ne snad proto, aby byly zkráceny její bolesti, nýbrž z toho důvodu, aby si mohly odpočinout ubohé sestry, které bděly u jejího lůžka. Ještě v posledním okamžiku života myslí na druhé ta, která sloužila všem, kdo její služby žádaly. Nechce být ani na chvíli na obtíž těch, které ji tolikrát obtěžovaly. Nechce působit ani nejmenší únavu těm, které ji tolikrát připravovaly o čas, klid a odpočinek. Což nesloužila jako podpřevorka a převorka po celých dvaadvaceti letech celé řeholní dru-

žině? Láska však zapomíná na dobro, které vykonala, protože touží vykonat mnohem více. Zapomíná na oběti, které přinášela druhým, protože by ráda přinesla mnohem větší. Obává se působit nejmenší nesnáze, protože cítí a prožívá už napřed všechnu nelibost, kterou se domnívá, že by mohly způsobit.

Ano, velká byla Kateřina pro velké dary, kterými ji Bůh zahrnul. Ale mnohem větší byla pro svou lásku, která pořádala její život jak vzhledem k Bohu, tak vzhledem k bližnímu. Láska dávala sílu její nesmírné víře, láska vedla její pokoru a trpělivost, láska určovala její poměr k ubohým a nemocným. Láska ji vedla pod kříž, ztotožnila ji s trpícím Spasitelem a učila jí oběti, jež nalézají pravý smysl ve spojení s obětí Kristovou. Ježíš přijímá žhavé tužby své milované snoubenky a v extasi lásky dává jí okoušet nejen svých pozemských bolestí, nýbrž i rozkoše nebeské slávy.

PRVNÍ MYSTICKÝ KVĚT JIŽNÍ AMERIKY — SV. RŮŽENA Z LIMY.

Nikdo a nic — vedle pohledu na trpícího Krista — nám nemluví tak jasně o bídě lidské duše po prvním hříchu, jako činné a trpné očišťování duše světců. Což pak by bylo třeba tolik sebemrtvení a zapírání, jež si působí světci sami, což pak by bylo třeba tolik temných nocí, jimiž navštěvuje duši Bůh, kdyby byla duše čistá sama sebou? Nic nečistého nevejde do nebe, čteme v Písmě svatém. A nikde se nám nezjeví celá hloubka těchto slov tak dokonale jako v životě světců, kteří usilovali celým svým jednáním přiblížit se k cíli své cesty, jež vedla do nebe. Kajícínost, umrtvování, askeze, očišťování duše jsou pojmy, jež souvisejí tak úzce s pojmem křesťanství, jako láska, jejímiž jsou nástroji a projevy zároveň. Pomocí nich dospívá duše k lásce a když jí dosáhla, snaží se jimi vyjádřit sebe samu. Neboť lásce je vlastní dávat a obětovat se, tedy trpět. Není křesťanské mystiky, není křesťanské svatosti, která by nevyrůstala z Kristova kříže.

Život sv. Růženy z Limy, mystičky nové doby, je toho jasným dokladem.

Tajemné kouzlo pokory a prostoty a právě tak hluboké spojení s Bohem ukřižovaným, jež září z duše tohoto prvního květu sva-

tosti, vykvetlého na půdě americké, upoutá každého, kdo se přiblíží k této světici, nesoucí věnec růží na hlavě. Narodila se 1586 v Limě v jižní Americe jako jedenácté dítě poutivé křesťanské rodiny. Otec původem Španěl, jako by přelil do své dcery krev hrdinných světců španělských, ohnivých v lásce a důsledných v boji o dosažení Boha. Na křtu dostala jméno Isabela. Tělesná krása, která měla být jednou předstižena krásou duše, jí dala jméno Růže, královny květů, a toto jméno jí zůstalo. Když pak později měla úzkosti dívka dospívající věkem i svatostí, zda toto jméno není známkou pohrdání jménem křesťanským a výrazem ješitnosti, utěšila ji svatá Panna svým vlastním souhlasem. Tímto prvním zjevením svaté Panny byl zahájen něžný poměr mezi Růženou a Marií, poměr, který je tak podstatným rysem v jejím životě.

Nejlepším zkušebním kamenem pokory, která je základem duchovního života a zárukou správného postupu na cestě svatosti, je jistě poslušnost. V té chvíli, kdy počne duchovní člověk usilovat o uplatnění své vlastní vůle a pohrdat vůlí toho, kdo pro něho zastupuje zde na zemi autoritu Boží, přestává být člověkem duchovním. Poslušnost znamená pravidelně sebezápor, ale právě ten je základní podmínkou duchovního růstu. To věděla Růžena. Neomezená poslušnost k matce, ke zpovědníku a k hlasu Božímu zdobila její duši od nejútlejšího dětství. Aby v ničem neuplatňovala svou vlastní vůli, ptala se na vše své matky

a prosila ji o svolení v každé maličkosti, takže se to zdálo matce přílišné a dala jí zjevně najevo, že ji stálými prosbami zbytečně obtěžuje. „Promiňte, maminko,“ praví jemně dívka, „chtěla jsem přidat ke své zásluze z práce ještě zásluhu poslušnosti a zároveň projevit ti svou úctu, kterou jsem ti povinna jako dcera. Budu se ode dneška snažit býti pozornější.“ Moudrá matka pochopila, podrobila dokonce poslušnost své dcery tuhým zkouškám a její duše se zardovala, když viděla, jak dcera ve všech vítězích sama nad sebou a roste každým úkonem pokorení a poslušnosti.

Než toto poznání nestačilo matce. Přicházely chvíle, kdy naříkala nad dcerou, kdy se jí zdál její život modlitby a mlčení podivínstvím, kdy se domnívala, že dívka přehání ve skutečích kajících a její útěk přede vším, co nese jméno a ducha tohoto světa, jí připadal upřílišněný. To je osud všech světců. Kdo je kdy pochopil? Jsou příliš nad normálem obvyčejného člověka, který dovede chápat pravidelně jen to, co je pod normál. A je konečně tohoto nepochopení třeba pro ně, neboť jen z nepochopení, působícího bolest a utrpení, z vítězného přemáhání všech překážek rostou svaté duše.

Ve dvaceti letech vstoupila Růžena do Třetího řádu svatého Dominika v kostele bratří Kazatelů v Limě. Svatá Kateřina Sienská byla již dlouho jejím ideálem a chvíle, kdy se mohla připodobnit jejímu životu, byla jejím nejslavnějším dnem. Celá řádová tradice jako by se soustředila v této svaté dívce a

přelila se z krajů evropských do daleké Ameriky. Čteme-li podrobnosti z jejího života, zdá se nám, jako by vyvstal před námi znovu obraz bl. Jindřicha Suso, usilujícího dospěti k propastným hlubinám Božství cestou krutého ponížení vlastního člověčenství. Růžena je světice novověku, která do něho přenáší všechnu krutost a opravdovost středověké askese rázu Susonova.

Svůj den rozdělila tak, že dvanáct hodin věnovala modlitbě a jiným úkonům nábožnosti, deset hodin pracovala v domácnosti a v zahradě a pouze dvě hodiny si dopřála spánku. Na konci zahrady v tichém koutku si vystavěla s dovolením rodičů malou chýšku, jakousi poustevnu, ve které trávila dlouhé hodiny v modlitbě a rozjímání. Stůl, židle a velký kříž tvořily zařízení její poustevny. Malé okénko ve dveřích propouštělo potřebné světlo. „Je to příliš těsné, tam přece nemůžete bydlet,“ pravil jí znovovědník, když spatřil její poustevnu. „Ó, to úplně stačí pro Ježíše a pro mě,“ odpověděla. „My dva se tam vejdeme snadno.“

Nejsladší radosti z přítomnosti milovaného Boha, ale také nejbolestivější chvíle opuštěnosti a vyprahlosti a nejkrutější boje s vlastní přirozeností a s nepřítelem d'áblem prožívala Růžena ve své poustevničce. Svě tělo krotila a přiváděla k poslušnosti dlouhými posty. Po celý život si odřekla požívání ovoce. Ve dny církevních postů se spokojovala kouskem chleba a několika hlty vody. Po celou dobu postní ještě zvětšovala své odříkání pokrmu a nápoje. Spávala na ku-

sech starého dřeva. Po dlouhou dobu nosila pás, posetý ostrými hroty, zabodávajícími se do těla, a na hlavě pod závojem věnec, plný bodajících trnů. Od svého čtrnáctého roku brala na svá ramena časně zrána, ještě za noci, těžký kříž a ubírala se s ním cestičkami zahrady, padala pod jeho tíhou a znovu povstávala, aby znovu a znovu prožívala všechno to, co trpěl za nás božský Spasitel, jehož obraz nosila vtisknutý hluboko v srdci.

Když k těmto a mnoha jiným tělesným trýzněním připojíme duševní muka, jimiž byla svatá dívka stížena po dlouhá léta, dostaneme obraz heroické trpitelky, která netoužila po něčem více, než aby svým sjednocením s milovaným Kristem v bolestech zde na zemi si zasloužila býti s ním sjednocena jednou na věčnosti. A zdá-li se nám snad, že její život by mohl býti nanejvýš předmětem našeho obdivu, ale nikoliv následování, uvědomíme si, že i když ji nemůžeme napodobovat ve vyjádření lásky, jakou hořela k svému milovanému Mistru, musíme ji následovat v lásce samé. Způsoby vyjádření této lásky pak nadiktuje Duch svatý každému podle jeho osobních schopností a velikosti milosti, jakou komu dá ve své nezměrné štědrosti. —

Krásná byla Růženina láska k Marii. Pohled Matky Boží ji doprovázel na všech cestách a Růžena nepřestávala myslet na svou dobrou Matku. Kaple Panny Marie Růžencové v dominikánském kostele v Limě by mohla vyprávět o důvěrných vztazích, jaké

byly mezi Marií a Růženou, o jejich vzájemné lásce a o společné lásce k Ježíši Kristu. Ve svých úzkostech, v pochybnostech a v hořích utíkala se dívka k Marii a její slzy bolesti se měnily zpravidla v úsměv radostné vděčnosti k té, která nikoho neopustila, kdo se k ní utíkal o pomoc. Je to Maria, která ji těší ve chvílích zármutku, je to Maria, která ji přivádí v mystickém vytržení ke svému Synu a zasnubuje ji s ním a je to konečně Maria, která ji pozdravuje s růžencového oltáře milým úsměvem k úžasu velkého davu, když ji nesou po tiché smrti do chrámu k pohřebním obřadům. Když se jí tázaly kdysi na její vztahy k Matce Boží, odpověděla s jemnou prostotou: „Neočekávám žádné slovo. Jsem zvyklá pohlížet na tvář své dobré Matky a čísti v jejích očích vše, co mi chce říci. Rozumím jí tak dobře, jako by mi to řekla slovy. Tvář jejího Syna je pro mě knihou neméně pochopitelnou. Pohlížím na ni, když se modlím, a výraz této tváře mně praví, na co mohu počítat.“

Touto cestou dospěla Růžena k naprosté odevzdanosti, která ji naučila odpovídat na každý projev vůle Boží: „Staň se!“ Její duše byla vyrovnaná, žádná věc tohoto světa ji už nepoutala. Očištěna ohněm utrpení, které si působila sama a bolestnými zkouškami, jež na ni dopouštěl Bůh, podobala se andělu, který nachází jedinou radost v pohledu na svého Tvůrce. Když přišla chvíle odchodu z tohoto světa - bylo to 24. srpna 1617 - jde klidna, ano, s radostným pohledem, třebaže je jí teprve 31 let. „Pane,“ prosila ještě na

smrtném loži, „nešetř mě, naplň míru, připoj bolest k bolesti podle svého přání.“ Zdá se nám, když vidíme tuto touhu po utrpení, jako by myslela světice na slova velkého Mistra Eckeharta: „Bolest je nejrychlejší zvíře, která nás unáší k svatosti.“ Toužila, aby bolest ukončila její nadpřirozené zdokonalení, kterým by se podobala milovanému Kristu.

Odešla tiše se slovem Ježíš na rtech, aby zářila všem věkům příkladem svatosti. Když se zamyslel nad jejím bohatým životem její zpovědník, psal po smrti: „Ó, Růženo, blahoslavení původci tvých dnů! Blahoslavená hodina, v níž jsi přišla na tento svět! Blahoslavení ti, kdo tě poznali a kdo zaujímali nějaké místo ve tvém srdci! Zemřela jsi tak, jako jsi žila, přinášejíc si do nebe křestní roucho v celé čistotě. Následuj, následuj nyní Beránka všude, kam jde!“

Příklad svaté Růženy září již více než tři století a nejedna duše se dala vésti jeho září. A nelitovala žádná, protože cesta Růženina, cesta poslušnosti, odříkání a odevzdanosti, cesta velké lásky k Ježíši a Marii vede nejjistěji k velkému cíli křesťanské svatosti, k němuž zve všechny Pán, když praví: „Bud'te dokonalí, jako váš nebeský Otec je dokonalý!“

BL. LUDVÍK MARIA GRIGNION
Z MONTFORTU,
APOŠTOL SV. RŮŽENCE.

Nejkrásnější knihy o úctě mariánské v celé světové literatuře, totiž *O pravé pobožnosti k Panně Marii a Těmství Marino*, učinily i u nás známým jméno jejich autora — bl. Ludvíka Grigniona z Montfortu. Kdo však ví o něm více, než že je autorem těchto překrásných knížek? Kdo ví o jeho apoštolské horlivosti o spásu duší, o jeho nenapodobitelné lásce k Církvi, kdo ví o tom, že nikdo nepřispěl v XVIII. století ve Francii tolik k rozšíření modlitby svatého růžence jako právě on, věrný syn svatého Dominika, člen Třetího řádu francouzského? Kdo zná překrásnou historii jeho života? A přece je pohled na jeho bohatý, třebaže poměrně krátký život, tak poučný a povzbuzující na cestě svatostí.

Ludvík se narodil 3. ledna 1673 v Monfort-la-Canne jako poslední z osmi dětí chudých rodičů. Láska k Marii, kterou ssál s mlékem mateřským a která ho bude provázet po celý život, která z něho učiní zcela zvláštního světce sv. Panny, tato láska mu vnukla myšlenku, aby přidal ke svému jménu na biřmování jméno Maria. K té se bude utíkat po celý svůj život, který nebude bez velkých bolestí a útrap. Ale za její pomoci, ponese vše tiše a pokorně, aby s ní a skrze ni

dospěl jednou k jejímu Synu. Vždyť, jak napíše na první stránce své jedinečné knihy O pravé pobožnosti k Panně Marii: Skrze přesvatou Pannu Marii Ježíš Kristus přišel na svět, skrze ni má také kralovati na světě.

Na škole ve svém rodišti byl zasvěcen do základů vědění, na nichž mohl stavět v jezuitské koleji v Rennes. Tam se stal také členem Mariánské družiny, aby posílil v sobě lásku k té, jejíž slávu měl jednou hlásat proti všem jejím nepřátelům. Za pomoci přátel dostal se po skončení přípravných studií do Paříže, aby studoval bohosloví. Ale poněvadž neměl dosti hmotných prostředků, aby bydlel s ostatními theology v koleji sv. Sulpicia, ubytoval se s jinými chudými bohoslovci u jistého kněze, jenž je přijal za mírný poplatek. Množství práce, horlivost v modlitbě a umrtvování se brzy projevily nemocí a vyčerpaností, zvláště když nadto trpěl naprostou podvýživou. Jeho život byl v nebezpečí. Ale bděla nad ním láska Mariina, láska jeho dobré Matky, které se zasvětil, aby skrze ni lépe a dokonaleji náležel jejímu božskému Synu. Ludvík povstává z nemoci jako znovuzrozen, pln velkých tužeb a plánů, jak získat Ježíši a Marii vládu nad celým světem.

Den jeho vysvěcení na kněze roku 1700 byl den slavný. A tímto dnem začíná také nová epocha jeho života. Věděl, že bude kazatelem, misionářem, protože miloval duše. Snil od počátku o založení misijního řádu. Podaří se mu to? Místo pochopení nachází spíše odpor jak u většiny spolubratří, tak

u církevní vrchnosti. Za vše, co koná pro záchranu duší, za všechny probdělé noci, za neúnavnou činnost na kazatelně a ve zpovědnici, za nesčetné misie a exercicie pro všechny, kdo hledali Boha, dostává zprávu, že biskup z Poitiers, na jehož území apoštolsky působil, ho vypovídá z diecése. —

Bude podlomena apoštolská práce Ludvíkova? Zmalomyslní, zatrpkne, zanevře na celý svět a uzavře se do sebe, jak činívají lidé v podobných případech, když místo pochopení docházejí zneuznání, pohrdání a odmítnutí? — Nikoliv. Jeho duše byla dosti silná, aby snesla tento náraz, jeho horlivost byla příliš velká, než aby se dala odradit prvním neúspěchem. Jako by tušil, že ho čekají chvíle ještě mnohem temnější, žalostnější, kdy se mu bude zdát, že se podobá Spasiteli na hoře Olivetské, a kdy bude muset jíti vpřed, protože ho čeká Kalvarie, kříž a ukřižování.

Ludvík odchází do Říma. Tam je Otec všeho křesťanstva, ten bude zajisté i jeho Otcem. Již dlouho toužil spatřit jeho dobrou tvář. Již dávno si přál, aby se s ním poradil, aby od něho přijal rozhodnutí, jakým směrem se má ubírat. Neměl by se snad odebrat do krajin dalekých, tam, kde hynou duše v temnotě bludu, nevěry a pohanství? Neměl by opustit svou vlast, která jím beztak pohrdá, nechce přijmout jeho volání k nápravě života? Doma je odmítán, zatím co pohanské kraje vztahují své paže po něm, prosí o jeho slovo...

Ústy náměstka Kristova promluvil Kristus

sám. Byla to krásná chvíle, když rozmlouval Ludvík s Klementem XI. a když slyšel jeho slova, která ho povedou po celý další život: „Máte dosti široké pole ve Francii, abyste dal průchod své horlivosti. Nechod'te nikam, nýbrž pracujte s dokonalou poslušností vůči biskupům, do jejichž diecése jste povolán. Bůh požehná vaší práci.“ Opatřen zvláštními výsadami a ozdoben titulem apoštolského misionáře, vrací se Ludvík ke své práci do vlasti. Jde s hlubokou vírou v srdci, neboť ví, že papež nelhal. Bůh požehná jeho práci. Co na tom, zda bude jeho práce uznána všemi, zda bude oslavován lidmi, kteří jsou daleko od Boha! Jeho životní směr je nyní jasný. Bude misionářem ve vlasti a Bůh požehná jeho práci. Tato jistota ho hřeje, dodává mu odvahy, sílí jeho vytrvalost. Zmizely všechny nejistoty, má před sebou jasný cíl a zná také prostředky k němu. Nuže, dá se znovu do práce.

Kraj bretaňský se stává polem jeho apoštolského působení. Předměstí velkých měst jsou jeho nejoblíbenějším prostředím. Tam je především třeba misionáře. Víra lidu dohořívá. Následky protestantských, kalvinistických bojů jsou patrné na všech stranách. Zhoubný jansenismus plní dosud duše lidu, zvláště vzdělanějších tříd a kněžstva. Pod jeho nelidským rigorismem umírá každý projev upřímné zbožnosti. Láska k častému svatému přijímání je udušena falešnými obavami a neupřímnou úctou k Eucharistii. Dětinná úcta k Panně Marii je pokládána takřka za blud. Ludvík si často nařiká na tyto falešné

proroky, kteří pod rouškou pravověrnosti, se obávají uctívat. Pannu Marii, aby tím snad nebylo ubráno na úctě, jaká náleží Ježíši Kristu. V upřímné úctě a lásce k Marii vidí zcela právem známku Božího vyvolení, tak jako poznává bludaře v každém, kdo pohrdá Marií a je k ní lhostejný.

Okolo jeho kazatelny se kupily davy věřících, lidí prostých i vznešených, a ve zpovědnicích nestačili mnohdy kněží z celého okolí. Jeho slova byla proniknuta tajemnou přitažlivostí a zarývala se hluboko do srdce posluchačů. Nejednou se stávalo, že věřící se rozplakali a kazateli nezbývalo, než aby je těšil: „Mé drahé děti, neplačte, vaše slzy mi brání v řeči. Jestliže se nezdržíte, naplní se i mé oči slzami. A přece víte, že nestačí, abych se dotkl vašeho srdce, musím osvětlit také váš rozum...“ Vděčnost věřících provázela kazatele na všech jeho cestách a byla mu útěchou ve chvílích, kdy na jeho ramena doléhal kříž nenávisti jansenistů, kříž pohrdání a opuštěnosti se strany přátel, kříž odmítání od církevní vrchnosti, ovlivněné často jansenisticky smýšlejícími kněžími. Zdá se, že na tyto chvíle ze své vlastní zkušenosti myslel světec, když psal v Tajemství Mariině o těch, kteří se zcela odezdali svaté Panně: „To neznamená, že ten, kdo nalezl Marii pravou pobožností, je osvobozen od křížů a utrpení. Naopak daleko více na něho útočí než na jiného, protože Maria, jsouc Matkou živých, dává všem svým dítkám částku stromu života, jímž jest kříž Ježíšův. Ale dávajíc jim mnoho

křížů, vyprošuje jim i milost, aby je snášeli trpělivě a radostně, takže kříže, které ona dává svým služebníkům, jsou spíše rozkošemi nebo sladkými kříži než kříži hořkými. A cítí-li zároveň hořkost kalichu, jež musí nezbytně píti, aby se stali přáteli Božími, útěcha a radost této Matky, jež vystřídá smutek, je nekonečně povzbuzuje k snášení křížů ještě těžších a hořčejších.“ — A ještě hlubší vhled do duše bl. Ludvíka a ještě jasnější pochopení jeho lásky ke kříži nám dává událost, kterou zaznamenává jeho přítel: „Bylo to ve Vertou, kde právě konal misie s velkým úspěchem. Tu jedné chvíle,“ vypravuje kněz, jeho spolupracovník, „vezme mě za ruku po večerní modlitbě a vede mě do své světničky. Byl rozbolestněný, stísněný, jako by se mu přihodilo nějaké velké neštěstí. Táži se, co se stalo. — Příteli drahý, praví mně, daří se nám tu zle. — Jak pak to? Vždyť máme takové úspěchy, jaké bychom si jen mohli přát! — Ano, odpovídá, mají nás tu příliš rádi, a to je pro nás zlé. Naše misie budou bez užitku, protože nejsou založeny na kříži, nejsou opřeny o kříž. Jsme tu příliš milováni a to mně působí bolest. Není tu kříže, není tu utrpení pro mne. Rád bych zítra skončil tyto misie. Co o tom soudíte?...”“

Člověk si tu maně vzpomene na sv. Dominika, o němž je psáno, že nejraději se zdržoval tam, kde jím pohrdali, kde měli pro něho slova neuznání a odmítání. Ludvík byl věrným synem svatého Otce Dominika. Od té chvíle, kdy se stal členem Třetího

řádu a vstoupil do velké rodiny dominikánské — stalo se to roku 1710 v Nantes — vzrostla jen jeho láska k sv. Dominiku, v němž miloval vždy velkého ctitele sv. Panny a původce modlitby růžencové. Apoštolský ideál byl jistě nejbližší tomu, jenž sám byl apoštolským misionářem a nakonec zakladatelem misionářů Tovaryšstva Mariina. Až do konce života byl jako terciář v nejúžším spojení s řádovou rodinou a spolupracoval v dominikánském duchu na výstavbě Kristova království v duších. U bratří Kazatelů našel pochopení pro své apoštolské ideály, u nich našel pomoc ve svém díle a útěchu ve chvílích těžkých. Již dříve miloval tolik modlitbu svatého růžence a šířil ji všemi silami mezi věřícím lidem. Od té chvíle, kdy vstoupil do rodiny dominikánské, cítí se ještě mocněji přitahován k této modlitbě. Píše překrásnou knížku o růženci, shromažďuje věřící v bratrstvu sv. růžence a každou pobožnost zakončuje společnou modlitbou růžence. Všude tam, kde hlásal slovo Boží, kde šířil úctu k Panně Marii, zanechal pro věky budoucí úctu k modlitbě svatého růžence. Sám vyznal kdysi, když mluvil o účinnosti modlitby svatého růžence, že žádný hříšník mu nedovedl odporovat, když se mu podařilo získati jej pro modlitbu svatého růžence. Zvláště mládež učil této modlitbě, neboť věděl dobře, že, dá-li se v této věci získat, je zachráněna. Láska k dětem byla ostatně zcela zvláštním rysem jeho povahy. Jesuita P. Picot de Clorivière o něm napsal: „Plný ducha svého božského

Mistra miloval vždy něžně děti a jak ve městě, tak na venkově měl radost, když byl obklopen dětmi, které poučoval o základních otázkách náboženských. Všude, kde konal misie bylo jednou z jeho hlavních starostí zaopatřit obci dobré učitele a učitelky. Pravíval, že školy jsou štěpnicemi Církve, v nichž rostou a jsou pěstěny nové stromky dětských duší. . .“

Vyčerpán pracemi až k smrti, ulehl uprostřed misií, které započal v Saint-Laurent sur Sevre. Poznal, že se blíží jeho poslední chvíle. 27. dubna, v předvečer smrti, napsal svou poslední vůli, požádal, aby mu dali do rakve řetízky, které nosil na krku a na rukou jako znamení úcty a služby vůči svaté Panně, křížek, posvěcený svatým Otcem v Římě, a sošku Matky Boží, kterou nosíval vždy s sebou. Zaopatřen svatými svátostmi odebral se k Bohu, jemuž po celý život sloužil, dne 28. dubna 1716. Bylo mu třiačtyřicet let, z nichž šestnáct byl knězem.

Život krátký, ale tak plodný, jak jen plodný může být život člověka. Právem o něm napsal Otec Frederik William Faber v předmluvě k anglickému překladu knížky O pravé pobožnosti k Panně Marii: „Jest málo lidí v XVIII. století, kteří by měli tak silně vtisknuty známky muže Prozřetelnosti, jako tento druhý Eliáš, misionář Ducha svatého a Marie. Celý jeho život byl takovým projevem svatého bláznovství kříže, že jeho životopisci souhlasně ho řadí k svatému Simeonu Salusovi a k svatému Filipu Nerejskému.“

BLAHOSLAVENÝ ALBERT Z BERGAMA, SVĚTEC VŠEDNÍHO DNE.

Ano, zdává se mnohdy i dobrým křesťanům, že nemohou vykonávat dokonale své náboženské povinnosti, že ve svém stavu nemohou vésti duchovní život, že k tomu, aby někdo dosáhl svatosti, je třeba mnoho klidu a volného času a žádných starostí a utrpení. Je to opravdu jen zdání a nic více, neboť skutečnost je zcela jiná. Skutečnost nám ukáže, jak se stali svatými právě ti, kteří měli nejméně volného času pro sebe, jak došli velké dokonalosti právě ti, kdo byli zahrnuti starostmi a soužením všeho druhu. Každý stav lze posvětit, v každém stavu lze dojít k Bohu. Záleží jen na tom, jak dovede člověk těžít z postavení, v jaké ho postavil Bůh, a jak dovede z šedých všedních dnů svého života si učinit jediný nepřetržitý svátek ustavičným spojením s Bohem. Život b l. A l b e r t a z B e r g a m a, jednoho z prvních dominikánských terciářů, je jasným důkazem tohoto tvrzení.

Albert byl rolnickým synkem. Narodil se kolem roku 1214 ve Villa d' Ogná blízko Bergama. Otec měl malou usedlost, na níž hospodařil v bázni Boží. Majetek, který mu Bůh svěřil, chápal jako prostředek lásky bliženské a skutků křesťanského milosrdenství. Nehromadil bohatství, které mol a rez

kazí a zloději vykopávají, nýbrž činil si přátele z mamony nepravosti. Jeho srdce bylo dobré a ruka štedrá ke všem prosícím.

Dříve než zdědil Albert po otci statky hmotné, zdědil jeho statky duševní. Dobrota srdce a soucitná láska ke všem trpícím ho bude provázet po celý život a tichá odevzdanost do vůle Boží usnadní jeho osud, ne vždy radostný.

Albert dorůstá tělem i duchem a zařazuje se jako platný člen mezi pracovníky na poli otcově. Miluje pole, miluje jeho širé lány, miluje vlnící se obilí v době žní tak, jako miluje svěží zeleň, plnou pestrobarevného kvítí na lukách v jarních obdobích. Čistá duše mladíka se rozšiřuje pohledem na stvořenou krásu a pozvedá se k nestvořené kráse Boží. Čím více umdlévá jeho tělo pod tíží práce, tím vroucněji se pozvedá duch k Bohu, jenž se vznáší nad široširou plání tak, jako se vznášel nad vodami, které učinil z ničeho. Prostá duše Albertova, která neuměla číst v knihách, čtla tím více v knize přírody a rostla den ze dne v pravé moudrosti, které nerozumí tento svět. Dnešní člověk má mnoho vědomostí, ale schází mu moudrost. Má mnoho poznatků, které jej rozptylují, ale schází mu základní vědění: vidět ve všem Boha. Vědomosti možno získat pilnou prací a lze je rozmnožovat stálým nabýváním nových poznatků. Moudrost je však dar Ducha svatého. Člověk učený nemusí být člověk moudrý. Albert nebyl učený, ale jeho duše byla prozářena moudrostí Ducha svatého, která ho povede cestami

nepochopitelnými rozumu lidskému. Což může chápat člověk tohoto světa to, co je Boží?

Duše mladíka, hledajícího všude odlesk krásy a velebnosti Boží, byla čistá jak padlý sníh. Vše ho naplňovalo pocitem přítomnosti Boha, jenž prochází přírodou jako tichý vánek v podvečerní krajině a naplňuje duši blahem. V takových chvílích bývala jeho duše plna božské poesie a ústa zpívala s nebeským ptactvem chvály a díky svému Stvořiteli. Albert pokleká na mezi otcovského pole, ústa šeptají vroucí modlitbu a slzy vděčnosti skrápějí brázdy, které vyorala tichá námaha.

Takové bylo první období Albertova života v domě otcovském, ve šťastné bezstarostnosti klidně plynoucího mládí, zakotveného v Bohu.

Mladík dospěl a otec chtěl vidět všestranně zajištění jeho budoucnost. Albert se oženil na přání rodičů s dívkou svého stavu, aby svou rodinou pokračoval v rozmnožování členů Kristova království na zemi. Manželství však zůstalo bez dětí.

Dokud žil Albertův otec, byl mezi manžely naprostý soulad. Mladá manželka se snažila, aby chápala svého muže, jenž ji přesahoval moudrostí lidskou i božskou, jenž vynikal nad ni ctností získanou i vlitou. Měla mnoho co dělat, aby doháněla svého manžela na cestě svatosti. Otec však zemřel a mladá žena si troufala. Muž jí byl naráz příliš zbožný, zanedbával svými modlitbami práci, plýtvat majetkem, když usiloval na-

plnit zákon blíženské lásky, byl marnotratný, chtěl-li pomáhat chudým a nuzným. Z ženy milé a milované stala se téměř v okamžiku žena plná hadího jedu, kterým prskala na všechny strany, otravovala celé okolí, kdysi tak tiché a proniknuté vroucími modlitbami. Albert trpěl. Trpěl mnoho. Jeho citlivá duše snášela tato příkoří s heroickou ctností, která dovede mlčet a neodmlouvat, která dovede vítězit právě tím, že nebojuje. Mohla být trpělivost spravedlivého bez odměny?

Albert trpěl a Bůh viděl jeho trpělivost a odměnil ji nejednou způsobem zázračným. Současníci vypravují o rozmnožení pokrmů, připravených pro pracující na poli, které zatím Albert rozdával prosícím chudákům, vypravují o mnoha jiných důkazech Boží lásky k heroovi trpělivosti, ale největším vítězstvím bylo jistě obrácení samé ženy, která poznala nemoudrost a hříšnost svého jednání a stala se ženou ctnostnou, usilující kráčet ve stopách svého manžela.

Albert záhy ovdověl. To bylo jedno neštěstí, které ho stihlo v mužné síle života. A brzy na to ztratil lačností pánů bergamských větší díl svého majetku. Zhrouť se pod těmito ranami? Albert už dávno nesmýšlel tak, jak smýšlí člověk tohoto světa. Podkladem jeho myšlení bylo evangelium. A tam četl u sv. Matouše slova, která vzal doslova a uskutečnil do poslední písmeny: „Tomu, kdo se chce s tebou souditi a vzíti sukni tvou, zanechej i plášť.“ (V. 40.). Vzdal se i toho, co mu zbylo, opustil svůj skrovný

majetek, opustil své příbuzné, kteří mu tak málo rozuměli a odešel do krásné a slavné Cremony.

A tu nastává třetí období Albertova života.

Ponechal si to nejnужnější a stal se dělníkem, aby si prací svých rukou dobýval vezdejší chléb. Chtěl být podoben Ježíši Kristu, dělníku Nazaretskému, jehož obraz dobrotы a lásky nosil stále ve svém srdci.

V té době počínal rozkvétat v Cremoně nově vybudovaný klášter dominikánský, u něhož vzniká ihned Militia Jesu Christi, Třetí řád. Albert se uchýlil pod ochranná křídla konventu sv. Dominika a v jejich stínu bylo dobře jeho duši. Veplul do tichého přístavu dominikánské rodiny a těšil se z toho. Opustil rodinu, se kterou byl spojen krví; dostalo se mu ve Třetím řádě přijetí do rodiny, v níž pouta myšlenky a ducha byla mnohem pevnější než pouta těla a krve. Vzdal se statků tohoto světa a našel v dobrovolné chudobě bohatství, jakým nevládne nikdo než ti, kdo jsou chudí, kdo jsou čistého srdce. Čím méně si nechal a čím méně měl, tím více rozdával, tím více pomáhal. Stal se apoštolem bliženské lásky. Procházel městem a ujímal se chudých a opuštěných, s něhou a láskou matky se skláněl nad nemocnými a ošetřoval jejich rány, sloužil jim až do smrti, ano, ani po smrti je neopouštěl, dokud je neuložil v tichý hrob a nepomodlil se nad nimi modlitby za zemřelé.

Velká láska ke Kristu a jeho svatému

člověčenství, zmučenému na kříži, která procházela tehdy Evropou a volala k milování Lásky dosti nemilované, uchvátila i srdce Albertovo. A tak jednoho dne odchází na dalekou pout do Palestiny, na místa, posvěcená kroky, potem a slovem Slova vtěleného. Odchází a putuje po celá léta. Cestou si vyžebrává kousek chleba, jímž by nasýtil znavené tělo, nebo pracuje tak dlouho, až si vydělá na další cestu. Putuje za Kristem a káže celým svým zjevem všude tam, kde se objeví. Všechna krása středověku, hledajícího všude a ve všem Ježíše Krista, všechno úsilí získat nejen jeho samého, nýbrž i vše, co bylo jeho, co upomínalo na něho, je jakoby vtěleno v životě Albertově. Co jiného je člověk, ne-li poutník věčnosti, jenž jde s Kristem schůdnými i strmými cestami tohoto života, aby dospěl jednou tam, kde je on, odkud není návratu? V tom je nám Albert jedinečným vzorem. Šel tímto životem s klidem v duši, protože v ní nesl světlo Kristovo a mír Kristův, šel cestou evangelia jako poutník, který zná dobře svůj cíl a nedá se ničím másti na své cestě dlouhé a únavné.

A po této cestě došel tak slavně, jak slavně po ní krácel. Zemřel svatě 7. května 1279. Životopisec vypravuje, že když nepřicházel kněz s Tělem Páně, na něž čekal umírající s toužebností lásky vždy žhavější, přiletěla bílá holubice a přinesla v zobáčku svatou hostii, pokrm na cestu do věčnosti. A v síle tohoto pokrmu šel dále Albert, poutník věčnosti, šel až k tomu, od něhož vyšel, aby

přijal v odměnu Boha, pro něhož pracoval, jehož hledal na svých cestách, za nímž putoval.

Hle, svatý všedního dne, poutník věčnosti, který nás zve, abychom kráčeli s ním. Pak dojdeme i my tam, kam došel on: ke světlu slávy, v níž uzříme, co oko lidské nevidělo a za čím vzhlíželo po celý život, pokud nehledělo tam, kde nelze uzřít nic než temnoty.

APOŠTOLSKÁ SVATOST BL. MAGDALENY Z PANATIERY.

Chci vypravovat o velké a svaté terciářce, která je právě tak málo známá lidem, jak dobře je známa Bohu. Je to bl. Magdalena z Panatieri. Hluboký pohled na tajemství našeho vykoupení a něžná láska k umučení Páně se snoubí u této světice s apoštolskou horlivostí a soucitem k trpícím. Zdá se nám, když čteme její životopis, jako by se v ní soustředila všechna krása dominikánské tradice, vyjádřené svatým Tomášem výstižnými slovy: *Contemplata aliis tradere* — to jest pečovat o to, aby hořel v naší duši velký plamen Boží lásky, kterým bychom zažehovali lásku v srdcích svých bližních.

Město Trino v severní Italii bylo rodištěm Magdaleniným. Zdá se, jako by se krása krajiny odrážela v těle a v duši této dívky, která měla jednou svým životem zpívat o velebnosti Boží tak, jako o ní pějí neda-
leké vrcholky alpských velikánů. Milost a příroda jako by závodily v dítěti, které bylo určeno k tomu, aby svědčilo o lásce Tvůrce k slabému a ubohému tvorů.

Čteme-li, že Magdalena již v ranném mládí slibem zasvěcuje Bohu své panenství, pochopíme tento fakt jen tehdy, když si uvědomíme význam blahého vlivu, jakým působilo na rozvíjející se dívku celé okolí. Chrám

svaté Kateřiny Sienské s klášterem bratří Kazatelů vídal, jak její čistý zrak od dětství vzhlížel ve svatém zanícení na oltář a k milované světici sienské, a naslouchal jejím slovům obdivu, oddanosti a prosby. Zbožní rodiče, dobrá výchova, která budovala na přirozených předpokladech právě tak dobrých, to byl základ na kterém stavěla milost. A pak se nám jeví v životě bl. Magdaleny vše tak harmonické, vše plné krásy, která je výsledkem řádu.

Příklad svaté Kateřiny ji uchvacoval. Slýchala o velké světici sienské, když oslavovali bratří Kazatelé její svátek, když volali z kazatelny chrámu, jí zasvěceného, po jejím následování. Klekávala v mlčícím obdivu před jejím obrazem a z její duše volala k světici touha kráčet za ní: připodobnit se s ní Kristu v jeho lásce k lidstvu, vzít na sebe jeho kříž a doplňovat, co zbylo z jeho utrpení pro údy jeho tajemného těla. Takové a podobné touhy táhly duší Magdaleninou, pronikaly ji, nedaly jí takřka spát, neboť není větší tíže duše nad žhavou touhu, které se nedostává splnění. Tím větší byla proto radost dívky, když byla oděna rouchem kajících sester svatého Dominika, čím více žíznila po této velké chvíli svého života.

Nic ji nezaleklo, co po ní požadovala řehole kajících sester sv. Dominika. Zdá se nám, jako by celý její život terciářky byl utkán ze samých skutků sebezáporu, odříkání a mnohdy až krutého mučení těla. V tom je dokonalou dcerou dominikánské rodiny, která

vždy chápala, že, nezemře-li zrnko, které bylo zaseto, zůstane samo, a že jen jeho smrt bude znamenat velký užitek, jak učil Božský Mistr, takže jen ten, kdo ztratí svůj život pro Boha, nalezne jej jednou ve slávě, jaké nemůže dát tento svět. Proto nás učil Kristus, že musíme dospět tak daleko v jeho lásce, že budeme nenávidět vše, co není on, ano, dokonce i svůj vlastní život. Toto pojetí Ježíše Krista bylo východiskem všech středověkých kajících, jejichž poměr k tělu se nám, změkčilým křesťanům dvacátého století, zdá být mnohdy nesmyslný. Proto mučili své tělo posty a bděním, odříkáními všeho druhu, aby dokázali Bohu svou lásku, aby podrobili tělo zcela duchu, aby podávali Bohu obět za všechny hříšníky, posměvače Boha, duchovní mrtvoly a vrahy lidských duší. Tím právě zjednávali — a zjednávají světci všech dob — rovnováhu, jaké je třeba ve světě, kde žije koukol s pšenicí až do času žní. Táže-li se pak kdo, jak se může dívat Bůh na tu neb onu hrůzu rázu hmotného nebo mravního, a neztrestá ihned všechny vinníky, táže-li se kdo, jak může existovat Bůh nejvyšš spravedlivý, když tolik zloby poskytuje pohled do světa, pak máme pro něho jen jednu odpověď: Bůh je nejvyšš trpělivý a jsou to svatí, jsou to duše obětované a obětující se; které spojují svůj bolestný život s životem Syna Božího a podávají neustále Bohu náhradu za všechny urážky, hříchy těla i ducha, hříchy jednotlivců i lidské společnosti, jimiž je neustále zahrnován. Nebýti tohoto vyvážení mezi hříchem a jeho

odčiněním, jehož se dostává Bohu od svatých duší, snad by se byl svět již dávno zhroutil mravně i fysicky, snad by jej Bůh již dávno smetl z vesmíru.

Tak chápala Magdalena svůj úkol terciářky: chtěla být smírnou obětí Bohu za všechna příkoří, za všechny urážky, jichž se mu dostává v hojnosti od celého světa, ano, i od mnoha křesťanů, vykoupených a obmytých drahou krví Kristovou. V touze po oběti je třeba hledat pramen jejích skutků kajícínosti, dlouhých modliteb a celého úsilí o křesťanskou dokonalost.

Věrná dcera svatého Dominika nemohla nevynikat zcela zvláštní láskou k nesmrtelným duším. Životopisci nám vypravují o tom, jakým soucitem byla naplněna její citlivá duše, která nemohla pohlížet na utrpení druhého, aniž se snažila pomoci podle svých sil. Ať šlo o bídu hmotnou nebo duchovní, byla Magdalena vždy připravena poskytnouti účinnou pomoc. Chudí a nemocní byli zvláštním předmětem její soucitné lásky. Vyhledávala je, přinášela jim hmotnou pomoc, ulehčující jejich bídu a utrpení, a s touto hmotnou pomocí podávala i slovo útěchy, povzbuzení a bylo-li třeba i poučení. Soucitná láska, která tryská ze srdce Božího a proudí svatou katolickou Církví od jejího počátku, soucitná láska, která je podstatným znakem křesťanství a která pronikla lidstvo tak dokonale, že můžeme pozorovat její zbytky i tam, kde se ztratila víra, tato soucitná láska byla podstatným rysem povahy Magdaleniny. Nebyla to však jen

jakási humanita, která je laicisací křesťanské lásky, která vidí jen člověka v člověku; byla to opravdová nadpřirozená láska, která vidí v každém člověku obraz samého Boha a v každém trpícím a prosícím, trpícího a prosícího Krista.

Soucitná láska Magdalenina šla však ještě mnohem dále. Milovala lidi a milovala v nich především jejich nesmrtelnou duši. Jestliže dráсал její srdce pohled na hmotnou bídu člověka, dráсал je tím více pohled na jeho bídu duchovní. Modlila se vroucně za hříšníky a jejich obrácení, přinášela za ně Bohu v oběť své pohodlí, ano, byla ochotna obětovat třebas svůj život za jejich duši. Její láska byla neohrožená, plná křesťanské statečnosti. Jak často zašla do rodiny, v níž vládl nesoulad, a slovy mírnými a pevnými zároveň ukazovala cestu ke křesťanské svornosti. Znali ji obyvatelé města Trino a její slovo bylo vždy působivé. Tak se jí podařilo odstranit nejen svár, zabrániti mnoha hříchům a nemálo bylo těch, které přivedla nejen příkladem, nýbrž i vhodným a láskyplným slovem na lepší cestu. Poslouchali ji rádi i ti, kdo byli svým životem vzdáleni od Boha, neboť tajemné kouzlo svatosti, kterou vyzařovala celá její bytost, nedovolovalo nikomu odporovat jejím slovům, vždy dobře míněným.

A přece nám zaznamenává životopisec případ, kdy její pokorná láska byla odmítnuta snad — proto, abychom nemalomyslněli, když se nám děje mnohdy podobně. Jistý boháč z Trino uchvátil nějaké nemovitosti,

náležející bratřím Kazatelům, začož byl odsouzen svatou Stolicí a dekret, kterým byl za svůj skutek vyobcován z Církv, byl přibit na vrata kostela. Boháč soptil hněvem a v návalu zlosti strhl papežskou listinu s chrámových dveří. Při tom vychrlil spoustu rouhání Bohu a nejhnusnějších nadávek na Církev. Magdalena vidí toto ročinání a její duše je plná bolestného smutku. Jde k boháči a s mírností a láskou ho upozorňuje na nebezpečí, jaké plyne pro jeho duši z takového jednání. Jako odpovědi se jí dostává silného políčku. Rána však nezměnila její hluboký klid duše. Je ráda, že může trpět, a proto se vrhá na kolena a prosí s největší pokorou, aby myslel na svou duši. Druhý políček, ještě silnější je jí odpovědí. Odchází s bolestí v srdci, která se zvětšuje ještě více, když vidí brzy na to, jak boháč, zasažen náhlou nemocí, umírá nesmířen s Bohem a s Církví svatou. —

Přiblížily se poslední dny života Magdalena. Šedesát let, prožitých v práci a oběti, v modlitbě a sebezáporu, volalo po klidu a odpočinku, jaký čeká člověka u Boha. S toužebností očekávala Magdalena tuto chvíli, která jí dávala tolik nadějí. Jakmile se objevily příznaky brzkého konce, povolala k loži sestry Třetího řádu, prosila je za odpuštění a prominutí všech chyb a nedostatků, jimiž snad dala pohoršení, a napomínala je k dokonalému zachovávání řehole, slibujíc jim přímluvu u Boha. Pověst o její nemoci se roznesla bleskurychle po celém městě a její světnička se začala plnit ná-

vštěvníky, kteří ji toužili ještě jednou spatřit a uslyšet její slovo povzbuzení. A Magdalena, plna apoštolské lásky kázala slovem a kázala živým příkladem trpělivosti a odevzdanosti ještě v poslední chvíli života. — Když pak přijala svátosti umírajících, prosila, aby jí zazpívali velikonoční hymnus z kněžských hodinek: *J e ž í š i, n a š e v y k ' o u p e n í*. Byla to píseň na cestu do věčnosti, do níž vstupuje se slovy: „V ruce tvé, Pane, poroučím duši svou.“ Stalo se to 13. října 1503. Odešla, aby přijala odměnu za svůj krásný život. Nám pak zanechala příklad apoštolské svatosti, který volá již po více než čtyři sta let po následování.

BL. BENVENUTA,
VĚRNÁ DCERA SV. DOMINIKA.

Nevím, zda možno si představit zde na zemi větší krásu, než je krása duše, nedotčené hříchem. Jakýsi paprsek Boží krásy vyzařuje z této duše, zdá se vám v její přítomnosti, že na vás vane dech nebes. Krása a velebnost Boží se zrcadlí v této duši tak, jako obraz člověka zříte v nerozčerené hladině vodní, nad kterou se naklání. Cítíte mimoděk v přítomnosti duše, nedotčené hříchem, jak s vás padá tíha pozemskosti a jak jste strhováni k čemusi velkému, vznešenému, nadpozemskému. Zároveň se vás však zmocňuje zahanbení nad vlastní bídou, a to tím hlubší a mocnější, čím více cítíte tíhu vlastní viny.

V zahradě lásky Boží jsou různé květy. Vedle květů rudých pokáním za vlastní hříchy, květů klonících hlavičky pod tíhou vlastní viny a zbarvených do krvava jako oko toho, kdo vyplakal všechny slzy, jsou tu květy čisté bělosti, zvedající korunku v milém úsměvu k tomu, jenž je králem duše panenské. Dějiny duší jsou příliš hluboké, než abychom mohli proniknout jejich úžasné taje. Historik i psycholog se setká s případy, na něž nestačí jeho lidská moudrost, a nezbyvá mu, než aby se sklonil před majestátem toho, jenž působí divy nejen

v řádu hmotném, nýbrž i v oblasti duchů lidských.

Takovýmto květem nebeské čistoty a duší, která uniká lidskému zkoumání historika a psychologa, je blahoslavená terciářka Benvenuta Bojani, jejíž památku slaví dominikánská rodina 30. října.

Pocházela ze starobylého italského města Forli (Forojulium Carnorum), které vidělo jak hrdinnou slávu starých Římanů, tak horlivou lásku ke Kristu odhodlaných mučedníků. Narodila se jako sedmá dcera váženého křesťanské rodině Konrádovi a Albertině Bojani. Její příchod nebyl čekán; otec toužil po šesti dcerách spatřit konečně mužského potomka svého rodu. Mohli se domácí odvážit zvěstovat mu rozmnožení rodiny v podobě nové dcery? Než otec miloval více Boha než slávu své rodiny. A proto při spatření své sedmé dcery volá: Sia anchê questa benvenuta — budiž nám i tato vítána. Když pak obmyla křestní voda její duši, chtěl otec, aby jí zůstalo jméno Benvenuta, kterým ji přivítal na tento svět.

Od nejútlejšího dětství byl dívenka Benvenuta přitahována tajemnou silou milosti Boží k věcem, které daleko přesahovaly její věk. Vidíme u ní to, co se objevuje tu a tam u některých jednotlivců, v nichž se zdá, jako by Adam nezhřešil. Nejsou to případy, o nichž mluví jen středověk; máme jich dosti i za dnešních dnů. Jestliže jen nepatrná část těchto dětských duší, tak jedinečně připravených k přijetí velkých milostí dospěje opravdové svatosti, není vinen

Bůh, nýbrž člověk: společnost a pohoršení druhých, liknavost jít za hlasem Božím i za cenu velkých obětí, nedostatek dobrého vedení zvláště ve chvílích kritických.

Těžko chápeme věru hluboký smysl pro dlouhé modlitby u dítěte, které sotva umělo mluvit. A ještě více žasneme nad vznikající láskou k pokání a krutému trýznění těla u dospívající dívky, jejíž duše zářila odleskem čistoty samého ráje. Byl to hluboký středověk XIII. století, který se odráží v duši bl. Benvenuty. Dětská víra, které není Bůh vzdálený, a touha dosíci co nejužšího spojení s ním, plnila dívku dospívající věkem i moudrostí nikoliv lidskou. Ovzduší velkých světců středověku nemohlo být bez vlivu na tu, která toužila všemi vzlety mladistvé duše po Bohu, a jejich cesty a jejich metody duchovního vzestupu se stávají jejími cestami a jejími metodami.

Tak se dostává Benvenuta záhy do oněch sfér mystického života, které jsou označeny slovem „mimořádný“. Počíná žít ve světě, který přesahuje svým obsahem normální zážitky lidského ducha, přesunuje těžiště svého života v oblast božských vidění a všechno, co se odehrává v jejím životě, splývá v mohutném plameni tiché a oddané lásky Boží.

Na výzvu Matky Boží, s níž rozpráví v hodinách modlitby, vstupuje mladička do Třetího řádu v dominikánském kostele, zasvěceném svatému zakladateli. Tento moment měl v jejím životě nesmírný význam a dal zcela nový směr jejímu dalšímu vývoji,

který nese na sobě hluboký rys velké lásky k svatému Dominiku a jeho řádu.

Začátky jejího duchovního života, tak jako celý jeho průběh jsou poznamenány světcovým vlivem na její duši. S veškerou horlivostí svého mladého a nezkušeného zápalu vrhla se Benvenuta na cestu kruté askese a drásala tělo posty, mrtvením, bděním a bičováním a všemi prostředky, jež si vymyslela středověká neohrožená láska ke Kristu zmučenému pro nás. Její zdraví bylo brzy vážně ohroženo. A při tom skrývala svůj způsob jednání před celým světem, i před svým zpovědníkem. Tu se jí zjevil sv. Dominik a učí ji, že lepší je cesta poslušnosti ke zpovědníku než sebevětší mučednictví těla. Je to slovo svaté moudrosti, slovo velkého vůdce duší, které bylo dříve vyzkoušeno, než bylo přikazováno druhým. Benvenuta ví, jaká bude odpověď zpovědníka, zříká se jen velmi nerada svých kajících skutků, ale dovede poslechnout. Pozorujeme-li pak její další život, vidíme stále, jak je vedena starostlivou péčí sv. Dominika, jež se jí často zjevuje, mluví k ní slovy otcovské péče a svaté moudrosti, která vede k lásce. Benvenuta na něj pohlíží s vděčností nejen na obraze dominikánského kostela svého rodného města; vidí ho, jak se účastní večerního průvodu bratří Salve Regina, naslouchá v duši jeho hlasu, když se účastní v dominikánském kostele nešpor a kompletáře, slyší ho takřka mluvit ústy každého jeho duchovního syna.

Její láska k sv. Otci Dominiku ještě vzrost-

la, když se jí dostalo od něho zázračného uzdravení. — Benvenuta těžce onemocněla. Stížena paralysí ležela po pět let, odkázána jen na milosrdnou pomoc druhých. V šestém roce nemoci se přidalo ještě astma a bolesti žaludku, který odmítal přijímat jakoukoliv potravu. V tomto beznadějném stavu, v němž mohl pomoci jen Bůh, jevila nemocná trpělivost a klid, kterým udivovala celé okolí. Nikdy nejevila stopy nejmenšího smutku, sklíčenosti, od nikoho nečekala soucitu. Trpěla s Kristem, jenž trpí až do konce věků ve svých vyvolených a nepřestane, dokud utrpením jeho věrných nebude vyvážena míra hříchů. Čím více trpělo tělo, tím větší chválu a dík Bohu zpívala ústa i srdce. Pohled na ni dodával odvahy všem, koho navštívil Pán bolestí a zkouškou. Nejvíce ji však sužovalo, že nemohla do kostela, na mši svatou a zpívané hodinky, jimiž bratří Kazatelé podávají denně Bohu svou obět chvály a díků, prosby a smíru. Ale i toto utrpení nesla s myslí hrdinnou.

A byl to opět svatý Dominik, který nepustil svou věrnou ovečku. Všechna přirozená naděje na uzdravení byla marná; nebylo však marné doufat v zásah Boží moci a nebylo marné doufat v přímluvu světce, který tolikrát pomohl své věrné dceři. Benvenuta prosila a její vytrvalá prosba přivolala zázrak Boží dobroty. Prosila a slibovala svému milovanému světci, že bude putovat k jeho hrobu, jestliže jí vrátí Pán Bůh zdraví. A tak jednoho dne proti očekávání všech na vyzvání světcevo: „Vstaň, má dcero, a

pojď' za mnou," zvedá se z lůžka a ubírá se do chrámu, aby poděkovala za uzdravení. V nejbližších dnech plní svůj slib a ubírá se za doprovodu své sestry do Bologne ke hrobu svatého Patriarchy, s duší plnou nebeského světla a štěstí, s ústy plnými chval a díky.

Máme mluvit o vnějším životě sestry Benvenuty? Byl tak chudičký, jak chudá duchem byla ve všech svých projevech. Veškerá její krása byla uvnitř, jak řekl žalmista. Byla to krása neviděná, neznámá oku, zvyklému na věci hmotné, hrubé a hmatatelné. Benvenuta byla z oněch květin božské zahrady, jež se skrývají pod hustým křovím, ale jejichž vůně se šíří daleko do okolí. Její život byl stále méně a méně na zemi, čím více se pokoušela zachytit okraje nebes. Pak je nám také pochopitelná její nostalgie po nebi, která se jí zmocňovala stále víc a více, pak rozumíme výkřikům její touhy před oltářem sv. Dominika: „Pane, nemohu déle snášeti toto vyhnanství, které mě drží daleko od tebe; pro drahou krev, kterou jsi prolil za mne a za všechny hříšníky této země, prosím tě, abys mě vysvobodil od tohoto bídného života, který je stínem smrti. Dej zazářiti mým očím krásné a věčné světlo, jímž jsi ty sám!“

Tato slova, plná vroucí touhy po nebeské vlasti, byla předzvěstí brzkého návratu Benvenuty, ovečky Boží, k dobrému Otci. Těšila se na tu chvíli, protože po ní toužila. Požádala bratry Kazatele, aby ji neopouštěli ani v poslední hodinu, když o ni pečovali po celý život. Přijala zbožně svátosti

umírajících a odešla tak tiše, jak tiše žila tam, odkud není návratu. Stalo se to 30. října 1292. Byla pochována v kostele svatého Dominika a její hrob se stal záhy slavný.

BL. ZDISLAVA, PRVNÍ TERCIAŘKA V ČECHÁCH.

Silný hlas sv. Dominika, volající k apoštolské svatosti, našel velmi brzy odezvu v zemích českých. První slovanští dominikáni sv. Hyacint a bl. Česlav se zahleděli za svého pobytu v Římě v hluboké oko sv. Dominika, dali se okouzlit jeho slovem, jemuž nemohl nikdo odporovat, a vracejí se jako chudí řeholníci, aby rozsévali Kristovu pravdu po vlastech slovanských. Všude, kam vstoupila jejich noha, kam zaznělo jejich nadšené slovo, vyrůstaly dominikánské kláštery a horlivé duše se utíkaly pod ochranu ducha svatého zakladatele.

V té době — bylo to v první polovici XIII. století — vyrůstala v českomoravských hvozdech v budoucí světici a patronku naší vlasti šlechtická dívka Zdislava z rodu Berků z Dubé. Narodila se kolem roku 1210 ve Strážanově na Moravě manželům Přibyslavovi a Sibyllině. Duch Boží vane, kde chce a rozdávající láska Boží se netáže mnoho po vlastnostech toho, jehož touží obdarovat. Jednou spočine nad kolébkou v nejchudší chaloupce vesnické, jindy se skloní nad hlavíčkou dítěte, kterému se dostalo všech darů bohatství této země, a poznamená je pro budoucí boje a slávu.

Kdo mohl tušit, že roztomilá dívenka Zdi-

slava, milovaná rodiči i služebnictvem, zahrnovaná projevy nejvroucnější lásky, bude jednou zářit s oltáře kostela, v němž se jí dostalo milosti svatého křtu, do něhož byla voděna od nejútlejšího mládí? Málo znamenají příhody ranného dětství a těžko z nich mnoho předvídat, když v každém dítěti dříme světec nebo zločinec a o každé dítě bude sveden boj mezi andělem světla a andělem temnoty. Přesto však nelze popřít, že jsou znamení od Boha a že mnohdy nepatrná událost dětství je symbolem celého života. Nuže, v životě Zdislavině nacházíme takovou událost, která symbolisuje celý její další život. Ve starých životopisech čteme, že dívka byla již v sedmi letech tak puzena touhou po samotě a modlitbě, že utekla rodičům do lesa, aby tam žila jako poustevnice. Byla to snad četba životů svatých poustevníků, konaná společně v rodinném kruhu za vlahých večerů, která tak působila na dívku, a byl to van milosti Ducha svatého, jenž ji vedl k věcem velkým. Čistá dětská duše je vždy blízko Bohu a kdo je blízko Bohu, je nutně lákán ke skutkům, vonícím obětí a hrdinností.

Rostla dívka a rostla její láska k Bohu a lidem. Jestliže svoluje k manželskému sňatku s panem Havlem, synem Markvarta, purkrabího v Děčíně, je to jen z něžné poslušnosti k přáním rodičů, neboť vlastní touha ji unášela přidružení se k těm, kteří se tolik podobají nebeským duchům panen-skou čistotou. Sňatek znamenal rozloučení s drahými rodiči a tichými hvozdy morav-

skými a odchod do severních Čech. Tam očekával mladou paní Zdislavu pevný a hrdý hrad Lemberk u Jablonného, tam i čekalo mnoho práce a bolestí, útrap a slzí. Objala svým hlubokým pohledem krásnou krajinu, zaradovala se z tichých lesů, táhnoucích se v nesmírnou dáli, pokynula nedalekému Ještědu a v její duši se ozývala píseň čisté duše, chválící Hospodina v jeho dílech. Zdaž tušila v tu chvíli, kdy se rozhlížela širým krajem, kdy ji vítala hradní čeled' a pozdravovala v ní svou paní, zda tušila, co vše ji čeká, až přijde všední život a až se láskyplný úsměv manželův promění v pohled muže hrubého, mrzutého, nechápajícího čisté touhy své svaté paní?

Nebyl věru lehký život nové paní na Lemberku. Byla mladá a neměla se o koho opřít. Manžel býval velmi často vzdálen a když pobýval na hradě, učil se jen velmi pozvolna rozumět duši své paní. Byl to válečník, jenž uměl mnohem lépe zacházet s oštěpem než s jemnou duší Zdislavinou. Láska mladé paní byla však mnohem větší než hrubost manželova. Což není psáno, že láska je silná jako smrt? Zdislava uměla mlčet a uměla trpět. Zdá se, jakoby žila životem poustevnice uprostřed rodiny. Ničím se nedala zbavit vzácného pokoje duše, který přenáší člověka na okraj ráie. Řekl-li Kristus: „Blahoslavení tiší, neboť zemí vládnouti budou“, přesvědčila se paní Zdislava brzy o pravdivosti těchto slov. Svou tichostí ovládla celé své okolí, ano, ovládla i duši manželovu a

učinila z něho dobrého člověka a vzorného manžela.

Je to věru podivné, jak mocná je trpělivost spojená s láskou. Ctnost zdánlivě nepatrná, mnohými pohrdaná, nazvaná ctností pasivní a nehodnou člověka silného a zdravého, stává se v ruce toho, kdo jí vládne, nástrojem dobytelským. Trpělivost pracuje dvojím směrem. Nejdříve naplní klidem nitro toho, kdo ji pěstuje a pak šíří klid kolem sebe. Trpělivost je dcera statečnosti, a proto má sklony a schopnosti dobytelské. Jsem přesvědčen, že získala člověku mnohem více vítězství než netrpělivost, zlost, unáhlenost, pobouření. Trpělivost vede člověka k vyrovnanosti a celé okolí plní svatým mírem. Kolika bouřím v rodinách, ve spolcích, mezi přáteli by se zabránilo, kolik sporů by samo sebou padlo, kdyby alespoň vůdčí osoby se daly vésti trpělivostí!

Jak velkého vítězství dobyla Zdislava na svém manželu je patrné z toho, že na její prosby se odhodlal k dílu velkému a svatému: postavit v Jablonném kostel a klášter bratřím Kazatelům.

Těžko říci, kde se po prvé seznámila Zdislava s duchovními syny sv. Dominika, kdy po prvé vzplála v jejím velkém srdci láska k myšlence dominikánské. Bylo to pravděpodobně již na Moravě nebo v Praze, kde od r. 1222 působil v klášteře sv. Klimenta Na poříčí bl. Česlav s několika bratry. Byla to touha apoštolské svatosti paní Zdislavy, která ji pūdila, nedala jí spát, dokud nepřivítala a nepohostila na hradu Lemberku bl.

Česlava a první bratry Kazatele, určené pro budoucí klášter sv. Vavřince v Jablonném. Dovedeme snadno pochopit radost světice, když se svolením manželovým byla přijata bl. Česlavem do Třetího řádu a takto vstoupila do rodiny dominikánské, rozvíjející se právě po celé Evropě v síle prvního nadšení, proudícího z duše samého zakladatele. Její dávné touhy přimknouti se těsněji k Bohu našly v terciářské myšlence svůj hluboký výraz a její sny o apoštolské lásce našly oporu v těch, kdo se stali od této chvíle jejími duchovními bratry i otci.

Její život se nyní rozvíjel trojím proudem. Starost o rodinu a děti, Markétku a Havla, starost o chudé, vdovy a sirotky, starost o to, aby útulek bratří Kazatelů byl co nejdříve zařízen. Žádná z těchto tří starostí nebyla překážkou druhé, protože život Zdislavin byl uspořádaný a každé povinnosti se dostalo potřebného času. Pečovala o dům jako moudrá hospodyně, podobná ženě statečné, o níž mluví autor knihy Přísloví. Byla milována, protože milovala napřed a dávala své lásce výraz všestranné pomoci o blaho hmotné i duchovní svých domácích. Její rodina a celý dům však nemohl stačit lásce velké a toužící obejmout celý svět. Vyhledává chudé a potřebné a je vyhledávána jimi a její štědrá ruka a právě tak štědré srdce rozdává a léčí jak bídu tělesnou, tak nedostatky duše. Zprávy o dobrém člověku se vždy šíří jakoby vánkem větru a okolo světce se tvoří jakýsi tajemný kruh, který přitahuje duše. To síla milosti vyzařuje z du-

še světcovy a pozvedá ty, kdo jsou vyvoleni. Celé širé okolí vědělo o dobrotě paní na Lemberku a hradní dvůr se plnil žebračky všeho druhu. A paní Zdislava sestupovala mezi ně, těšila a pomáhala, vyptávala se na domácí poměry a pak navštěvovala ty, kteří nemohli přijít, kteří leželi upoutáni nemocí na lůžku, aby ošetřila nemocné tělo a povzbudila stísněnou duši. A Bůh, jenž miloval světici, odměnil nejednou její námahy a oběti zázrakem. Onen případ, kdy rozzlobený manžel Zdislavin spěchá k lůžku své paní, do něhož v nedostatku místa uložila těžce nemocného chudáka a na místě nemocného žebračka spatří Kříž Ježíše Krista, byl jistě odměnou pro svatou paní a trvalým poučením pro jejího manžela.

V době, kdy stavěla kostel a klášter bratřím Kazatelům, zjevila se její láska k domu Božímu a k řádu ve světle, které bude zářit všem věkům a všem jejím synům a dcerám. Zdá se, jako by cítila, že její život nebude dlouhý, a přece tolik toužila po tom, aby mohla mít bratry Kazatele blízko, aby mohla chodívat na jejich slavné bohoslužby, spojovat se s nimi v duchu, když budou v chóru zpívat chvály Hospodinu. Dočkala se těchto krásných dnů svého života, když spěchovala denně z Lemberku do Jablonného, tak často na půlnoční hodinky, třebas i v tuhé zimě, bosa kráčela se svou služebnou čerstvě napadlým sněhem a nechávala po sobě teplé stopy. . . Ale než přišly tyto chvíle krásné, pro ni tak útěchyplné, bylo třeba pracovat. Sama pomáhala dělníkům na stav-

bě, zvláště za měsíčních nocí jim připravovala kamení a maltu, aby časně ráno mohli začít a vykonat velký kus práce.

Nebyl to však jen chrám sv. Vavřince, který znal vzdechy její duše, spojené neustále s Bohem. Byla to také kaple na hradě Lemberku a byla to zvláště její světnička, do níž se uzavírala, když vykonala svou povinnost matky, hospodyně a těšitelky chudých, a tam se oddávala modlitbě a rozjímání o umučení Páně. Byly to chvíle z nejkrásnějších v jejím životě a z nejplodnějších pro celou její činnost, neboť v nich čerpala sílu a odvahu nést i břímě dne i horka a nésti je trpělivě, s láskou a odevzdaně. V těchto chvílích vyrůstala duše Zdislavina k oné velikosti, která není z tohoto světa, která má cosi společného s velikostí samého Boha.

Krásný byl Zdislavin život a právě tak krásná byla její smrt. Zemřela ještě mladá — což pak je to dvaadvacet let? — ale byla plná dobrých skutků. K dosažení svatosti netřeba dlouhého věku; třeba jen milosti a povolání Božího a pak je třeba úsilí člověka, jeho touhy a spolupráce s Bohem, jenž stvořil člověka bez něho, ale neučiní ho svatým bez něho. Byl šedý, mlhavý den 1. ledna 1252, když se loučila paní Zdislava s tímto světem. Rodina plakala hořkými slzami, plakala hradní čeleď, naříkali chudáci, žebráci a sirotci. Odcházela matka, manželka, odcházela dobroditelka, odcházela ta, která uměla tolik milovat lidskou duši... Bratři Kazatelé od sv. Vavřince přispěchali k loži umírající sestry, přinesli jí posilu na cestu

do věčnosti v pokrmu eucharistickém a ve svatém pomazání a doprovodili její duši vroucími modlitbami až tam, odkud není návratu.

Smutek naplnil okolí hradu, na město Jablonné padla tajemná tíseň, ale andělé v nebi zpívali v ústřety píseň jásotu první české dceři svatého Dominika, sestře Zdislavě, kterou Bůh vyvolil za ochránkyni českého národa a vzor všem, kdo touží ve světě, a třebaš i v kruhu rodinném, usilovat o apoštolskou svatost.

TROJÍ OBDOBÍ V ŽIVOTĚ BLAHOSLAVENÉ VILLANY.

V podivuhodné kráse a prostotě se nám zjeví život bl. Villany, terciářky florentské, očistíme-li si jej od středověkého legendárního nánosu a pohlédneme-li na něj pod zorným úhlem psychologie svatých. Známe-li cesty duší, pochopíme pak velmi snadno, že cesta duše bl. Villany je obdobná s cestou všech, kdo usilují o svatost. A na této cestě můžeme pozorovat trojí období, velmi jasně se rýsující v životě florentské světice: období prvního rozmachu a mladického zápalu pro velké a svaté, období hluboké duchovní krise, která mohla skončit úplnou katastrofou, a konečně období pevně založené a vytrvalé svatosti dospělého věku.

Florencie, město květů, město neřesti a město světců, Florencie XIV. století byla svědkem zrození a duchovních zápasů a vítězství bl. Villany. Dítě rostlo v prostředí hluboké víry. Dům florentského měšťana Ondřeje de Bottis, otce Villanina, byl znám svým spořádaným životem. Je možno se divit, že malá Villana, obklopená se všech stran péčí rodičů, střežena před každým zlem fysickým i mravním, vedena od nejútlejšího věku k modlitbě a lásce nebeského Otce, zatoužila celou silou své dětské duše náležet zcela Bohu? Čisté, neporušené srdce

dětské je vždy blízko Bohu. Je jako suché dřevo, kterému stačí nepatrná jiskřička, aby hořelo láskou k věcem Božím. Příklad členů rodiny, viděná zbožnost při návštěvě chrámu Páně, vypravování ze života svatých a hrdinných křesťanů, rozohní obraznost mladé duše a svaté touhy jít ve stopách velkých světců Božích naplní nezkažené srdce. Viděli jsme ve všech dobách a vidíme stále, jak spínají nevinné děti své ručky k Bohu a podávají mu v obět své čisté srdce, jehož se nedotkl stín pozemského poskvrnění. Šťastné děti, které byly obklopeny božskou i lidskou péčí od prvního kroku na tento svět!

Takový byl život Villany, vyrůstající v domě otcovském. Byl to život svatého dětství, které dávalo tušit velkou budoucnost.

Dívka dospívala věkem a její prostá dětská zbožnost dostávala rysy středověkého úsilí o uchvácení Boha krutými skutky sebekázně, útěku před světem a kajícího trýznění těla. Slýchávala o velkých světcích a o jejich podivuhodných skutcích, které konali, aby si získali vládu nad sebou, slýchala o jejich dlouhých modlitbách a její duše zahořela touhou jít za nimi. Mládí se dá snadno strhnout k dobrému, není-li předčasně znuděno světem, zamořeno otupělostí a nechutí k věcem velkým a těžkým. Mládí je nakloněno k romantismu, který může býti různým způsobem orientován. Romantická duše dospívající Villany byla neodolatelně strhována k následování svatých, a sice v té formě, jak si představoval toto následování středověk, jenž měl svůj názor

na vyjádření křesťanské svatosti, která je sice vždy stejná, vždy spočívající v lásce, ale může být v různých dobách a různými jednotlivci různým způsobem vyjadřována. A tak se stávalo, že rodiče museli krotit Villaninu touhu po umrtvování, museli ji nutit, aby spávala v posteli místo na holé zemi, museli ji mít k tomu, aby se účastnila společného rodinného života, když se více, než se slušelo na dívku jejího věku, vzdalovala hovorů s druhými a uchýlovala do samoty.

Bylo to období jistě nejkrásnější v životě Villanině. Rozvíjející se duše dívky je plna neznámých tužeb, které mohou vztahovat své paže k Bohu nebo k d'áblu, mohou objímat nejvyšší Dobro nebo vše ničící neřest. Síly dospívajícího mládí jsou jako dravá řeka, která se může rozlít tam, kde zúrodní širé kraje, nebo také tam, kde napáchá neodčinitelné škody a spousty. Záleží na tom, jakého usměrnění se dostane mladému srdci, pro co se dá získat. Oheň mládí může právě tak hořet k poctě dobrého Boha jako ke cti satanově. A v obou případech bude planout stejně vysokým plamenem.

Dětská zbožnost Villanina vyrůstala v krásný květ dívky, plné svatých tužeb. Její duše se koupala na výsluní Boží lásky, zahřívána paprsky Boží dobroty. Tajemné světlo prozařovalo všechny stíny, které se tu a tam objevily. Dívka nacházela největší radost ve chvílích, které věnovala jen Bohu, její modlitba byla kadidlovou vůní, vzná-

šející se vzhůru ze srdce, plného vůně zbožnosti.

Zůstane tento stav? Bude trvat v duši nadpřirozená pohoda až do konce života? Nebude vystřídána bouřemi, které uškodí a mohou i zničit vše, co bylo vystavěno v době božského klidu? — Vše velké musí projít zkouškou, a zbožnost mládí musí zvítězit v krizi, která odhalí její pravou tvář. Ve chvíli první krise duchovního života se má ukázat, zda zbožnost mládí, zda první touhy po svatosti, zda prvotní nadšení bylo pouhým citem duše, či začátkem pevného poměru k Bohu. Zač by stála dětská zbožnost a mladistvé touhy po svatosti, které by neuzrály v plod svatosti věku dospělého?

Villana byla zasnoubena, a třebaže netoužila po životě manželském, podvolila se přání rodičů a provdala se. Den svatby, konané s největší okázalostí, byl koncem prvního období jejího života — a začátkem těžké krise jejího poměru k Bohu. Zdá se, jako by v té chvíli, kdy se stala z dívky žena, počínaly vyprchávat z jejího srdce, kdysi plného svatých tužeb, mladistvé touhy po životě dokonalém. Zapomněla, že skutečná svatost není vázána na stav, jaký si člověk zvolí. Zapomněla, že ve svátosti manželství jí byla dána síla nejen k tomu, aby byla schopna uskutečnit co nejdokonaleji své poslání manželky a matky, nýbrž i k tomu, aby v novém stavu pokračovala ve snaze přiblížit se k nebi po cestě nové, na kterou ji přivedl Bůh.

Ovečka bloudila. Vyhledávala světské marnosti a světské radosti a čím více se vi-

nula k tomuto světu, tím více se vzdalovala od začaté cesty svatosti. Kam se poděla její bývalá horlivost? Kam prchly krásné touhy čistého mládí? Či snad to všechno byly jen iluze citové zbožnosti, která se zbortila pod dotekem skutečného života? ... Jak skončí tato krise?

Ovečka bloudila, ale Pastýř bděl a hledal bloudící ovečku. Vyvolával v její duši vzpomínky na dřívější horlivost. Ale co pomůže tichá vzpomínka na zašlé štěstí, když štěstí přítomné, které se nabízí, opojí duši a pomůže uložit vzpomínku do nejhlubší propasti zapomenutí! Bylo třeba hlasitějšího volání milosti, aby Villana povstala a navrátila se tam, odkud se vzdálila přílišnou láskou k světu, aby zvítězila v tuhém boji, aby nepodlehla v těžké krizi, která znamená pro většinu začátek života povrchního a vlašného. A Bůh promluvil tímto hlasem. Jednoho dne, strojíc se Villana na nějakou slavnost, pohlédne do zrcadla a v něm vidí místo své tváře tvář d'áblovu. Bere jiné zrcadlo a z něho se šklebí na ni táž satanská tvář. Pochopí Villana, co jí chce říci Bůh? A vyvodí z tohoto pochopení všechny důsledky? —

S pláčem strhává se sebe drahocenná roucha a utíká k dominikánům do chrámu Santa Maria Novella a v té chvíli začíná třetí období jejího života. Krise šťastně překonána, vítězství dobyto, nastává doba dozrávající svatosti.

Odevzdala se zcela duchovnímu vedení bratří Kazatelů šťastna, že se může čítat jako terciářka k jejich duchovní rodině.

Obrovské prostory chrámu Santa Maria Novella ji vídaly denně, jak v tichém usebrání povznáší svou mysl k Bohu. Zvláště mše svatá uchvacovala její duši a nejednou se stalo, že při nejdražší oběti se jakoby ztrácela a v hluboké extasi lásky spojovala s eucharistickým Kristem. Její hluboká duše toužila stále po dokonalejším poznání tajemství víry, z nichž žila její zbožnost, a proto listy sv. Pavla se staly její nejmilejší četbou. Žena, která uměla v té době čísti, byla jistě výjimkou. Villana použila i tohoto umění jen ve službě Boží, aby četbou nejhodnotnějších knih pronikla hlouběji v poznání Boha a věcí Božích.

Středověké metody zbožnosti, zdůrazňující vnější umrtvování, přijala zcela za své. A čteme-li dnes o její kající, o železném řetízku, který nosila kolem beder, takže se jí zaryl do masa, o tuhých postech a nočních bděních, vidíme ve všech těchto skutečích tělesného mrtvení výraz žhavé lásky k Bohu. Každá doba dá své, zcela zvláštní zabarvení vždy stejné a neměnné se zbožnosti a lásce k Bohu, každý národ má svůj osobitý postoj k Pánu Bohu, ano, každý člověk má svou cestu. Záleží jen na tom, aby vše, co koná, vycházelo z lásky. Ta si pak už najde způsob, jakým by se projevila podle okolností, v jakých se má projevit.

Chudoba byla zvlášť milovanou ctností Villaninou. Milovala chudobu a milovala chudé. Jak ráda by jim rozdala vše, co skýtal její dům! Rodiče a manžel museli často bránit její touze dávat a pomáhat všem, kdo

jí přišli do cesty. Nemohla-li všem potřebným pomáhat hmotně, pomáhala alespoň duchovně. Navštěvovala chudé a trpící, těšila je v jejich tísní a bídě, snažíc se vždy ulehčováním v bídě hmotné odpomáhat bídě duchovní. Což není bída duchovní mnohem horší, než největší bída tělesná a hmotná? Slova Páně „cožkoliv jste učinili jednomu z mých nejmenších, mně jste učinili,“ měla stále na mysli, byla jí vodítkem v celém jejím poměru k chudým a trpícím.

Přiblížil se poslední okamžik plodného života Villanina. Myslela dávno na smrt, byla na ni připravena. Což jí neřekla sv. Kateřina mučednice nedlouho před smrtí, když jí ve zjevení ukázala bohatou korunu: „Bud' statečná, dcero, a pohled' na velkolepou odměnu, která tě očekává v nebesích?“ Bylo třeba těchto slov, bylo třeba útěchy z úst světice, bylo třeba nebeského vyzvání ke statečnosti, neboť d'ábel nespal a duše Villanina jej dávno lákala. Byla by to věru kořist, která by stála za práci a námahu. Ale Villana se nebála. Překonala statečně všechny útoky pekelného ducha, zahnala všechny satanské preludy, a tak jednoho dne roku 1360 zaopatřena svátostmi umírajících ubírá se k svému nebeskému Snoubenci, zatím co rodina, s níž byla spojena stejnou krví, i duchovní rodina dominikánská klečí u jejího lůžka a prolévá slzy nad jejím odchodem.

Zástup věřících, spěchajících k jejímu tělu, byl neslýchaný. Oděna v roucho sester Třetího řádu, déle než měsíc byla vystavena

její tělesná schránka u Santa Maria Novella, dříve než mohla být pohřbena, a ve dne v noci se střídaly sestry Třetího řádu, aby konaly u ní modlitby. Slavný byl její pohřeb. Nebyl to pláč bolesti, kterým se loučili s Villanou všichni, kdo ji znali za života; byly to slzy radosti šťastných Florentinů, že se jim dostalo v této dceři města světců nové patronky a přímlovkyně.

BL. JENIČKA Z ORVIETA NA OBYČEJNÝCH A MIMOŘÁDNÝCH CESTÁCH SVATOSTI.

Budu vypravovat o bl. Jeničce z Orvieta a o jejích zápasech na cestách svatosti. A také o vítězstvích, a to slavných vítězstvích, jakých dobyla za pomoci milosti. Její příklad působil mocně na současníky a jeho síla nevyprchala během století. Proč bychom se nezamyslili dnes nad hrdinným životem velké křesťanky z dávného středověku a proč bychom se nepovzbudili ve chvílích slabosti a malomyslnosti výsledky jejího úsilí o dosažení Boha?

Krásná Umbrie, ozařovaná sluncem denně stoupajícím po azurové obloze a sluncem mnohonásobné svatosti — kolik světců dala Umbrie Církvi svaté! — byla domovem Janiným. Městečko Carnajola blízko Orvieta pozdravilo ji mezi svými dětmi roku 1264. A tak narození Janino se stýká s rokem, kdy papež Urban IV. ustanovil v Orvietě svátek Božího Těla na přání tehdejšího křesťanstva a kdy sv. Tomáš Akvinský napsal pro tento svátek církevní Hodinky a formulář mše svaté. Neměla být tato zdánlivě zcela vedlejší okolnost předzvěstí budoucí lásky Janiny k nejsvětější Svátosti?

Rodina Jeniččina byla chudá na statky pozemské. Nepatrný domek, který dosud hlásá svým nápisem rok narození a smrti

naší blahoslavené, byl snad jediným jejich majetkem, byl-li vůbec jejich, neboť po smrti rodičů se dívka odstěhovala a nikdy se do něho nevrátila. Jeničce byla tři léta, když ztratila otce a v pěti letech smrtí své matky úplně osiřela. A z této doby zaznamenal životopisec překrásnou scénu, která dává tušit budoucí velikost dívčiny duše. V kterousi chvíli, když si hrála Jenička s kamarádkami a rozprávěly, o čem děti jejího věku mohou rozprávět, praví jí jedna z kamarádek: „Jeničko, nyní jsi úplným sirotkem, jsi docela opuštěná.“ — A tu dívenka vezme své kamarádky, zavede je do blízkého kostela a ukazuje jim na obraz anděla strážného se slovy: „Podívejte se, ten mi bude nyní otcem i matkou.“ —

Příbuzní z Orvieta si vzali dívenku k sobě a postarali se o její výchovu. Sotvaže poněkud dorostla, hledala si sama práci, aby nezahálela ani na okamžik a aby nebyla svým pěstounům na obtíž. Našla si švadlenu a naučila se šít. Nyní byla samostatná, mohla si vydělávat potřebné peníze na živobytí, nebyla závislá na jiných lidech. Mohla proto rozhodovat také o své budoucnosti. A Jenička rozhodovala, jak jí kázalo její srdce, zasvěcené od nejútlejšího dětství Bohu a jeho službě.

V Orvietě kvetl v té době a přitahoval k sobě klášter sv. Dominika. Město samo bylo tehdy slavné a papežský dvůr, meškající často v paláci u katedrály, shlížejíci s vrchu orvietského do celého kraje, dodával městu jen lesku a přitažlivosti. Vedle kláš-

tera sv. Dominika byl tu také Třetí řád, jehož členky bydlely pohromadě, účastnily se liturgického života bratří Kazatelů a věnovaly se skutkům křesťanské charity. Nebyl to klášter v přesném smyslu, protože jeho členky nebyly vázány řeholními sliby, ale byl to jakýsi náběh ke klášternímu životu. Víme, že i v jiných městech italských se sdružovaly zbožné terciářky k takovémuto společnému životu. Sv. Kateřina Sienská náležela rovněž k podobnému sdružení sien-ských terciářek, žijících pohromadě. Společné bydlení nenáleželo k povinností terciářky a proto vidíme, že sv. Kateřina zůstává i po vstupu do sienského sdružení terciářek v domě svých rodičů. Jenička však byla sirotek, svůj vstup do Třetího řádu si vybojovala mnohými prosbami a modlitbami a proto, když zlomila odpor příbuzných proti svému rozhodnutí, odstěhovala se do společného domu orvietských sester sv. Dominika. To byl už třetí její domov, který měla zaměnit jen za domov všech vyvolených ve vlasti nebeské u společného Otce všech milujících Boha.

Sestra Jenička spočinula v přístavu štěstí a blaha. Než komu je dopřáno dosáhnout přístavu bez nebezpečných bouří, bez zápasů s vlnami rozbouřeného moře, bez mnohých úskalí? — Bylo to ještě v době, kdy chodila do šití. Dívka nezkušená, ale čistá jako alpský sníh, je zastavena mladíkem, jehož první slova nevěštila nic dobrého. Byl večer, tma počala halit krajinu. Chápala celý dosah nebezpečí? Zvolala k Bohu o pomoc

a dala se na útěk. Chápala instinktem čisté duše, že tento druh pokušení se přemáhá jedině útekem. Na tuto chvíli vzpomínala často a v ochraně Boží, které se jí dostalo tehdy, měla pevnou naději na Boží pomoc v dalším životě.

Toužila dát Bohu svou mladou duši, toužila zasvětit Kristu své panenství. Tu se vzbouřilo její okolí a vrhlo se na ni s celou svou prudkostí. Příbuzní se postarali o ženi-cha, sňatek by byl výhodný nejen pro dívku, nýbrž i pro ně. Lákali, přemlouvali, ukazovali všechny výhody rodinného života, zrazovali od cesty, kterou se dívka chtěla dát, slibovali i hrozili. V duši Janině nastal boj. Kudy se má dát? Má poslechnout hlasu srdce, který ji zval k výšinám mystické lásky, oběti a utrpení, či má jít za hlasem svého okolí? Je jista svým povoláním, či je to jen chvilkový rozmar mladého, nezkušeného srdce? Nebude jednou litovat, že neposlechla těch, kteří to s ní myslí dobře? Bude mít sílu vytrvat na dráze, kterou se chce dát? ... Takové a podobné myšlenky vířily v hlavě dívčině až do té chvíle, kdy se rozhodla a její rozhodnutí bylo pevné a neodvolatelné. Když viděla, že nic nepomáhají prosby a slzy, jimiž si chtěla získat pro svou myšlenku příbuzné, odešla jednoho dne tajně z domu a utekla na venkov ke své přítelkyni, u níž vyčkala chvíli, kterou určila Prozřetelnost k jejímu vstupu do Třetího řádu. Zatím se urovnaly všechny záležitosti, které jí bránily ve vstupu do řádu, a přišel den, který bude zvát Jana nejkrásnějším ve svém

životě, den přijetí roucha terciářek svatého Dominika.

Až potud se nám jeví život Janin zcela prostý, nic mimořádného v něm nenacházíme, jako život tolika jiných, kdo šli věrně za hlasem Božím. Síla její vůle je obdivuhodná a zasluhuje následování, ale takovouto sílu vůle jsme viděli i u mnoha jiných věrných křesťanů. V té chvíli však, kdy vstoupila do velké rodiny svatého Dominika, můžeme pozorovat, jak vplouvá Jana stále více do světa mimořádného. Její duše byla nadána silnou citlivostí a srdce přetévalo láskou. Stačilo, aby slyšela mluvit o lásce Boží k nám, aby se octla ve vtržení. Život Kristův byl jejím životem. Prožívala každý okamžik života svého Mistra. Vcíťovala se do jeho cítění, ztotožňovala se s ním v myšlení a usilovala napodobit ho v každém skutku. Středověká láska ke Kristu, která šla světem a uváděla v extasi duše, toužící po splynutí s ním, ji naplnila a vyzařovala z každého jejího slova, z každého pohybu. Slova svatého Pavla „mým životem je Kristus,“ našla u ní hluboký ohlas. Provází dobrého Ježíše na všech cestách jeho pozemského putování. Raduje se s anděly a pastýři z jeho narození, jde s ním, slzíc žalem, cestou strmou a neschůdnou do daleké země egyptské, mísí se do davu, který provází božského Mistra cestami palestinskými. Naslouchá jeho slovům, má radost, když ho lid velebí, a pláče, když je odmítán. Stále je s ním, plna úcty k svému Mistru, plna lásky k svému Spasiteli. Postní doba ji plní bolestí z po-

hledu na Ježíše trpícího. Je stále v duchu pod křížem. Utrpení Páně rozrývá jemnou duši Janinu. Dlouhé hodiny dovede klečet v němém bolu pod křížem a v myšlenkách sleduje celou tragedii pozemského života svého Spasitele, která vyvrcholila v krutých mukách na vrcholku blízko Jerusalema, kde odevzdal Muž bolesti svou duši nebeskému Otci. Sestra Jana trpí, protože se ztožnila se svým Mistrem. Prožívá znovu a znovu jeho utrpení, které přijal na sebe z lásky k nám. A když dochází její utrpení vrcholku, ztrácí se Jana, upadá v propast bolesti, která ji přenáší do světa neznámého. — —

Současníci vypravují mnoho podivuhodného z tohoto období jejího života. Jednoho dne slyší mluvit kněze o nanebevzetí Panny Marie a v tu chvíli se sama počíná vznášet před zraky okolostojících. — V noci vánoční byla upoutána na lůžko těžkou nemocí. Jak toužila po svém Spasiteli! Nemůže ho přijmout do svého srdce. Tu zazáří světnička tajemným světlem a svatá Hostie se vznáší nad hlavou nemocné... Občané orvietští si vyprávěli o podivuhodném světle, které bylo možno vidět, jak se šíří za noci z její světničky, když klečívala na modlitbách. Kdysi se jí ptal kdosi, kdo byl právě svědkem tajemného světla, odkud je toto světlo. A Jana odpovídá: „Je to Bůh.“ Což nepraví prorok, že Bůh je ohněm zžírajícím? Není tu možno nemyslet na jasnou zář, kterou viděli na tváři Mojžíšově, když sestupoval s Hory, na které rozmlouval s Hospodinem, a svatozář,

kterou vídávali nad hlavami některých svět-ců. Bůh, jenž proniká duši i tělo své věrné služebnice, nemůže být zcela skryt a jeho jas září jako jas slunce, hladícího svými pa-prsky každého, kdo se mu přiblíží.

Při všech těchto mimořádných věcech si zachovala Jenička duši prostou jako dítě, dýšící vůní pokory. Jakmile seznala, že ji Bůh obdařil dary mimořádnými, skrývala je, jak dovedla před zraky těch, od nichž by se jí mohlo za ně dostat poct a slávy. Pokora je základem duchovní stavby, a proto ten, kdo nestaví svůj duchovní život na pokoře, může s naprostou jistotou očekávat, že se dočká v brzkou jeho zhroucení. Sestra Jana se skláněla v pokoře před Bohem i před lid-mi. Po ničem netoužila více než být nezná-má, v zapomenutí. Nevynášela se, nechlu-bila se přednostmi ducha a srdce a po vzoru sv. Dominika hledala raději pohrdání než chválu z lidských úst. Když byla kdysi těžce uražena člověkem, k němuž neměla přístu-pu, pravila své přítelkyni: „Je mi líto, že nemohu tomuto člověku nějak posloužit. Alespoň se za něho pomodlím stokrát Otče-náš.“ Tato událost se stala pověstná v Orvie-tě, takže se pravilo: „Chce-li někdo, aby se za něho modlila sestra Jenička, musí ji za-hrnout urážkami.“

Hluboká trpělivost pronikala celé jednání bl. Jeničky. O utrpení se jí postaral Bůh, jenž obšťastňuje své věrné očištnou bolestí, aby se zaleskli před ním jako zlato třikrát pročištěné. Dlouhé měsíce byla upoutána na lůžko a jedinou útěchou jí byl pohled na

kříž, který jí mluvil o utrpení Syna Božího. O utrpení mnohem větším a snášeném s trpělivostí božskou. Kříž jí byl školou v těchto chvílích, kdy bolest ji zaplavovala jako proud dravé řeky. Jedním slovem si nezašteskla v těchto hodinách utrpení. Ti, kdo ji znali, mohli jen žasnout nad tichostí služebnice Boží. Utrpení tělesné bylo rozmnoženo útoky ďábla, který pronásledoval nejpodivnějšími způsoby její duši. Jana neklesala na mysli, nenaříkala. Ponořena v Boha, jehož nosila ve svém srdci, přijímala vše z ruky Boží s klidem, který naplňoval obdivem celé okolí.

Když cítila, že se blíží chvíle jejího odchodu z tohoto světa, ohlásila představené domu, že zemře a žádala za udělení svatých svátostí. Posilněna eucharistickým chlebem a milostí posledního pomazání odešla, aby přijala odměnu za svůj život. Stalo se to v sobotu 23. července 1306. Bylo jí teprve 42 let, z nichž 22 prožila v Třetím řádě svatého Dominika. Po smrti se zjevila jistě řeholnici, jak stoupá k nebi, ruce plné lilí. —

Život bl. Jeničky z Orvieta nám praví mnoho. Pohlížíme-li na její úsilí o svatost, jsme zváni, abychom šli za jejím příkladem. Zastavíme-li se u mimořádných darů, kterými vyzdobil Bůh její duši, jsme nuceni chválit Boha a velebit jeho štědrost. Povzbuzuje nás pohled na její energický boj za ideál, který si postavila, a obdivujeme se její lásce ke Kristu, která ji provázela po celý život. Jenička z Orvieta, dominikánská terciářka bude vždy zářit příkladem svatého

života a bude volat ke stále novým výstupům všechny, kdo jsou pozváni Bohem, aby šli cestou apoštolské svatosti.

O B S A H

1. Duše světců.	5
2. Několik rysů sobnosti sv. Dominika.	29
3. Svatý Albert Veliký.	39
4. Sv. Antonín Florentský, muž spravedlivý.	49
5. Činný klid a klidná činnost sv. Tomáše Akvinského.	58
6. Pokorná vznešenost sv. Raymunda z Pennafortu.	68
7. Legenda a skutečnost v životě sv. Vincence Fererského.	78
8. Sv. Ludvík Bertrand, muž pevné vůle a hluboké víry.	87
9. Bl. Česlav, zakladatel české provincie dominikánské.	97
10. Cesty lásky bl. Jindřicha Suso.	104
11. Bl. Jakub z Bevagne, patron úzkostlivých.	113
12. Oběť sv. Markěty Uherské.	121
13. Trojí láska sv. Kateřiny Sienské.	129
14. Extase sv. Kateřiny de' Ricci.	138
15. První květ mystiky v Jižní Americe, sv. Růžena z Limy.	148
16. Bl. Ludvík Grignon z Montfortu, apoštol Panny Marie.	155
17. Bl. Albert z Bergama, světec všedního dne.	163
18. Apoštolská svatost bl. Magdaleny z Panatieri.	170
19. Bl. Benvenuta Bojani, věrná dcera sv. Dominika.	177
20. Bl. Zdislava, první terciářka v Čechách.	184
21. Trojí období v životě bl. Villany.	192
22. Bl. Jenička z Orvieta na obyčejných a mimořádných cestách.	200

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL

svazek 57.

P. Dr. Reginald M. Dacík O. P.

D U Š E S V Ě T C Ů

V Praze léta Páně 1946.

Vytiskla

knihtiskárna Všetečka a spol.,
Praha XII, Lublaňská 20.

Cena Kčs 35'—

Nihil obstat: P. Dr. Paulus M. Škrabal O. P., censor
Ordinis. Olomucii die 26. VIII. 1942 Imprimatur:
P. Thomas M. Dittl O. P., Provincialis. Pragae die 4. IX.
1942, Reg. fol. 288/75. Nihil obstat: P. Aemilianus
Soukup O. P., censor ex officio, Imprimatur: Dr. Udal-
ricus Karlik, Vicarius generalis. Olomucii die 11. IX. 1942.
Nr. 14278.